

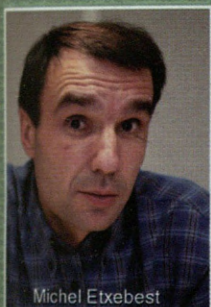
Balea: Munduko animaliarik handienaren hondoratzea

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

Peio Olhagarai

Michel Etxebest

Jean-Jakes Etxeberri

APIRILEKO

larzun

Zuberoako Ekonomiaz Mintzo

JAIKITZERA DOA

Nestor Basterretxea

ATXASPI HOTELA

ARGIAren Harpidedunentzat
%20ko DESKONTUA
HOTELEKO ZERBITZUETAN
(2001eko ekainaren 30a bitartean)

☎ 943 37 15 45

**ESKAINTZA
BEREZIA!!**
Relax asteburua
2 lagunentzat
25.000

ATXASPI HOTELA,
Euskaldunon hotela,
Lesaka erdian dago.
Hotelak sei logela ditu,
bakoitza
Euskal Herriko herrialde baten
ezaugarritz apaindua.
Inguruak aisialdirako
eskaintzen dituen
aukera anitzez gainera,
bertan zure ametsetako
Relax Gela topatuko duzu,
SPA (hidromasaje bainontzia),
sauna eta hidromasaje dutxa.

Bittiria kalea, 24 • 31770 LESAKA • Nafarroa • Tel: 948 63 78 54 • Faxe: 948 63 75 36 • www.atxaspi.com • atxaspi@jazzfree.com

**ATXASPI
HOTELA**
Ametsetan bezala

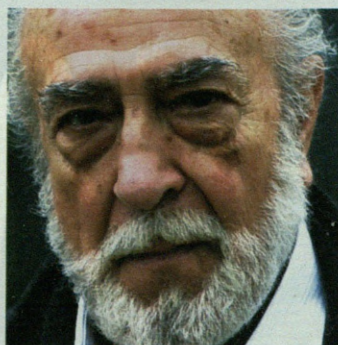
Diseinua: antza S.A.L.

■ **Itsasoko bizardun erraldoiaren hondoratzea** 18

■ **Botikarik gabe bizi?** 23

■ **Nestor Basterretxea:**
"Estruktura geometriko eta magiaren arteko batasun horrek balio dit niri" 26

■ **Su ta Gar:**
"Berdinak izaten jarraitzen dugu" 40

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. Asisko Urmeneta	4
Oihartzunak	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarrizketa: Maribi Ugarteburu.	
Xabier Letona	9

EKONOMIA

Berrikuntza gutxi dakar pentsioen akordioak.	
Daniel Udalaiz	12

EUSKARA

"El Social"ek gaztelertatik euskarara egin du jauzi. Asier Bidart	16
---	----

GIZARTEA

Itsasoko bizardun erraldoiaren hondoratzea.	
Nagore Irazustabarrena	18
Botikarik gabe bizi?.	
Maidar Zapirain	23
Elkarrizketa: Nestor Basterretxea.	
Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre	26

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	34
Egunero pittin bat hiltzen garelako.	
Ainara Gurrutxaga	36
Irudimenaren munstroak.	
Jon Gurrutxaga	38
Elkarrizketa: Su ta Gar.	
Xabier Sagardia	40
Orain dela 30 urte.	
Pilar Iparragirre	43

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Bizia	49
Agenda	50
Ihesi	51
Denborapasak	55

IRITZIAK

Politika: J.M. Ariznabarreta Zubero	8
Kultura: Iñaki Lopez de Aguieta	33
Azkena: Emilio Lopez Adan	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen horren edizioa laguntzaile.

kutxa gizarte-ekintza
obra social

MOMIAK!!

ARGIA

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
 Baleren Bakaikoa.
Erredakzioa: Katixa Garate, Nagore
 Irastabarrena, Onintza Irureta, Izaskun
 Jauregi, Xabier Letona.
Maketazioa: Berdaitz Goia.
Administrazioa: Marijo Aierza.
Harpidetzak: Olatz Korta, Eurne
 Urruzmendi.
Hedapena: Ixabel Bereziartua.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña
 Soraluze, Bego Zuza.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160
 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak:
 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48
 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita.
 64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.
 Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44,
 3. eskuina. 31001 Iruñea.
 Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com
 Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P. Koop. Elk.

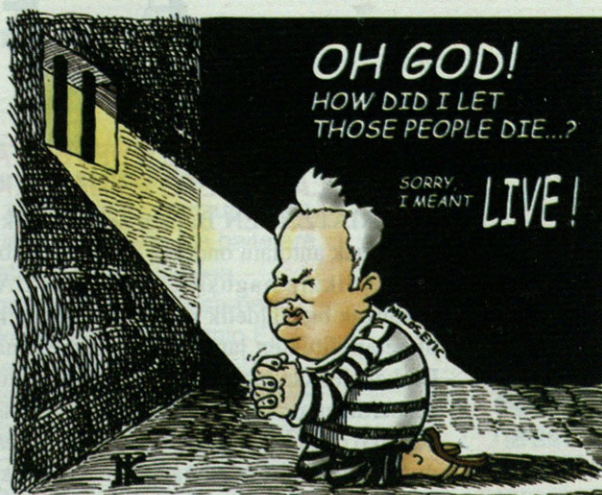
Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria .16.400 pta./98,57 euro
 Ipar Euskal Herria .780 lib./118,92 euro
 Espainia .16.400 pta./98,57 euro
 Beste atzerriak .21.100 pta./126,81 euro
 Airez .33.000 pta./198,33 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaiña Taldeko partaidea da

■ Nik Kowsar, Irango "The Iran News" egunkarian

Milosevic: Ene Jauna! Nola utzi nuen pertsona horiek hil zitezen...?
 Barkatu, bizi zitezen esan nahi nuen!

■ Bas, Greziako "Tachydromos" egunkarian

Hiruko Txikian

SEGUNDO CALLEJA

Ibai ezkerreko Sestaon alkate. PSOEren bertsio bizkaitarra. Modernoa. Demokrata oso. Herriko Etxea bere entresa propioa bailitzan kudeatzeko gauza dena. Bere agindupeko lurraldean sistema fiskal zaharrena bortxarrik gabe indarrean emateko adina kuraia izan duena. Izan ere, bertako langileei zor aberasten ari diren entresariak estutu, sakelak arindu eta ezker pareta egin die herritarrei. Eta guztia, oso era baketsuan komisio txar baten truk. Poltsiko telefonoa iskilu, entresariak ez dute Bidasoaz bestaldera kontaktatu xerka jo behar izandu, eta bere txoferrak kotxe ofiziala aski izan omen

du mordidarena biltzeko. Eta guztia zentralizatzeko joeradun aro alu hone-tan Segundoren ahalegin lokalak badu meritua, entresariaren diskrezioa lortzeaz gain herriko nagusi paratu duen alderdiari ere erakutsi baitio bere eskerrona. Baina doaie bertako alderdikide eskergak izan ditu soseaz aski arrosatu ez dituen salatzaileak, bere nagusitasunaren egarri zeudenak. Jakina da, politikan egun laguna duzuna bihar arerio eta etzi etsai. Domage, Sestaoko frontoia sistema baketsuen eredu izan litekeena gutxi batzuen dorpeziaz xantaiaren ikurra bilakatua ●

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

ORDUBETEKO LANUZTEA

Sindikatu abertzaleek eta gainontzeko sindikatuek apirilaren 27rako, ordu bateko lanuztea iragarri dute Hego Euskal Herrian langileen lan osasuna defendatzeko eta laneko ezbehar eta gaixotasun profesionalak salatzen. Horrez gain, mutuak ere salatzen dituzte, langileen osasuna beraien interes ekonomikoen menpe jartzen baitute. Hitzarmen baten edo besteren aldeko lan etenaldietara edo atentatuak salatzen lanuzteetara ohituta geunden. Langileen heriotzak (154 iaz) eta gaixotasun profesional larriak, egoera jakinetan izan ezik, ez dira orain arte lanuzte orokorrak egiteko arrazoi izan. Horregatik, ordu bateko geldialdia izanik ere, ongi etorria izan dadila. Ea lanuzte hau kontzientiazio prozesu baten hasiera den. Prebentzio handiago baten oinarriak jarriko dituen eta parte hartzen duten alderdi guztien (enpresa, langileak, sindikatuak, fiskaltza, epaileak) erantzukizun handiago bat lortzen lagunduko duen prozesua, alegia. Nahiz eta gaixotasun profesionalak eta lan munduko heriotzak guztiz desagerrarazte ez den lortuko, ahalik eta gehien gutxitzea lortzearen behintzat ●

◆ DANIEL UDALAITZ

MAIATZAREN BATA, 6 URTE ETA GERO ELA ETA LAB BANATUAK

MAIATZAREN Batean sei urtez ekitaldi bateratuak antolatu ondoren, aurtengoan bi euskal sindikatu nagusiek, ELAk eta LABek, bakoitzak bere aldetik joko du. Itzarmen kolektiboetan dituzten jardun lerro desberdinak eta Euskal Herrian bizi den egoeraz duten ikuspegi desberdinen ondorioa da banaketa hau eta ikusi beharko da nola eragiten dion orain arte eraman duten sindikal batasunari. Harremanak asko hoztu direla aitortzen dute alde bietatik, nahiz eta bien aldetik elkarlana beharrekota dela azpimarratu. Maiatzaren Batari dagokionez, LABek sei herrialdetako hiruburuetan egingo ditu manifestazioak.

ATENTATUA HONDARRIBIN

HONDARRIBIN eta Irunen PPko zinegotzi eta ama-semeak diren Rosario Dorda eta Jose Manuel Elizarragaren aurkako lehegailu batek eztanda egin zuen beren etxearen leihoan. Poliziaren esanetan, lehegailua ETak Grenoblen lapurtutako dinamitarekin eginda zegoen. Atentatuak kalte materialak besterik ez zituen eragin.

TORTURA SALAKETAK

AMNISTIAREN Aldeko Batzordeek salatu dutenez, azken hiru hilabeteetan izan diren atxilotuetatik 68 pertsonak jasan dute tortura. Horietatik 27 Polizia Nazionalak atxilotu ditu, 24 Guardia Zibilak, 15 Ertzaintzak eta 2 polizia frantsesak.

HIZKUNTZA ESKUBIDEEN BEHATOKIRAKO HITZARMENA

HIZKUNTZA eskubideen behatokia abian jartzeko akordioa izenpetu dute ezker abertzaleak bultzatutako Udalbiltzak eta Kontseiluak. Salaketak jaso eta bideratzea, txostenak prestatzea, nazioartean euskararen egoeraren berri ematea eta prebentzio lana egitea izango dira

Behatokiaren zeregin nagusienak. Udalbiltzak 11,5 milioi pezeta (453.000 bat libera) jarriko du, Behatokiaren aurrekontuaren laurdena

HAIKAREN LEHEN URTEURRENA

OIARTZUNEN egindako Haikaldiarekin ospatu du ezker abertzaleko Haika erakundeak bere sorreraren lehen urteurrena. Erakundeak testuinguru bitxia bizi du, duela gutxi hamasei lagun espetxeratu baitzizkion Baltasar Garzon epaileak gazte erakundea ETari lotuta dagoen akusaziopean. Jarrai eta Gazteriak batuz, Haika izan zen ezker abertzalean egitura nazionala osatu zuen lehen erakundea.

AB-REN ILDOAK

BATASUNA prozesua burutu ahala hiru

B A H E A

- Sabin Intxaurreaga, Justizia Kontseilaria (EA): "EAJk adostutako programa errespetatzen ez badu eta, programaren aurka, gehiengoa PSOrekin eratzea erabakitzen badu, ez genuke arazorik izango herrigintza oposiziotik gauzatzeko".
- Anton Morcillo, EHko Arabako hautagai nagusiak alderdi estataltsei: "Demokraziaren oinarritzko araua onartu behar dute: onartu behar dute herri honetan gutxiengo izan direla, direla eta izango direla".

M E T R O A

ildo agertu dira ABn: Bateginez, Matalaz eta Burujabe. Bateginez ildokoek AB desegin eta berau HB-EHren ondorengo alderdian integratzea lukete xede. Malatalazekoek, berriz, AB bere nortasun propioarekin atxiki nahi dute ezker abertzalearen baitan. Burujabe bien arteko ildoak litzateke. "Enbata" astekariak Burujabe ildokoei azken indar bat eskatu die bere azken editorialean, biolentziari buruz duten jarrera argituz gero, haiekin bat egingo dutela esanez. ABren azken Biltzar Nagusian biolentzia arbuiatzearen alde agertu ziren ABko hainbat kide gogor kritikatu zituzten Burujabe ildokoek. "Enbata"ren editorialaren aburuz, Burujabekoek lehen eta orain agertu duten jarrera ez da bera. ABren eztabaida prozesua udazkenera arte luzatuko da. Ordurako Hego-

SAREAN HARRAPATUA

Ezaguna da sarriegi legeak ez duela zerikusirik ez zentzunarekin ezta justiziarekin ere; eta baita ere batzuetan legeak legegilea harrapatzen duela bere sarean. Antzeko zerbait gertatu zaio EAJ-EA koalizioari EAEko komunikabide publikoetako doako publizitatearekin. Ez da zalantzarik EAEko Hauteskunde Batzordeak nahiago izan duela legea bere zentzurik estuenean interpretatzea, arrazoia eta errealitatearen irakurketa logikoarekin baino. Ez da zalantzarik, bestetik, PP eta PSOE zirrikiturik txikiena ere baliotzekotan direla, logikoa denez. Hemengo tresnez gain, batez ere Madrilekoak dituzte, oraingo EAJ-EAren helegitean ikusi den legez.

aldean EHren Batasuna prozesutik atera beharreko erakunde nazionala abian izango da, ekainaren amaierarako sortua izango dela aurreikusten baitute EHn.

ATXAGA, SARAMAGO ETA V. MONTALBAN EB-IU-REN ALDE

BERNARDO Atxaga, Jose Saramago eta Manuez Vazquez Montalban idazleek, maiztaren 13ko hauteskunde autonomikoetan Ezker Batua bozkatzeari eskatzen dute "Euskadi, ezkerren alde" manifestuan. "Gure iritziz, Eusko Legebiltzarreko ordezkariak sendotzen duen neurrian, etorkizun zuzenagoa bilatzeko eta bakerako prest dauden euskal herritarren ahotsa gero eta ozenago entzungo da", diote idazkiaren azken lerrotetan.

■ Petxo Idoiaga.

IZPIAK

Petxo Idoiaga EHUko irakasleak, Espainiako trantsizio garaitik gaurdaino Espainia eta Euskal Herriko komunikabideek euskal gatazkarekiko izan duten jarrera aztertzen du 'Euskal gatazkaren begiak' liburuan. Hiru zatitan banatzen du azterketa: trantsiziotik 1987ra; Ajuria Eneko Itunaren urteak (PPko Miguel Angel Blanco zinegotziaren hilketa arte); eta azkena 1997ko uztailetik 1998ko irailera arte.

EKA alderdi karlistak Lizarra-Garaziko foroa utzi du, adierazi duten bezala, foroaren iraunkorra biltzea lortu ez dutelako eta gainerako alderdiekiko beren komunikazio saio guztiek porrot egin dutelako.

Ernest Lluch kultur zentroa zabaldu da asteen Donostia-ko Amara auzoan. Egoitza Realak jokatzeko duen Anoetako estadioan dago, 1.700 metro karratu ditu eta 232 milioi pezetako (9,2 milioi libera) kostua izan du.

■ Ernest Lluch.

- Juan Maria Atxutxa, EAEko Legebiltzarreko lehendakaria: "Suntsitu ez, ETA berreskuratu egin behar da".
- Carlos Iturgaitz, EAEko PPko lehendakaria: "Atutxaren adierazpenak tamalgarriak dira, koldarkeria moralez betetako adierazpenak dira".
- Carlos Garaikoetxea, EAKo zuzendaritzakoa: "Azken mende laurdenean ez dugu halako kanpaina zikinik izan".
- Jose Maria Aznar: "Begirune osoa izango dugu euskal nortasuna eta autogobernuarekin".

Burujabetzarako estrategia sindikala

Francoren diktadura ondoren Estatu espainiarrean martxan jarritako trantsizio politikoak Euskal Herrian izandako porrotaren ondorioz, gero eta indartsuago nabari da euskal politikan soberanismoa eta autonomismoaren arteko gatazka. Eta, hauteskundeen aurreanpainan buru-belarri sartuta gauden une honetan, bi ildo politiko kontrajarriok arteko borroka areagotu egin da.

Ezker Abertzaleak lehen momentutik planteatu zuen espainiar Konstituzioaren hegalean jaiotako Gernikako Estatutoak eta Nafarroako Amejoramentuak ez ziotela Euskal Herriari inondik ere onartzen erabaki esparrurik eta, ondorioz, bere etorkizuna erabakitzeke esku-biderik. Azken urteotan, gero eta esparru politiko, sindikal eta sozial zabalagoak joan dira adierazten autonomismo zikloaren amaiera eta ildo politiko berri baten beharra. Ildo honetan, inflexio puntu nabaria markatu zuen ELA sindikatuak 1997an Gernikan burututako ekitaldian aldarrikatutakoak: Estatutismoa hilik dago eta ez dago berpizterik; marko juridiko-politiko berri bat behar dugu.

ELA eta LABen arteko elkar-lanari bultzada berria eman zion ELAren aldarrikapenak eta gehiengo sindikal abertzaleak Lizarra-Garazi Akordioaren aurreko hilabeteetan bete zuen lanaren ezaugarri estrategikoa areagotu egiten zuen.

BAINA, Lizarra Garazi Akordioa gauzatu ondoren sindikatuon papera bigarren maila baten geratzen da, talde politikoek eskuratzen dutelako protagonismo osoa edo sindikatuok ez dugulako erakutsi aurreko garaietako grinarik. Kontua da, oraindik ez dugula berreskuratu momentu politiko hain garrantzitsuetan gure eragina erakusteko izan beharko genukeen gaitasuna. Bakarka zein elkarturik gehiengo sindikal abertzalea osatzen dugun sindikatuok behin eta berriz adierazi dugu ziklo politiko berri bat zabaldu behar dela burujabetzaren bidetik. Hala ere, denbora luzea daramagu aldarrikapenetatik aurrera pauso bat ere eman gabe.

Hasieran esan dudan moduan, Euskal Herriaren etorkizunari begira, momentu politikoaren gakoa autonomismoa eta soberanismoaren arteko borrokan datza. Madril eta Parisen

konturatu dira bide soberanistak duen potentzialitateaz eta horrexegatik ari dira egundoko erasoak garatzen gure nazio nortasunaren oinarriak suntsitu nahian. Gauzak horrela, sektore abertzale eta aurrerakoioak aukera ezin hobea dugu euskal gizartearen nagusi diren jarrerak eta nahiak borroka politiko tinko, kontsekuente eta demokratiko batera bideratzeko eta burujabetzaren apostuaren inguruan indarrak metatzeko.

Abagune honetan euskal sindikatuok ezin dugu alde batera geratu, langile abertzaleok bete-betea hartu behar dugulako parte prozesu horren egituraketan. Gehiengo sindikala osatzen dugun sindikatuon artean -ELA, LAB, EHNE, ELB,

ESK, EILAS, HIRU, ...- 150.000 langiletik gora biltzen ditugu eta langile-multzo antolatu horrek berebiziko balio eta indarra du benetan pertsona guzti horiek aktibatzeke gai bagara.

Aktibazio lan hori garatzeko, burujabetza prozesuaren aldeko sindikal estrategia bat finkatu beharko dugu lehenbaitlehen eta interbentzio ildoak pausoz pauso zehaztu. Adierazpenetatik eguneroko praktika garatzera pasatzeko ordua da.

BADAKIGU LAB eta ELAren arteko harremanak elkarlana hasi zenetik egoerarik larriena bizi dutela agian, hala ere, zenbait ekintza sindikaletan ditugun diferentzien gainetik, gatazka politikoaren inguruko zenbait ikuspuntu desberdinen gainetik, talde politiko abertzaleen arteko desadostasunek sortzen duten blokeoaren gainetik eta jasotzen ari garen eraso eta inposaketa guztien gainetik, abagaune politiko hain

garrantzitsuen aurrean dugun ardurari erantzun behar diogu eta aro politiko soberanista martxan jartzeko geure eskuetan ditugun indarrak aktibatu eta lanean jarri behar ditugu.

Burujabetzaren alde gauden sindikatuon arten hausnarketa sakona eta elkarlan iraunkorra burutu behar dugu aipatu estrategia sindikal hori arlo soziolaboralean eta soziopolitikoan zein nazioarte mailan zehazteko eta praktikara eramateko. LABek, joan den apirilaren 3an Gernikan burututako ekitaldian, elkarren arteko lan horri hasiera emateko, hain zuzen ere, planteatu zuen Euskal Herriko sindikatuon arteko konferentzia bat egiteko proposamena ●

ALBERTO ELOSEGI

J.M. Ariznabarreta Zubero
LABeko komunikazio idazkaria

“Sektore abertzale eta aurrerakoioak aukera ezin hobea dugu euskal gizartearen nagusi diren jarrerak eta nahiak borroka politiko tinko, kontsekuente eta demokratiko batera bideratzeko eta burujabetzaren apostuaren inguruan indarrak metatzeko”

Ez da txikia Udalbiltzaren inguruan dagoen saltsa-maltsa. Izen bat, baina bi zuzendaritza, bi errealitate. EH, AB eta zenbait alkate independentek osatutako Udalbiltzako Batzorde Eragilearen bozeramailea eta Amorotoko alkatearekin aritu gara korapiloaz.

“HEREN BAT GARA, BAGARA NOR BILTZAR NAGUSIA DEITZEKO”

Markinatik Lekeitiorako bidean, azken herri honetara heldu baino lau bat kilometro lehenago ezkerrera hartu eta gora joz, errepideak Amorotora darama, herrixka eder eta zaindura. 370 biztanle ditu. Alkatesa eta sei zinegotzi biltzen dira osoko bilkuran. Maribi Ugarteburu 32 urteko emakumezkoa da alkatea. Pentsaera politiko desberdinekoak baina abertzaleak dira guztiak. Zerrenda bakarrean aurkeztuta hautatu zituzten herritarrek, gainerako herrietan legez udal hauteskundeetan, baina zerrenda osatzeak badu bere bitxitasuna. Bi igande lehenago herritarrek, auzoka, 18 urtetik gorako herritarren artean gustukoena hautatzen dituzte, horietako lau izango dira zerrendako lehenengo lauak. Hurrengo igandean, gainerako herritarren artean berriz egiten da hautaketa, eta lehenengo hiruekin osatzen da zazpikotea; hurrengo hiruek ordezkoen hirukotea osatuko dute. Hauteskundeetarako zerrenda prest dago eta hauteskunde egunean bozketa formalizatu besterik ez da egiten. “Demokrazia erabat zuzena” dela diosku Ugarteburuk.

■ **Amorotoko alkate independentea zara, zazpi hautetsietatik denak zarete abertzaleak baina pentsamolde desberdinetakoak. Udalbiltzako saltsetan aritzeak ekarri al dizu arazorik?**

Ez, ez dit arazorik ekarri, adostasuna dugu maila horretan, nahiz eta iritzi kritikoren bat edo beste badagoen.

■ **Dagoeneko ezaguna dirudi, baina akaso ez dago horren argi. Labur esanda, zer da Udalbiltza? Nork osatzen du? Nola funtzionatzen du?**

Udalbiltza Euskal Herriko udal ordezkarien biltzar bat da. Atxikipen libre du, herrialde guztietako udal

ALBERTO ELOSEGI

■ **“Udalbiltzak unean uneko egoeren gainetik egon behar du”.**

ordezkariak ditu eta, beraz, udal oinarri-dun erakunde nazionala da. Nork osatzen duen? Parte hartu nahi duten udal hautesi guztiak. Nola funtzionatzen duen? Udalbiltzak bilakaera nahiko korapilotsua izan du eta azalpen luzeagoa eskatzen du. Unean uneko abagune politikoak gehiegi baldintzatu du bai bere jaiotza bai bere gaur egunera arteko ibilaldia. Iaz 15 kidez osatutako batzorde iraunkorrak, EH eta ABko kideak zuzendaritza talde horretatik kanpo uztea erabaki zuen. Era-

baki horren izaera antidemokratikoa ikusirik eta Euskaldunan jarritako helburu eta eginkizunak oraindik eginkizun besterik ez zirela ikusirik, lan horiek egin eta Udalbiltzaren izaera demokratikoa bultzatuko zuen udal hautetsi taldea sortu zen...

■ **Beraz, talde hau eratu arte Udalbiltzak ez zuen izaera demokratikorik?**

Ez zuen araudirik. Orduan, nor da nor erabakitzeke zeinek parte hartu behar duen eta zein kanpoan geratu? Norbait izatekotan Batzar Nagusia. Guk Batzar hori egitea eskatu genuen eta bertan aterako zena errespetatuko genuela ere adierazi genuen. Baina ez zitzaigun kasurik egin. Gu EH, AB eta independenteen Udalbiltza bezala aurkeztzen bagaituzte ere, horrek ez du esan nahi Donostiako Biltzar Nagusiaren ondoren sortutako Batzorde Eragilea itxia dagoenik. Orain guk barne araudi proposamen bat egin dugu, Euskal Herriko udal eta udal talde

□ **“Udalbiltzak ez zuen araudirik; orduan, nor da nor erabakitzeke zeinek parte hartu behar duen eta zein kanpoan geratu?”**

guztietara bidali dugu proposamena eta orain proposamenak eta zuzenketak jasotzen ari gara. Dena den, hurrengo Batzar Nagusira arte ez da ezer onartuko.

■ **Udalbiltza bakarra dagoela diozu baina bi zuzendaritza ditu.**

Bai, hala da, eta ni guk egiten dugunaz aritu naiteke. Borroka armatuak irauten zuen bitartean Udalbiltzak ezin zuela funtzionatu argudiatzen zuten EAJk eta EAK, eta hainbat hautetsi ez ginen ados horrekin. Ekuazio bera udaletxe, diputazioetara edo Eusko Jaurlari-tzara eramanez gero zer gertatzen da, hauek ere ezin dutela funtzionatu? Batzar orokorra sortu aurretik Udalbiltzaren aldeko hautetsiek behin baino gehiagotan saiatu ginen Zuzendaritza Batzordearekin komunikazio kanalak irekitzen eta behin ere ez genuen erantzunik jaso; alderantziz, ematen ziren mugimenduek bazterketa bilatzen zuten, eta horregatik erabaki genuen aurrera egitea. Bagara nor -heren bat- eta horregatik deitu zen Kursaaletako batzarra.

■ **Udalbiltza bakarra baina bi zuzendaritza badaude eta bakoitzak bere bidea badarama, hori bi Udalbiltza dira. Hala ikusten da.**

Hala ikusten da bai, tamalgarria da eta denborak kontu horiek argituko dituelakoan gaude. Kursaaletan bildu ginenok Euskaldunan finkatu zenarekin ari gara, ezer kendu edo jarri barik.

■ **Baina konsziente izango zarete Udalbiltza hau ez dela hasierakoa.**

Zati bat da, eta bestea beste zati bat.

■ **Udalbiltzak alderdien interesetatik kanpo egon behar duela diozu, baina horretan ilusioa jarri zuenak alderdien estrategien erabat menpe daudela perzibitzen du. Euskal Herrian ez da horren samurra alderdiek markatutako politikaren harietatik ihes egitea.**

Alkate independente bezala, hori dugun kalte eta oztopo handi moduan ikusten dut.

■ **Hor zaudete alkate independente batzuek eta ABkoak, baina EHren Udalbiltza gisa perzibitzen da zuek gidatzen duzuen.**

Baina ez da egia. Kopuruz gutxi gara

KAZETARITZATIK ALKATETZARA

Leioako Campusean egin zituen kazetaritza ikasketak eta Orain SAk argitaratu zuen "Hemen" astekarian jardun zuen. 89an Egin Irratian ekin zion eta bertan aritu zen esatari gisa laupabost urtetan. Haren itxiera arte jarraitu zuen kolaboratzaile gisa. Kazetaritzatik aldendua dago gaur egun, baina ez komunikabideetatik, besteak beste, Kursaaletan eratutako lan batzorde-etako komunikazio batzordeko koordinatzailea da eta.

ABkoak eta independenteak, baina egon hor gaude. Udalbiltzak orain bizi du bere unerik korapilotsuena eta guretzat ere zaila da. Apurka, eta epe luzera begira, erakutsi beharko dugu Udalbiltza tresna baliagarria dela. Alderdien arteko liskarrak, hauteskunde lehiak eta unean uneko egoeren gainetik egon behar du Udalbiltza moduko erakundeak.

■ **Zuen ustez zein gutxieneko beharko litzateke hor barruan elkarlanean ari ziteke?**

Galdera hori erabaki baztertzailak hartu dituztenei egitea nahiko nuke. Guk etengabe Batzar Nagusia deitzea eskatu genuen eta ez zitzaigun kasurik egin; azkenean guk deitu genuen batzarra, guztiei irekia, eta ia mila hautetsik eman zion atxikimendua, nahiz eta EA eta EAJren presioengatik gero guztiak ez ziren joan. Agente politiko batzuek benetan haus-

□ "Zer, su-etena amaitu eta Udalbiltza behera datorrela? Nazio eraikuntzak hori baino sendoagoa izan behar du"

nartu beharko dute Udalbiltzaren zereginaz: benetan nazio eraikuntzarako motore instituzionala da, ala ez dute hainbestean garatu nahi. Beren lehentasunen artean badago ala ez dago? Gure lehentasunen artean badago eta elkarlana norabide horretan bideratuko dugu.

■ **EAJk eta EAK, oker ez banago, nazio eraikuntzarako tresna gisa ikusten dute Udalbiltza, baina behin ere ez**

dute esan lehentasuna duenik. Esan nahi du horrek hasieran ez zela bere izaera ondo adostu?

Euskaldunan onartu ziren oinarriak oso anbiziosoak ziren eta nazio eraikuntzan eragiteko instituzioa zela esan zen. Euskal Herria nazio agertaraziko zuen erakundea, baita nazioartean ere, herrialdeen arteko kohesioa bultzatuko zuen... egundoko lana jarri zion bere buruari. Zer gertatzen da, su-etena amaitu eta behera datorrela? Nazio eraikuntzak hori baino sendoago izan behar du. Gure apustua zabalatasunez jokatzeta da eta elkarlanarenean iritsiko dela uste dugu.

■ **Zer da nazio eraikuntza?**

Liburuetan oraindik jartzen duenez, Euskal Herria herri edo nazio gisa agertzen da oraingoz. Edozein modutan, eremu guztietan zatitua dagoen herria da. Nazioa izateko osagai guztiak ditugu, historikoak, kulturalak, hizkuntzazkoak, eskubidezkoak... baina tresna praktikoak falta ditugu. Beraz, nazioa praktikan eta eguneroko bizitzan izan ahal izateko alor guztietan tresnak eskuratzeta da eraikuntza nazionala.

■ **Kursaaletako biltzarrean alor desberdinetako hamaika batzorde jarri zenuzuten martxan. Oso gainetik bada ere kontaidazu zertan ari diren.**

Identitate Batzordea, adibidez, Nazio Aitormenaren Agiriarekin ari da buru belarri. Bestetik, Zuberoan 2010 proiektua lantzen ari dira bertakoak, eta Udalbiltzaren zeregina izango da beste erakunde batzuek finantzatzan ez dituzten atalak finantzatzan laguntzea.

Kontseiluarekin ere joan den ostiralean hitzarmen bat sinatu genuen hizkuntz eskubideen behatoki bat martxan jartzeko. Euskal Herri osoan euskararen ofizialtasuna bultzatuko duen foroa ere lantzen ari da euskara batzordea. Zirriborroa nahiko aurreratua dago jadanik.

Komunikabideen eremuan, Topaguneak badu herri komunikabideen sarea indartzeko proiektu bat eta beraiekin harremanetan jarri gara, mapa bat osatu eta herri komunikabiderik ez dagoen edo ahul dauden eremuak detektatu eta lagundu nahi dira. Euskal Herriari buruzko web orri bat ere egin nahi dugu, besteak beste.

□ “Kursaaleko Biltzar Nagusian bildu ginenok Euskaldunan finkatu zenarekin ari gara, ezer kendu edo jarri barik”

Lurralde antolaketaren taldean, estatistika mailako Euskal Herriko era guztietako datu bilketa egiten ari dira, orain arteko gehiena zatitua dago eta. Hori izatea funtsezkoa da beste lan batzuei ekiteko.

Sozio-ekonomian egutegi sozio-laborala prestatzen ari dira sindikatuekin-eta, nahiz eta oraindik hotz samar dagoen. Horrez gain, barne turismoa sustatzeko zereginetan ari dira. Irakas-kuntzan euskal kurrikuluarekin ari dira eta Iparraldeko Oztibarreko ikastola ere lagundu nahi da. Nazioartean orain-txe doaz Ipar Amerikako euskal etxeen kongresura eta, oro har, diaspora eta euskal etxeen kontuekin ari dira. Euskal Herrian datorren urteko amaiera aldera egingo den estatu gabeko nazioen kongresuaren prestatze lanetan ere ari dira. Kultura batzordean, kultur teknikarien arteko topaketa bat antolatzen ari dira.

■ Eta finantzazioa?

Hor da kontua. Proiektu hauetako askok ez dute diru inbertsio itzelen beharrik, beste batzuek bai. Udalbiltzarako diru partidak gordetzen ari dira udal askotan, guk aurrekontuen %1 izatea proposatzen dugu; gero bakoitzak ahal duena egingo du.

■ Eta zein Udalbiltzarako gordetzen da dirua?

Gu ez goaz inoren lana oztopatzera. Udalbiltzarako dirua bat egin dezaketen proiektuentzat da, horregatik proposatu genuen izenburu zabala.

■ Hori galdetzen dut pentsatzen dudalako EAJk eta EAK kontrolatutako udaletxe batek, adibidez, ez duela finantzatuko Batzorde Eragileak bul-tzatutako proiektu bat.

Hori kontraesan bortitza litzateke eta espero dut halakorik ez gertatzea. Proiektu horiek ez dira gureak, guztionak bai-zik. Kontua ez da nork, zer baizik.

ALBERTO ELOSEGI

■ “Udaletxeen aurrekontuaren %1 Udalbiltzarako izatea proposatzen ari gara”.

■ Bai, baina badakigu, herri honetan nork horrek ere garrantzi handia hartzen du.

Bai, baina hori apurtzen hasi beharra dago. Horregatik ematen diogu garrantzi

handia Udalbiltzaren hasieratik martxan jarritako proiektuekin jarraitzeari eta horiek laguntzen ari diren eragileekiko elkarlanari ●

◆ XABIER LETONA

ITZULPEN ZERBITZUA

eskura

SERVICIO DE TRADUCCION

EUSKARA - GAZTELANIA
GAZTELANIA - EUSKARA

Bezereen beharretara egokituz,
*Ingelesa, Frantsesa, Alemaniera, Italiara,
Katalana, Portugesa, Galegoa...*

1985EAN SORTUA

JOSÉ ARANA, 15 BEHEGAINA • 20001 DONOSTIA
TEL.: 943 29 18 30 • FAXA: 943 27 58 69
eskura@eskura.com • www.eskura.com

CCOO eta Espainiako Gobernuaren artean pentsioen berrikuntzari buruz sinatutakoak hainbat kritika eragin du, baita ELA eta LABen aldetik ere, gaur egungo burujabetza ekonomiko-politiko ezaren ondorioz, sinatutakoak Hego Euskal Herrian ere eragina izango baitu.

BERRIKUNTZA GUTXI DAKAR PENTSIOEN AKORDIOAK

■ Pentsioa jasotzeko 65 urte izan behar dira eta 35 urtez kotizatu.

CCOO eta Espainiako Gobernuak pentsioei buruz lortutako akordioaren sinadurak hainbat erreakzio eragin du, batzuk alde eta beste batzuk aurka. Gainerako sindikatuek berrikuntza ahula eta zalan-tzagarria dela diote. Sindikatu abertzaleek dagoeneko aurkako jarrera agertu dute, haien ustez erregresiboa delako eta langileen interesentzat kaltegarriagoa izango

den beste erreforma bat lortzeko modua delako. Nolanahi ere, akordioaren aurkako jarrierarik gogorrrena botere ekonomi-

□ **Akordioak langabezia dauden 61 urtetik gorakoek alde aurretiko erretiroa eta gutxieneko pentsioen prestazioak bultzatzen ditu**

ko-finantzarioen aldetik dator, beren adar mediatikoak ondoan dituztela. Hauek diotenez, erreforma hori "aditu" guztiek

aldarrikatzen dutenaren aurkako bidetik doa. Aditu horien artean daude Espainiako Bankua eta bertako arduradunak, hain zuzen ere, ideologikoki botere ekonomiko-finantzario horietatik edaten dutenak.

Horregatik, garbi esan daiteke berrikuntza hori ez dela behinbetikoa baizik eta guztiz behin-behinekoa, eta edozein unetan beste berrikuntza bat izango duela "adituek" adierazten

ALBERTO ELOSIGI

■ Espainiako bankua "aditu"etako bat da.

дутен bidetik. "Aditu" horiek pentsatzen dutenaren adierazgarri nabarmena aurkitzen dugu "Expansión" egunkari ekonomiko madrildarrak argitaratutako edito-rialean. Horren aipamen zabala egingo dugu idazlan honen bigarren zatian.

Egia da pentsioen berrikuntza honek, esan bezala, langileentzako alderdi onuragarri batzuk dituela, esate baterako, merkatu laboraletik ateratzera beharturik dauden langileak, orain, 61 urterekin aldeztu aurretiko erretiroa lor dezakete. Gutxieneko pentsioak, zurtasunarenak

edo alarguntzarenak, dituztenentzat ere onuragarri gertatzen da. Baina, akordioaren aurka dauden iritziz, "adituek" pentsioen sistema publikoa sendotzeko egingo dako gomendio bat bera ere ez du betetzen akordioak. Beraz, ez dago neurri bat bera gastua murrizteko benetako plan bat egin ahal izateko.

Irakurleak erreforma honen aldaketa nagusiak nondik nora doazen jakin dezan, haren alderdi nagusiak aipatuko ditugu eta 1996tik gaur arte izandako bilakaeraren azalpena egingo dugu, eta, aldi berean, "aditu" horiek nahiko luketen berrikuntza argitzen saiatuko gara.

ERRETIORAKO ADINA. 1996

arte, 65 urte behar ziren pentsio osoa kobratzeko, 35 urteko kotizazioaren ondoren. Toledoko Itunarekin 65 urteko adina eta 35 urteko kotizazioa behar zen; aktibotetan iraunkortasuna bultzatzeko pizgarriak eskaini ziren, eta erretiro partziala hartzen zutenen gizarte babesa hobetu zen. Oraingo 2001eko erreformarekin 65 urteko adina eta 35 urteko kotizazioa behar dira; erretiroaren pentsioa eduki arren lanean jarrai daiteke, 65 urteko adina gainditu ondoren ere; ezintasun iraunkoragatik pentsioak lor daitezke nahiz eta langileak 65 urte edo gehiago izan. "Adituek" erretirorako adina 70 urtetara atzeratzeko eskatzen dute.

Pentsioen zenbatekoa kalkulatzeko modua: 1996 arte, lanean emandako azken zortzi urteak hartzen ziren kontuan. Toledoko Itunaz geroztik, pixkanaka 15 urtetaraino igotzen da epe hori 2002. urtera bitartean. Oraingo akordioarekin 2003. urtera atzeratzen da pentsioa kalkulatzeko epea handitzeko neurri berrien azterketa. "Adituek" pentsioen

■ Aurkako jarrera

ELA eta LAB sindikatu abertzaleek Espainiako Gobernuak eta CCOO sinatutako pentsioen paktuaren aurkako jarrera agertu dute, gizarte babeserako sistema beste murrizketa bat delako. Sindikatu abertzaleek ez dute paktu horren negoziazioan parte hartu. Paktuaren aurka agertzeaz gainera, sindikatu abertzaleek lan harremanetarako euskal markoa aldarrikatzen dute.

ELAren ustez "pentsioak jaisten jarraitzeko" akordio bat da. ELAK gainera, lau urtetarako itun bat dela azpimarratu du eta epe hori igaro ondoren berriro ere pentsioen sistema erreformatuko dela esan du. LABen aburuz, akordioa "maileguen murrizketari bira bat gehiago ematea" baino ez da, eta horregatik uste du "Europako neoliberalismoaren defendatzaile handienek babes-tutako eraso sendoa" dela, langileen aurkako eraso sendoa, alegia. ●

zenbatekoa kalkulatzeko epea kotizazio-ko 35 urtetara zabaltzeko eskatzen dute.

ALDEZ AURRETIKO ERRETIROA.

1996 arte, Gizarte Segurantzaren 1967ko urtarilaren 1a baino lehen kotizatu zuten guztiek nahikoa zuten 60 urteko adina edukitzea eta 15 urtez kotizatu izana; 65 urte betetzeko falta zitzairen urte bakoitzeko %8ko murrizpena egiten zen. Toledoko Itunarekin,

Errenteriako Udala
Euskara Zerbitzua

V. JAUTARKOL OLERKI SARIA

- 18 urtetik gorakoentzat.
- Lanak euskaraz idatziak egotea.
- Lanak aurkezteko epea: 2001eko maiatzaren 4an.
- NON: Errenteriako Udala.
Herriko plaza z/g 20100 Errenteria.
- INFORMAZIOA: Telf.: 943 44 96 13
E-posta: euskara@errenteria.net

SARIAK

1.SARIA:
50.000 pta. (300 €)

2.SARIA:
25.000.- pta. (150 €)

**3.ERRETERIAKO
EGILE ONENARI:**
15.000.- pta. (90 €)

■ “Expansión” egunkariaren hitzetan pentsioak “saguaren erditzea” dira

Botere ekonomiko-finantzarioek pentsioen erreformaren inguruan agertzen duten ezadostasuna komunikabideetan azaldutako hainbat jarreratan nabarmendu da. Ezin da ahaztu komunikabide horietako batzuk beren eskuetan daudela. Horren adibide gisa, “Expansión” egunkari madrildarraren editoriala aipa genezake. Honelako izenburu esanguratsua zeraman: “Pentsioak: saguaren erditzea”.

Editoriala argitaratu zenean Gobernuak aurreakordio batera heldua zen CCOOrekin, gaur egungo pentsioen sistema aldatzeko. Horren inguruan egunkariak honako jarrera agertu zuen: “adeitasunaren aurkako mugetan dabilelarik

ere, lekuz kanpoko txantxa txar baten antz handiagoa du Espainiako ekonomiak behar duen egitura-berrikuntza bate-na baino, nahiz eta CEOEk ere itunarekin bat egin eta, azken-nerako, UGTk berak ere sinatu”. Zioenez, pentsioen arazo nagusia “sistema horrek epe luzez irauteko duen ezintasun finantzarioan datza”, hiritarren bizitza itxaropena geroz eta luzeagoa delako eta, egunetik egunera handiagoa den per capita errentaren eraginez, prestazioen kopurua ere goraka doalako. Horrek guztiak, editorialak zioenez, kostuak murriztera behartuko du, eta gizarteari garbi erakutsi beharko zaio Ongizatearen Estatua ez dela dohainekoa eta nahitaez oreka bat egon behar duela hari ematen zaionaren eta harengandik jasotzen denaren artean.

Editoriala idatzi zuenaren ustetan, dagoeneko aurreko legealdian Alderdi Popularrak planteatutako pentsioen erre-

formak bi ildo nagusitatik egin behar zuen aurrera: erretiroa jasotzeko eskubidea ematen duten urteen kopurua igoz eta lan merkatua 65 urte bete aurretik geroz eta lehenago uzteko aukera ematen duen aldez aurretiko erretiroaren aukera

lehenbailehen ezabatuz, bestela lantegietako langile kopuruak Estatuko aurrekontuen kontura egokitzeko neurri kaltegarria bultzatzen baita.

Zentzu horretan, aldi-kariaren ustez, Espainiako Gobernuak bultzatu duen akordio hau “atzera pausoa da bi ildoeitan”. Erretiroa atzeratzeko pizgarri batzuk eskaintzen diren arren, zabaldu egiten da aldez aurretiko erretiroa hartzeko aukera, oso eragozpen gutxi jarritz. Nahiz eta 2003. urte-tik aurrera gaur egungo 15 urteak baino gehiago kotizatze-ko ahalegina gehitzeko

premia aipatzen den, ez da inolako konpromisorik ezartzen zentzu horretan. Ondorioa, editorial egilearen ustetan, “etsipengarria da: aukera historikoa galdu da, hiritarren osotasunari onuragarri gertatzeko bidetik pentsioak berritzeko, batez ere etorkizuneko belaunaldiari begira”.

Editorialak zioenez, Gobernuaren erreformak, prestazio mota guztiak igoaraziko dituenak eta sisteman ia inolako arrazionaltasun neurririk ezartzen ez duenak, “saguaren erditzea dirudi”. Ia denen onuragarri delarik, ia inor behartu gabe, oso zaila izango da inor aurka jartzea, UGTren “kasu galdua” izan ezean. “Egia da -zioen editorialak amaitzeko- Gobernuak, horren truke, neurri batean elkarriketa soziala berreskuratzen duela, greba orokorraren mamua uxatzen duela, PSOE hanka trabaturik uzten duela eta ohiko Moncloako argazkia egingo duela. Baina, zein da prezioa?” ●

■ CCOOk sinatu zuen akordioa Espainiako Gobernuarekin.

aurreko baldintza berberak jarraitu zuten eta murrizpena %7ra jaitsi zen, 40 urte kotizatu eta lanpostua bere gogoaren kontra galdu baldin bazuten. Oraingo akordioarekin baldintzek bere horretan jarraitzen dute, iragankortasunez eta lan merkatua uzten duten arte 1967ko urtarileko 1a baino lehen kotizatzen hasiak zirenentzat. Honelako erretiroa lortzeko eskubidea izango dute baita ere, 61 urte eta 30 urteko kotizazioa izanik, lanetik bota ondoren lanpostua eskatzeko zerrendetan sei hilabetetik

gora daramatzatenek; hauei pentsioa %8 eta %6 bitartean murriztuko zaie urte bakoitzeko, kotizaturik dituzten urteen arabera. Baina, hala ere, “adituek” aldez aurretiko erretiroari pizgarri-rik ez emateko eskatzen dute, aurreratzen den urte bakoitzeko murrizpen handiagoa ezarritik.

SISTEMA PUBLIKO OSAGARRIAK. 1996 arte, pentsio publikoen sistema besterik ez zegoen. Toledoko Itunaz geroztik, pentsioen sistema

publikoa bestelako eredu pribatu batzuekin osatzeko aukera bultzatu nahi da, banakakoak nahiz taldekakoak. Oraingo akordioarekin enplegu planen bidez gizarte aurreikuspen osagarriak sustatzearen aldeko jarrera bultzatu nahi da; halaber enpresa txiki eta ertainak eta enpresari autonomoak nahiz langileak enplegu plan propioetan edo elkarren artekoetan atxikitzea erraztu nahi da. “Adituek”, ordea, sistema mistoa bultzatu nahi dute, oinarritzko maila estaltzen duen sistema publikoarekin

ALBERTO ELOSEGI

ALBERTO ELOSEGI

■ Oraingo erreformarekin erretiroaren pentsioa izan arren lanean jarrai daiteke.

helburua 814.000 milioi pezetara (32.560 milioi libera) edo 2004. urtean bilioi bat pezeta (40.000 milioi libera) izatera iristea da, kotizazioen soberakinen bidez; ahal bada, soberakinak prestazioak hobetzeko eta kotizazioak jaisteko erabili behar dira. "Adituen" ustez, soberakin guztiak erreserbak hornitzeko erabili behar dira.

KOTIZAZIORAKO GUTXIENETAKO EPEA. Orain arte hamabost urtekoa izan da kotizaziorako gutxieneko epea. 2001eko erreforma honekin ere 15 urtekoa da epea. "Adituak", berriz, aipaturiko urte kopuru hori igotzearen alde agertzen dira ●

◆ DANIEL UDALAITZ

batera, langileentzat nahitaezkoa izan beharko lukeen beste sistema osagarri bat ezartzeko eskatzen dute.

PENTSIONEN BALIO HANDITZEA. 1996 arte, pentsioak urtero igozen ziren, inflazioarekin batera, inolako legezko agindurik gabe. Toledoko Itunarekin legez ezarri zen prestazioak urtero

□ **Akordioaren aurka daudenen iritziz, "Adituek" pentsioen sistema publikoa sendotzeko egindako gomendio bat bera ere ez du betetzen akordioak.**

KPIren arabera igotzea. Lehengo araudiaren arabera Gobernuak deskontatu egin zezakeen aurreko urtean inflazioari irabazitakoa, eta Parlamentuak ezabatu egin zuen arau hori. Oraingo 2001 akordioak ez du ezertarako ukitzen pentsioen balio igoera. "Adituek" pentsioak KPIren azpitik igotzea gomendatzen dute, pentsiodunen "erosketa saskiaren" arabera.

ERRESERBA FONDOKA. 1996 arte, ez zegoen erreserba fondorik. Berau Toledoko Itunarekin eratu zen, ekonomiaren beharakada bat izanez gero prestazioei erantzun ahal izateko. 2001 akordioarekin,

TXAPELKETA NAGUSIRAKO GIPUZKOAKO SAILKAPENA 2001

Apirilaren 27an
VILLABONAKO
Gurea Zineman
22:30 etan

AITOR SARRIEGI
NIKOLAS ZENDOIA
NAHIKARI GABILONDO
ALFONTSO JIMENEZ
ESTITXU EIZAGIRRE
JOKIN URANGA

Apirilaren 28an
URRETXUKO
Pagoeta Udal Aretoa
22:30 etan

AITOR MENDILUZE
AINHOA AGIRREAZALDEGI
AITOR ALBISTUR
IÑIGO IZAGIRRE
JOXE MUNDUATE
PABLO SUBERBIOLA

Antolatzailea: **Gipuzkoako** Bertsozale Elkartea

Babeslea: **kutxa** zuri esker, gracias a ti

Laguntzailea: **ARGIA**

Basauriko "El Social" herri aldizkariak azken hamalau urteotan komunikaziorako zerabilen hizkuntza aldatu eta euskara hutsezko aroari ekin dio. Dagoeneko euskaraz idatziriko bost ale plazaratu dituzte, eta etorkizuneko erronkei eusteko irrikaz eta gogotsu daude.

"EL SOCIAL"-EK GAZTELERATIK EUSKARARA EGIN DU JAUZI

MONIKA DEL VALLE

■ Asier Lejarza, "El Social" aldizkariako arduraduna aldizkariaren ale batekin.

Egunotan, alegera eta pozik ego- teko arrazoirik badute basauria- rrek, euskara hutsezko "El Social" herri aldizkariaren bos- garren alea kaleratu baita.

Herri aldizkari honen ibilbidea hel- dua baizen gorabeheratsua izanik ere, tinko iraun izan du lehen urratsa eman zuenetik, nahiz eta ordurik hona zenbait alorretan aldaketak izan dituen: hizkun- tza, kasu. Hastapen urratsak herriko hiruzpalau kazetaritza ikaslek eman

zituzten, Basauri herriko informazioa ardatz harturik, hedabide idatzietan landu barik lotzen zen informazioa herritarrei helarazteko gogoak eta ikasketak bukatu osteko euren lanbidearekiko egoerak nahiz irrikak bultzaturik. Berba bitan, prestakuntza zein lan beharrei eta behar sozialari erantzun gurak eraginda ipini zen abian "El Social". Urteek aurrera egin duten heinean, informazio lokala ere nagusi da, eta molde honetako aldizka- riek ohiko duten egiturari eutsi zaio:

herriko gazte eta nerabeek aldizkarirako beren beregi idatziriko albisteak, herriari buruzko berriak, kirola, kultura, iritzia, agenda, azken azala eta azala (azken biak eta erdiko orria koloretan argitaratzen dituzte). Aldizkaria, bestalde, dohain par- titzen da eta hilerio bost mila ale plaza- ratzen dituzte, inoiz ale kopurua gaurkoare- kin alderatuz gero, urriagoa izan den arren.

Hizkuntzarena izan da, zailtza apu- rrik gabe, aldizkariak jasan duen aldake- tarik nabariena, duela bost urtera arte gaztelera hutsean idazten baitzen aldiz- karia, baina 1996. urterik aitzina euska- raz izkiriaturako "Berbaz" gehigarria argitaratzen hasi ziren aldizkariarekin batera. Hala ere, gehigarria hiru urtez kaleratu zen, garai hartan Basauri herrian euskaraz idatziriko "Bost Axola" aldizka- ria -urte gutxiren buruan tamalez desa- gertu zena- plazaratzen hasi baitzen. Urteek aitzina egin dute eta "El Social" aldizkariako arduradunak euskara hutsez- ko herri aldizkaria kaleratzen hasi ziren iragan urteko abenduarekin batera, gazte- laniatzko herri aldizkariaren errealitatea zein "Bost Axola" aldizkaria eta "Ber- baz" gehigarriak izaniko abantaila eta aferak aztertu eta kontuan hartu ostean. "Orain dela bost urte ezinezko ikusten zen eman dugun pausoa ematea, asmoa bidea egitea zen eta 'Berbaz' gehigarria- rekin hasi ginen, nahiz eta bidean gelditu. Baina, azkenean lortu dugu euskara hutsezko aldizkaria", adierazi digu aldiz- kariako arduradun den Asier Lejarzak. Ordu arteko lan metodologia, zenbait alorretan bederen, aldatu behar izan dute; hartara, orain arteko kolaboratzaileek gaztelaniaz idazten bazuten, egun euska- raz egiten dute, hizkuntzaren ezagutza ez delarik gaurdaino oztopo izan, erredak- zioan argi baitute euskara denon hizkun-

Euskara sailaren babeslea:

Hernaniko Udala

Hernaniko herriak ere
Bai Euskarari

tza dela eta euskaldun ez direnak ere euskararen aldeko lanera ekarri behar direla. Haatik, horrelakorik suertatzen denean gogotsu itzultzen dute gaztelaniazko artikulua euskarara.

Bestenaz, egoitza eta baliabide teknikoek ere, hamalau urteren buruan, alda-

□ Erredakzioan argi dute euskara denon hizkuntza dela eta euskaldun ez direnak ere euskararen aldeko lanera ekarri behar direla

keta asko izan dituzte, denak aldizkaria-
ren onerako ziurrenera. Egitasmoari lotu zitzaizkionean egoitza kultur etxean zuten, eta harrezkero, harat-honat ibili dira lokalez lokal iragan urte bukaera arte; urri inguruan, apur gorabehera, Basauri erdialdeko lokal bat alokatu, atondu eta egoitza berria bertan ireki baitzuten. Egoitzak bezalatsu, maketazio lanak ere, goitik behera berritu dira; izan ere, hasierako urteetan maketazio eta inpresio lanetarako egunak behar ziren, baina gaur, informatika nagusitu den honetan, burutu beharreko lanak arin baten egiten dituzte.

EGUNGO ETA ETORKIZUNEKO ERRONKA. "El Social" aldizkariaren erronka handia izan da, inongo dirulaguntzarik gabe nekez egin daitekeena. Gainera, euskaraz idazten hasi zirenetik arteragoko iragarle zenbait galdu dituzte, baina berriak hurreratu zaizkie. Horrela bada, udaletik eta aldunditik jasotzen dituzten laguntzak biziki garrantzitsuak izateaz gainera, aurrera begirako erronkei erantzuteko Eusko Jaurlaritzaren laguntza ere eskatzekotan dira. Izatez, horrelako aldizkari bat eusteko, publizitatea ez eze, diru laguntzek ere berebiziko garrantzia dute. Orintsu, harpidetza kanpaina abian ipini dute, eta jendea animatuta dagoela jakinarazi digute. Aurrera begira, berriaz, arlo askotan lan egiteko gogoaz dute; hala nola, herrietako euskara aldizkariarekin duten harremana estutu, aldizkaria eta harpidetza sendotu, eta aldizkariaren itxura berritu ●

◆ ASIER BIDART

Arturoren kaiera

BIZKAIERAREN FONOTEKA

XX. mendeko bizkaieraren doinuak bilduko dituen datu basea Interneten paratu dute (bips.bi.ehu.es/fonoteka). Proiektua iaz jarri zen abian Bizkaiko Foru Aldundia-
ren eta EHUren eskutik, eta Iñaki Gaminde eta Bilboko

Goi Eskolako telekomunikazio ingeniari talde bat ari dira berau garatzen. Grabaketez gain, hizkuntza, kultura eta etnografiari buruzko informazioa kontsulta ahal izango da. Gaika eta eskualdeka egin daitezke bilaketak.

HIZKUNTZ ESKUBIDEEN BEHATOKIA

Kontseiluak egin zuen azken batzarrean Hizkuntz Eskubideen Behatokia martxan jartzea erabaki zuen, arlo pribatuan zein publikoan hizkuntza eskubideak bermatzeko. Herritarrek eta elkarteek salaketak jarri ahal izango dituzte Behatokiak horretarako propio ipini duen telefono baten bidez eta ondoren, Behatokiak salaketak bideratuko ditu. Helburu hori izanik, Kontseiluak Udalbiltzarekin egin du hitzarmena.

IRAKASLE ELEBIDUNEN FALTA IZANGO DA EHU-N

Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailak euskal unibertsitate publikoaren egoeraren inguruko azterketa egin du. Bertan dioenez, EHUren euskalduntze prozesuak irakaskuntza ez unibertsitarioaren hizkuntza logikak izan beharko ditu kontuan. Egun EHU ikasten ari direnen %35ek egin dute sarrera proba euskaraz, eskaintza aldiz murriztagoa da, 1998an %21 ari zen euskaraz lehen mailan. EHUren euskalduntze planak hala jarraituz gero irakasle elebidunen faltan eta erdaldunak soberan izango dira.

ERREKURTSOA ATZERA NAFARROAN

Euskararen Kultur Elkargoak Euskararen Dekretuaren aurka jarritako errekurtsua ez du ontzat eman Nafarroako Auzitegi Nagusiak. Dekretua aplikatuz gero, interes orokorra eta partikularrak ez baitira arriskuan izanen, auzitegiaren esanetan.

Urrea

■ Alfonso Alonso Gasteizko alkateak euskaltegiei diru laguntzak kenduko zizkiela esan zuen, ingeles akademiei ematen ez dietela argudiatuz. Euskaltzaleon Elkarguneak alkateak esandakoaz baliatuz, PPK udal aurrekontuetan euskarari egindako kaltea salatu zuen antzeppen irudimentsu baten bidez. Hori da umorea!

■ EAEko Artzai Eskolaren webgunean izan gara oraingoan eta nola ez, dena gaztelara hutsean topatu dugu. Bertan diotenez, latxa arrazako ardiaren hazkuntza belaunaldiz belaunaldi transmititu da Euskal Herrian. Jakina, horrela jarraituz gero, ez dakit zein hizkuntza transmitituko diegun belaunaldi berriei!

Ikatz

ITSASOKO BIZARDUN ERRALDOIAREN HONDORATZEA

Maiatzaren 14an ehun urte beteko dira Orion balea agertu zela.

Ordutik ez da gure kostaldera balerik hurbildu. Baina baleak garrantzia handia izan du Euskal Herriko historian; euskaldunak izan baitziren balenarrantzan aitzindari eta, horri esker, garai batean itsasoetako nagusi. Euskaldunek aspaldi utzi zioten balenarratzari, baina beste herrialde batzuetan ez diote jarduera honi uko egin. Ezta baleen biziraupena arrisku bizian dagoenean ere. Norvegia, Islandia eta Japoniarenen kasuez ari gara. Azken berria duela aste batzuk iritsi zen komunikabideetara: japoniarrek 400dik gora bale ehizatu zituzten Ipar Pazifikoan. Sarraskia justifikatzeko azterketa zientifikorako zirela esan zuten lotsagabeki. Bitartean Japoniako jatetxe askok bale haragia eskaintzen dute kartan. Oso garesti gainera.

Testuak: Nagore Irazustabarrena

Atlantikoko Shetland irlen hegoaldean inoiz existitu den izakirik handiena harrapatu zuten 1926. urtean. 33 metro luzeko eta 200 tonatako bale urdin emea zen. Egungo elefanterik handiena nekez iristen da 11 tonatara eta oraino ez da bale horren tamaina eta pisua gainditu dezaketen dinosauroen arrastorik topatu. Baina gaur egun munduko animalia handiena desagertzeko arriskuan da, bere bizar, jauzi eta kantuekin batera. Erruduna, beste askotan bezala, gizakia da eta arrazoa, baleak dena duela aprobetxagarri bere gorputz mardulean. Kantitatea eta kalitatea batera. Zer gehiago behar du munduko harrapakari nagusiak, gizakiak, alegia? Agian pizti erraldoiak gainditzeko erronka eta zirrara. Gizakia eta balearen arteko borroka mito bihurtua izan baita mendeetan. Horren lekuko garbia da "Moby Dick" literatur klasikoa. Eta hain urrun joan gabe ere, etxean bertan topa ditzakegu borroka mitikoaren lekukotzak: hor dira duela 100 urte Orioko baleari jarritako bertsoak. Baina hil ala biziko borroka hori galdua da azken mendeetan teknologiaren aurrerapenen eraginez. Edo, hobe esanda, borroka hori galdua du baleak.

■ 45 tonatako balea (jubarta) jauzian.

Zaila da balenarrantzaren hastapenei data zehatza jartzea. Norvegiar, adibidez, 4.000 urteko baleen irudiak topatu dira harrietan, eta Alaskan duela 3.500 urteko bale hezurak topatu dituzte arkeologoez. Badakigu egungo Columbian (EEBB) bizi ziren haida indioek baleak ehizatzen zituztela euren piraguetan, zurez eta maskorrez eginiko harpoiak baliatuz. Ipar Pazifikoko Aleutiana irla-ko biztanleek ere teknika beretsua erabiltzen zuten, baina harpoiei pozoia erantsiz. Japoniarrek, aldiz, igerilari-harpoilarien lana erraztearren sare handietan harrapatzen zituzten baleak lehenik. Baina jarduera hauek kostaldera gerturatzen ziren baleekin ziren posible soilik. Belaontziak nagusitu arte ez zen balenarrantzalea ur sakonetara hurbildu, eta horretan euskaldunak izan ziren aitzindari.

EUSKALDUNEN ERRESUMA.

Hasieran, beste herrialdeetan bezala, euskaldunek Kantauriko uretara hurbildutako baleen arrantzan jarduten zuten. Balea agertzen deneko agiri zaharrena Baionako hiriak 1059an balearen haragia saltzeko eskusibaren inguruan eginiko eskaria da. XIII. mendeko Bermeoko eta Hondarribiko zigilu banatan balearen irudia ageri da XVI. mendeko Mutrikuko armarri batean bezalaxe.

Euskal kostako ontzien teknologia aurreratuari esker eta bertako arrantzaleen ezagutza baliaturik, Kantauriko muge-

tatik at joan ziren berehala balearen eta hark zekartzen aberastasunen atzetik. Europarrak Amerikara joan eta berehala, XVI. mendean, dagoeneko Ternuako balenarrantzan nagusi ziren euskal ontziak. Euskaldunak Ternuara 1492 baino lehen iritsi zirela dioenik ere badago. Horixe idatzi zuen XVI. mendean bertan Bertrand D'Argentre frantziarrak. 1661ean Etienne Cleirac-ek Cristobal Coloni Indietako existentziaren berri eman ziona balenarrantzale eus-

kalduna izan zela gaineratu zuen, eta 1789an D'Alembert-ek balenarrantza ikasi, bere koipea urtu eta Ternuara iristen lehenak euskaldunak izan zirela idatzi zuen "Entziklopedia Metodikoa"n.

Jules Michelet historialari frantziarraren "La mer" liburuan honako pasarte hau topa daiteke: "Nork ipini zuen nabigazioa gizonaren eskura? Nork ezaguturazi zuen itsasoa eta honen gune eta bideak? Nork deskubritu zuen mundua? Baleak eta balenarrantzaleak", eta ondoren, euskal arrantzaleen ausardia, indarra, ezagutza... ditu aipagai. Balenarrantzan zuten nagusitasunak XVI. eta XVII. mendeetako itsasoko errege bihurtu zituen euskal marinela. Baina agintaritza XVIII. mendearen hasieran galdu

■ Mutrikuko armarri honetan balenarrantza dago irudikatua.

■ 1297ko Bermeoko kontzejuaren argizarizko zigiluan balea ageri da.

■ Goitik behera, bale bikotea Argentinako Valdes penintsulan; parasitoez jositako bale grisa; bale arrastoak Georgian; jubarta burua; eta narbal emea umearekin.

■ Bertso berriyak Oriyo'ko baliari jarriyak

Maiatzaren 14an, hauteskunderen biharamon ajetsuan beteko dira 100 urte Kantauriko kostaldean azken balea agertu zela. Orioko barraren aurrean azaldu

zen goizeko bederatzieta. Manuel Loidi, Manuel Olaizola, Eustakio Atxaga, Gregorio Manterola eta Zesareo Uranga patroiz zirela bost traineru abiatu ziren balearen bila. Balea harra-patu, nekez lehorra eraman eta eguerdirako herrian zen. Balearen zati guztiak saltzen ere ez zen lan handirik izan "Bertso berriyak Oriyo'ko baliari jarriyak" sorta ezagunak deskribatu bezala. Hona 21 ahapaldiko sortako lehen bertsoa:

*Milla bederatzi eun
da lenengo urtean,
maiatzaren amalau-
garren egunean,
Oriyo'ko erriko
barraren aurrean,
balia agertu zan
beatzik aldean.*

"ORIO. MENDE BAT BERTSOJAN"

■ Duela 100 urteko gertakariaren argazki bakarra.

Bertso sorta Orbegozo abizeneko apaiz batek idatziak omen da, oriotarra bera. Inazio Eizmendi "Basarri"k, 1965ean zera zioen Zeruko ARGIAN:

"Bertso bezala eztute balio geiegirik, gure iritzian. Gauzak zer eta nola gertatu ziran garbi adierazten du bertsolariak. Argatik irakurtzen degu arretaz bere lana ta ez bertsoen merituagatik".

Badira, ordea, gertakizunaren inguruko beste bertso batzuk, egile ezezagunekoak eta besteak baino kaskarxeagoak. Hamarreko handian eginak dira bederatzi bertsoak eta lehenak honela dio:

*Ogeigarren sigluan lenengo urtian
maiatzaren amalau-
bia,
Oriyo barran plaian sartu zan
erriyo aldera balia.
Ekusitako denbora hau da:
goizeko bederatzik dia;
erri onetan bost treñerotan
okupatu da jendia,
al dan lenena preparatuta
berarengana jua dia ●*

zuten: holandar eta ingelesak bultzaka ari ziren azken urteetan eta 1713ko Utretcheko Itunean Ternuan aritzeko eskubide guztiak galdu zituzten euskaldunek. Handik aurrera, dena den, atzeritarrek euskal arrantzaleak hartu ohi zituzten euren ontzietan, estimu handitan baitzuten euskaldunek alor horretan zuten ezagutza.

Urte hauetan guztietan bale olioaren eskariak gora egin zuen etengabe eta, hala ere, zetazeo handi hauen biziraupena ez zen arriskuan. Mehatxu handienak etortzeke ziren: bapore ontzia eta, bereziki, harpoi mekanikoa.

■ 1987an bale merkataritzaren bosgarren Karta erregulatzaila argitaratu zen. Bertako neurriak ez dira bete

ASMAKIZUN BELTZA. Svend Foyn kapitain norvegiarra da harpoi mekaniko modernoaren asmatzailea. 1896an harpoi explosiboa asmatu zuen.

Harpoi hau balearen gorputzean sartzen denean eta hortzak zabaltzen hasten direnean, azido sulfurikoz betetako beirazko botilatxo hau-tsi egiten da eta azido honek harpoiak darman bolboraren eztanda eragiten du.

Eztanda garunean ematen ez bada, balearen heriotza ez da inoiz bat-batekoa izaten. Alderantziz, baleak agonia luzea du aurrean eta ur sakonetan murgiltzeko joera izaten du. Tarteka gora itzuliko da

■ Moby Dick: 150 urteko balea

Oriokoa ez da aurtun urteurrena betetzen duen bale bakarra. Literaturako balerik ezagunak, "Moby Dick"ek, duela 150 urte ikusi zuen argia Herman Melville (irudian) idazlearen eskutik. Balea zuria harrapatu nahi duen Ahad kapitain obsesiboaren istorioa kontatu zuen Melvillek nobela honetan. Liburua, ordea, ez zen abentura eleberririk hutsa. Idazlearen beraren obsesioak islatzen dira Ishmael narratzaile misteriosuaren ahotik, baita garaiko gizarte protestantearen obsesioak ere.

Literatuaren klasiko honek ez zuen, hala ere, arrakastarik ezagutu Herman Melville bizi zen artean. Egilearen beraren ustez, moralistegia zen eta bera hil eta urte batzuetara, literatura nazionalaren kontzeptuak garrantzia hartu zuenean, hasi ziren nobelaren balioa ikusten EEBBetan.

Ordutik klasiko bilakatu da "Moby Dick", baina apurka bere balio sinboli-

ko aberatsa, bere sakontasuna galduz ere joan da. Nobelaren inguruan hainbat film, komikik edo bertsio laburtu egin izan da eta, modu honetan, "Moby Dick" abenturazko nobela huts gisa helarazi zaio publikoari.

Urteurrenean, esaterako, Hollywooden eleberrian oinarritutako film berri bat prestatzen ari dira; ikusteke dago oraindik testuaren alde abenturazaleari helduko ote dioten edo Melvillen lanaren transzendentsia berreskuratzen saiatuko diren.

Eta itsas giroko abentura gisa ere "Moby Dick"en arrakasta apalduz joan da, orokorrean itsasoaren inguruko literaturaren oihartzunarekin batera. Ozeanoa egun ez da XIX. mendea bitarte izan zen toki mugagabe eta misteriosua. Ezagutzak eta teknologiak erakargarritasuna jan diete horrelako lanei.

Ea 150. urteurrenaren aitzakiak publikoak "Moby Dick" nobelari justizia egiteko balio duen ●

arnas hartzera eta ohiko txorrotada gorri bilakatzen denean balenarrantza-leak badaki amaiera gertu dagoela. Gero, aire konprimatua injektatzea besterik ez da geratuko, gorpuak flota dezan eta, modu horretara, garraioa errazagoa gerta dadin. Balenarrantzaren arrakasta zalantzan jarriko duen elementurik ez dago. Tresna hiltzaile honez gain, egungo bale ontziak

motor indartsuak dituzte eta sonarra eta beste hainbat aparatu dituzte baleak ihes egingo ez duela ziurtatzeko. Jarraera hiltzailea geratzeko aukera bakarra aginteak du.

■ **Arrantzaz gain, gizakiaren negligentziak eta akatsek hainbat baleren heriotza eragiten dute urtero**

NEURRI ANTZUAK. 1987an Nazioarteko Balenarrantza Batzordeak bale merkataritzaren bosgarren Karta erregulatzailea argitaratu zuen. Baina bertako neurriak

ez dira inoiz guztiz bete eta, "arrazoi zientifikorak" argudiatu ditu askok arrantzan jarraitzeko. Gainera, baimen bereziak luzatu ditu Batzorde honek behin eta berriro. 1990. urtean soilik 364 aleen arrantzarako baimena eman zuen Batzordeak, Groenlan-

diako balea eta jubarta bezalako espezie arraroak tartean zirela. Kopuru horri mozturro zientifikoz jantzitako arrantzak gehitu behar dizkiogu. Japoniatik etorri diren azken berriek aitzaki honi esker

■ Goitik behera, jubarta burua; rorkualaren bentilazio zuloa; beluga bale taldea Barrow-en (Kanada); arrantzatutako balearekin lanean Islandian; eta narbal taldea Groenlandian.

■ *Eubalena glacialis* edo euskaldunon balea

Euskaldunok badugu gure balea. Baina ez gure kostaldean dabilelako, euskaldunak espezie honen arrantzan aitzindari izan zirelako baizik. *Eubalena* generoko *glacialis* espeziari horregatik esaten zaio munduan euskaldunon balea. Bale zuzen edo egokia bezala ere izendatzen da (ingelesez *northern right whales*), lehen balenarrantzaleek izen hori ipini baitzieten arrantzarako oso errazak izateagatik.

Ezaugarri beretsuko lehengusu bat du *eubalena australis* izenekoak. Izenak dioen bezala hau hegoadekoa da eta euskaldunona, aldiz, ipar hemisferioan bizi da.

Agian bertan bizi dela esatea baino, zuzenagoa litzateke bertan nekez bizirautea lortzen duela. Euskaldunak haren arrantzan hasi zirenetik, beste askok hauen bidea jarraitu eta egun desagertzeko arriskuan daude. Esan dugu arrantzarako errazak direla euskaldunon baleak. Eurengana hurbiltzea ez da zaila, kostatik hurbil bizi ohi dira eta hildakoan flotatu egiten dute. Gainera kalitate handiko olio eta haragi ugari ematen dute.

Euskaldunon balearen, zein hegoadeko ahaidearen babesa 1937an hasi zen, desagertzeko zorian zegoenean. Badirudi

*eubalena australis*ek errekupeziarako joera hartu duela eta egun 3.000-5.000 aleko populazioa du. Euskaldunon baleak, ordea, ez du joera baikorrik erakusten eta egun populazioa 300dik 600 alera bitartekoa dela kalkulatzen da. Zoritzarrez espezie hau mantso ugaltzen da: emeek lehen kumeak 5-10 urterekin izaten dituzte eta 3-4 urtero erditzen dute soilik.

Bere ezaugarri nagusia kailu edo maskurrez beteriko buru

handia da, ahoko kurba arkeatuarekin batera. Gorputza iluna eta zabala du eta bizkar hegatsik ez dauka. Bularraldeko hegatsak, aldiz, zabalak ditu eta espatula formakoak. 80 tonatako pisua izatera irits daiteke.

Igerilari mantoak izan arren, oso akrobatikoak dira. Ur gainean hegatsak mugitzen, jauziak egiten edo isatsa mugitzen ikus daitezke. Jostalariak eta kuriositate handikoak dira. Ipar Atlantikoko mendebalean bizi dira talde handienak. Atlantiko ekialdean gutxi batzuk baino ez dira geratzen eta Ipar Pazifikokoan ia desagertuak daudela esan daiteke ●

400dik gora bale ehizatu direla diote. Gainera, tradizio handieneko herrialdeak - Norvegia, Japonia eta Islandia- euren interes ekonomikoen aldeko presioan ari dira etengabe. Baleen merkatua berriro zabaltzea nahi dute eta euren eskaria sustengatzeko, baleen populazioa nahiko berpiztu dela diote. Argudio honen oinarria oso zalantzarik da eta baleen defentsan dihardutenek kezka handiz ikusten dute herri hauen asmoa.

Hala ere, ez da arrantza baleek gainean duten mehatxu bakarra. Gizakia- ren neglijentzia eta akatsek hainbat baleren heriotza eragiten dute urtero. Ternuan esaterako, urtero sare erraldoiak botatzen dira itsasora arrautzetik irteten berri diren arrain txikiak harrapatzeko. Sare hauek baleen migrazio bideetan

daude, arrain txiki hauek baitituzte elikagai, eta urtero bale asko itota hiltzen da sare hauetan harrapatuta.

Kutsadura ere baleen etsaia da eta duela urte batzuk Kaliforniako kostan

zortzi bale gris hil ziren Serpentine ibaian isuritako kontserbanteen eraginez. San Lorenzoko (Kanada) beluga bale populazioa arrisku bizian jarri zuen produktu kutsakorren isurketak eta ale-

rik hil ez bazen ere, ugaltzeko aparatuan ondorio senda- ezinak eragin zituen.

Errealitate ezkor honek badu, ordea, baikortasunerako zirrikiturik: oraindik bizirik dauden baleek euren ugalketa ohiturak aldatu dituzte. Gazteago eta sarriago hasi dira ugaltzen. Zaila izango da adaptazio horri esker soilik baleen populazioak garai bateko hedapen berbera lortzea eta egungo arriskuak saihestea. Baina baleek, eta naturak berak, berriro ere gu baino inteligentzia- goak direla frogatu dute bederen ●

■ Islandiako baleontzia rorkual balea arrantzatu ondoren.

Homeopatia, fitoterapia, akupuntura, dietoterapia... medikuntza naturalaren adar desberdinak dira. Medikuntza konbentzionalean jende askok konfidantza galdu du eta aipatu berriek naturalagoak eta osasunarentzat hobeak direnaren ustez indarra hartu dute

BOTIKARIK GABE BIZI?

■ Medikuntza naturala indarra hartzen ari da merkatuan; homeopatia, akupuntura, dietoterapia modan jarri dira.

Antzinako zibilizazioek jada erabiltzen zituzten sendagai naturalak, ezagutza hau giza eboluzio kulturalaren emaitza baita, ingurumenaren behaketa zuzenaren bidez jasoak. Ez da harritzekoa beraz, kasu askotan, medikuntza modernoak euren eragin terapeutikoa egiaztatu izana, bereziki hainbat senda-belarren kasuan.

Historian zehar medikuntza konbentzionalak ukaezinezko arrakasta izan du, teknika kirurgiko aurreratuenean eta lortutako higienizazio maila altuak izen ona matentzen lagundu baitiote.

Gizarte industrializatueta, botika empresa itzelen aurrean medikuntza naturala indarra hartzen ari da ordea, arrazoi asko dela medio; gizakiak berak sortutako

sendagai kimikoek bigarren mailako eraginak sor ditzakete (gaixotasun berriak, antibiotikoen erresistentziak, automedikazioaren ondorioak), edo zenbait substantziek menpekotasun arazoak sortzen dituzte, droga sintetiko berrien kasua adibidez. Honek guztiak medikuntza alternatiboan berbalorizazioa ekarri du. Medikuntza konbentzionalarekin batera medikuntza alternatiboek zeregin garrantzitsua bete dezakete terapia lagungarri modura, batetik bestea baztertu gabe. Akupunkturak adibidez, gure sistema inmunea hobetzen laguntzen du, gorputzaren energi puntuak estimulatu; honela hiesa edo minbiziaren kasuetan norbanakoaren egoera fisiko eta mentalak hoberraz egingo du, honek ezinbesteko garrantzia du gaixotasunei aurre egiteko garaian.

Medikuntza naturala defendatzen dutenen arabera, guztiok gure barnean energia sendatzailea dugu, indar bitala deritzana. Indar hau beti arduratuko da gure osasun mental eta fisikoa mantentzen. Kasu askotan indar bital hau ahuldu egingo zaigu arrazoi asko dela medio: estresa, dieta eskasa, ingurumenaren kutsadura eta abar. Medikuntza alternatiboak hamaika terapia proposatzen dizkigu, denak izendatzea ezinezkoa denez honoko hauek aztertzen saiatuko gara.

HOMEOPATIA. Amerika zein Europa osoan jarraitzaile asko eta asko dituen medikuntza fidagarri eta naturala dugu. Terapia honen helburua norbanakoaren defentsa mekanismoak estimulatzeko da gaixotasunen aurrean.

Horretarako, erremedio homeopatiakoak, substantzia baten dosi oso txikietan oinarritzen dira, beronen dosia handia izenez gero pertsona gaixo horrek agertzen dituen sintoma berberak sortarazten ditu. Dosi hauek egiteko laginak asko diluitzen dira, era honetara pertsona horrek ez luke inolako eragin negatiborik jasoko. Erremedio hauen osagaiak landare, mineral edo animalietatik jasotzen

dira. Beraz guztiz oinarri naturala azaltzen du homeopatiak, soilik ikuspuntu aldaketa bat litzateke. Gaixotasun baten sintomak, gorputz batek bere burua sendatzeko saiakera positibo modura ulertzen dira; gaur egungo medikuntzarekin kontrajartzen da, dosi handi eta eraginkorrrak sintomak apaltzeko asmoarekin. Homeopatentzat ez da gaixotasun lokalik izaten, sintomak desoreka orokorraren adierazle lirateke, ez da tratamendu lokalik gomendatzen.

Homeopatiaren hastapenak Hipocratesen eta Galenon topa bagenitzake ere, medikuntza homeopatiakoaren aitatzat Samuel Hahnemann (1755-1843) jo izan da. Berau alemaniar mediku higienista dugu, garaiko mediku tratamendu gogorrrak fermuki kritikatu zituen eta ikerketa garrantzitsuak burutu zituen bere alorrean.

FITOTERAPIA. Hitzaz bera grekeratik dator, *phiton* landare eta *therapia* sendatu. Alegia norbanakoaren osasuna berreskuratzeke eta oreka mantentzeko landareen ahalmen sendagarrietan oinarrituko gara. Dakigunez, landareak eta euren eratorkinak gaur egungo medikuntza modernoaren oinarri izan dira. Adibidez, esteroide eta anfetaminak landareen bitartez lortzen dira.

Sendabelarrek agertzen duten gaitasun terapeutiko hau eurek eratzen dituzten molekula batzuetan datza, osagai aktiboa deritzatenak. Oso garrantzitsua izango da osagai aktibo hau kantitate egokienetan erabiltzea, bestela kontraefektuak eman baitaitezke.

Baldin eta zein osagai aktibo lortu nahi dugun landarearen

■ Landareetatik produktu natural ugari sortzen da.

zati bat edo beste bat erabiliko dugu, garrantzitsua da era berean, landarea zein urtarotan jasotzen dugun eta berau prestatzeko modua ere: infusioan (tisanak), ego-sita edo beratuta.

Landareak transformazio prozesu baten ondorioz botika eraginkorretan bihur

□ “Elikagaiak transformazio prozesu baten ondorioz botika eraginkorretan bihur daitezke, horregatik dosia kontrolatu behar da”

daitezke, horregatik garrantzitsua da dosiak kontrolatzea. Landareak baita ere produktu kosmetikoak egiteko erabiltzen dira, krema, olio zein hautsak eratuz. Ondoren hainbat landare espezie aztertuko ditugu euren osasunaren aldeko onurak aztertuz.

Lasaigarri naturalik ezagunena baleriana dela esango genuke (*Valeriana officina-*

lis), ikasle askok hartu ohi dute azterketa garaian edo besterik gabe, tentsio uneak bizi ditugunean.

Beste lasaigarri hau ere nahiko ezaguna dugu, San Juan belarra (*Hypericum perforatum*), oso egokia da depresioari aurre egiteko edo loezinak harapatuta gauzkanean.

Landareak osagai aktibo edo eraginkor bat baino gehiago izan ditzake ondorengo landarearen kasuan bezala, txillarra (*Calluna vulgaris*), diuretikoa

moduan gomendatzen da eta antiseptikoa ere bada, giltzurruneko inflamazio kasuetan erabili ohi da.

Hain ezaguna dugun kakaoak (*Theobroma cacao*) teobromina izeneko osagai aktiboa dauka, hau ere diuretikoa izateaz gain nerbio sisteman eragin zuzena izango du, eszitante moduan erabiltzen baita.

Indigaztainaren kasuan (*Aesculus hippocastanum*), substantzia aktibo gehienak azalean edo euren hazietan izaten dituzte, aipatu behar da oso eraginkorra dela hemorroideen kasuan, diotenez guztiz deusezten omen ditu. Neguan ozpelen arazoarekin amaitzeko gai omen da, barizedun pertsonentzako ere gomendatzen da.

Azkenik ezin aipatu gabe utzi zume zuria edo sahatsa (*Salix alba*), aspirinaren jatorria, beronen substantzia aktiboa, azido salizilikoa, bereziki azalean eta gerba emeetan dago. Beste substantzia aktiboak tanino edo gatz mineralak izan daitezke. Ondorioz erabilera ugari izan dezake: erreumarentzako, sukarrantzako... Minari aurre egiteko ere oso eraginkorra da eta baita loezinaren kasuetan aplikatzeko ere.

DIETOTERAPIA.

Hitzak berak esaten duen bezala, sendatzeko edo gaixotasunetatik babesteko dieta bereziak erabil daitezke. Elikagai bakoitzak osagai ezberdinak ditu halako ezaugarri sendagarriak emango dizkionak, konbinazio egokiak eginez kantitate egokietan osasuna orekatua mantenduko dugu.

Garrantzitsua da kontuan hartzea zenbait elikagai badagoela minbiziaren sorreran lagun dezakeena, besteak beste, alkohola,

■ Elikagai bakoitzak sendagarri desberdina du.

■ Eneko Landaburu: "Gaixotasunen aurrean higiena da garrantzitsua"

Eneko Landaburu "¡Cuídate compa!" liburuaren idazlea da, dioenez gaixotasun berrien sorrerak eta botiken gehiegikeriak bultzatu zuten liburu hau idaztera.

Beronen iritziz norbanakoaren arazo fisiko, psikiko eta sozialak batera aztertu behar dira pertsona gaixo baten aurrean. Medikuntzan ikuspuntu aldaketa bultzatu nahi du, gaixotasunaren kausak osotasunean aztertuz, ez baita nahikoa gaixotasunaren sintomak apaltzea medikuntza konbentzionalak egin ohi duen moduan. Minaren zentzua azpimarratu nahi du, zeozer gaizki doanaren adierazle dela, pilotu gorriaren modura. Gaixotasunei aurre egiteko modu garrantzitsua baraua egitea dela dio, honela gorputzak energia guztia sendatzeko kontzentratuko duela.

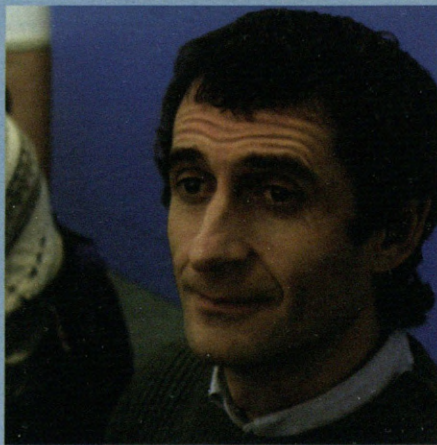
■ **Homeopatia, fitoterapia... ohiko medikuntzaren terapia gehigarri modura joka dezakete edo hobe da bideak bereiztea?**

Helburua sufrimendua apaltzea edo eragozte da, beraz noski gehigarriak izan beharko luketela. Baina arazoa da, zein zeinen gehigarri izango den, niretzat garrantzitsua higiena da, gaixoaren bizi egoera hobetzea eta gure organismoaren sendatzeko gaitasunean sinestea. Alegia, ezinbesteko kasuetan bakarrik jo botiketara (toxikoak direnak gorputzarentzat) edo kirurgiara.

■ **Gizarteak geroz eta interes handiagoa erakusten du terapia hauetan guztietan. Uste duzu jendeak konfidantza galdu**

duela medikuntza konbentzionalen?

Medikuntzari kritika ugari datozkio gainera; ez dutela ezer esplikatzen, autoritarioa dela, "agindu eta betearazi", erremedioak toxikoak direla, gauza bat sendatu eta beste bat sortzen duela,... Horregatik jendea gaixotasuna tratatzeko beste bideak bilatzen saiatzen da.

Eneko Landaburu, mediku higienista.

■ **Konkretuki zuri zein terapia egiten zaizkizu interesgarrien?**

Ez dut uste momentu honetan giza-kiak medikuntza alternatiboen beharrik duenik (homeopatia, fitoterapia akupuntura,...), gaurko gizarte eta kulturaren alternatibak bai ordea. Hobeto bizitzen ikasi behar dugu, honela gaixotasunak saihesteko. Gaixotasunen arrazoi nagusia da ez garelako lege naturalak jarraituz bizitzen, beraz kausa gainditurik gaixotasunak eragotziko lirateke.

■ **Asko hitz egiten da automedikazioari buruz, zein ondorio ekar lezake hainbeste botikak?**

Botiken gehiegikeriak ez dira bakarrik automedikazioaren eraginez izaten, medikuek ere botika gehiegi errezetatzen

dituzte eta eragiten dituzten ondorioen arduradun dira. Ondorioak epidemia yatrogenikoak dira, hau da, mediku eta botikek eragindako gaixotasun gehituak. Estatu Batuetan heriotzaren zortzigarren kausa, akats medikoak dira, botiken gehiegikeriekin zerikusia duelarik. Kontutan hartu behar da botika hartzeak beti ere arriskua inplikatzeko duela, izan ere substantzia pozoitsuekin jokatzen da ●

elikagai keztatuak (izokin keztatuak,...), gatzatuak (urdaia,...) eta nitrosaminak (ingurumenaren kutsaduratik). Zenbait mineralek eta bitaminek berriz, minbizitik babes gaitzakete.

Adibide pare bat aipatzekotan, demagun bihotzeko gaitzak pairatzen dituzten zenbait gaixoentzat sodioan baxuak diren dietak gomendatzen dira. Edo zirkulazio aparatuekin erlazionatutako zenbait

gaixok beharrezkoa dute gantz eta gatzten kontsumoa kontrolatzea, hauentzat landare jatorrikoak diren olio eta proteinak gomendatzen dira ●

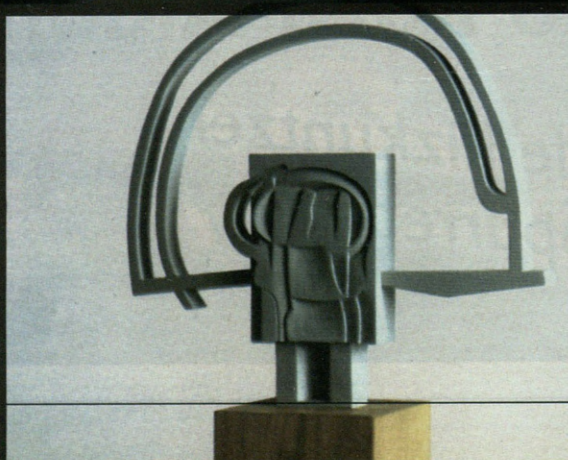
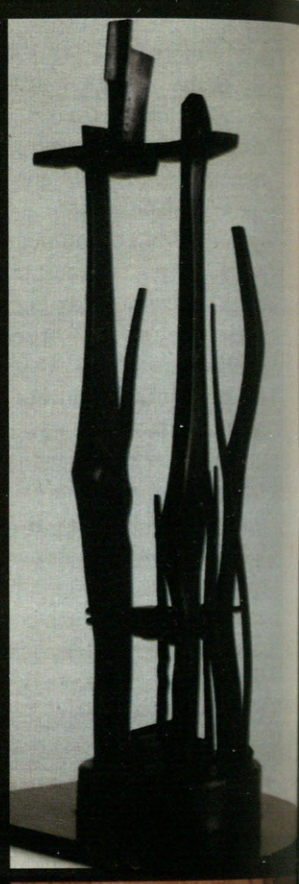
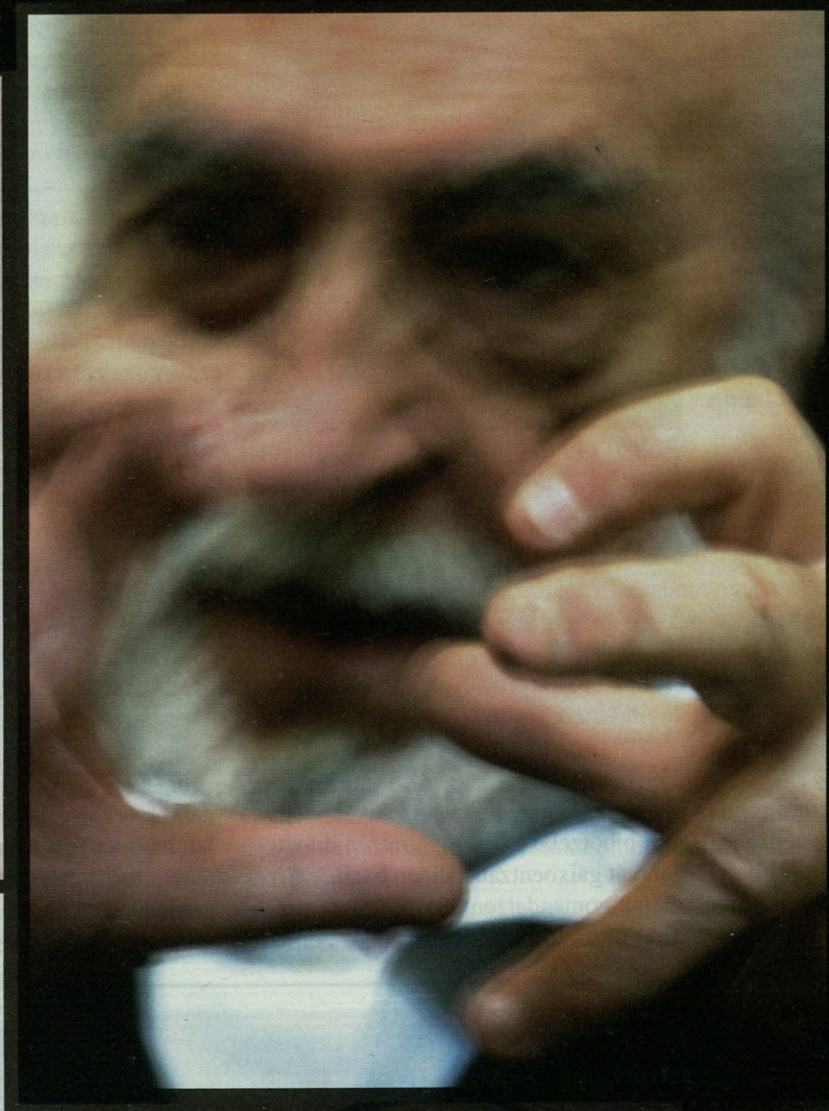
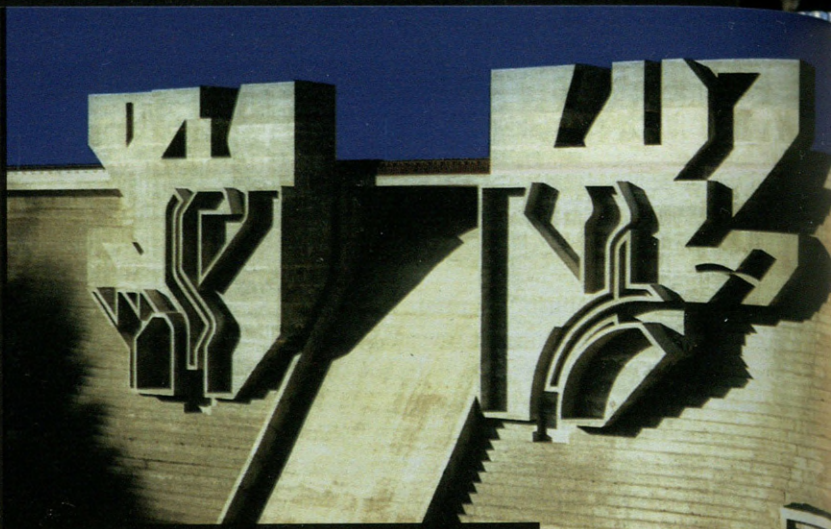
◆ MAIDER ZAPIRAIN

Bizkaiko Foru Aldundia

Euskararen alde hizkuntzen urte europarrean

Bizkaiko Foru Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral de Bizkaia
Departamento de Cultura

Nestor Basterretxea

“Estruktura geometriko eta magiaren arteko batasun horrek balio dit niri”

P E R F I L A

Gerra zibila lehertu zenean 13 urte zituen. Aita EAJko diputatu zen, eta Donibane-Lohizunera ihes egin zuten. Oroitzapen bakoitza lau zertzeladetan margotzen du “Jendeen kruze ikaragarri bat zen hura, aurpegi dramatikoekin, hitz egin gabe, denok baikenuen gure istorioa.” Beraiei Bermeoko etxea sakeatu zieten eta 27 urtez Guardia Zibilen kuartela izan da. Gerra batetik ihesi Parisa jo, eta han handiago batek, II. Mundu Gerrak harrapatu zituen. Azkenik itsasoratu egin ziren, baina Buenos Airesera 18 eguneko bidaia espero, eta 480 pasa zituzten. “Itsasontzi barruan jendea jaiotzen eta hiltzen zen. Euskaldunak, espainolak, judutarrak... denetik zegoen. Korsoen motinak egoten ziren, eta bizi zen tentsio harekin borrokan hasten ziren...” Beste abentura askoren ostean, Argentinara iritsi ziren...

Testuak:

Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre

Argazkiak:

Dani Blanco

Argentinan mexikar pintura eskola deskubritu eta hun-
kitu zintuen. Gerra eta
erbestean bizitakoagatik,
akaso?

Argentinara iritsi arteko dena film bat izan zen, eta ni aktoreen artean nengoen. Gertakizun horiek denak pasa zirela uste nuen, baina dena buruan geratzen da. Argentinara iristean bizi izandako dena loratzen hasi zitzaidan. Ezin nuen gerra-ko albisterik irakurri, gaixo jartzen nintzen. Eta tranbiak pasatzean hegazkinak iruditzen zitzaizkidan. Ez zen eromena, sentsazioak ziren. Horrelako bizipen dra-

matikoe espresatzeko bide bat eskatzen dute. Garai hartan Espainiako Jabier Solana asko gustatzen zitzaidan, oso eszena dramatikoak marrazten baitzitu. Eta Solanak asto eta kuadroan egin ten zuena muralera pasata Orozko zen.

■ 28 urterekin itzuli zinen eta Arantza margotzeki ekin. Zer gertatu zen?

Oteizaren oso laguna nintzen. Berak egin behar zituen Arantzazuko eskultura guztiak, eta berak komentzitu ninduen pintura lehiaketan parte hartzera. Eta baita irabazi ere. Ondradu egin genuen lan Arantzazun, erabat horretara jarrita.

CURRICULUM

- **Jaio:** Bermeon, 1924an.
- **Eskulturgile, pintore eta zinemagilea.**
- **Gerra Zibila etorri zenean Donibane-Lohizunen, Paris eta Argentinan egon zen errefuxiatu.**
- **Argentinan:** Altamira beka eta Premio Unico a Extranjeros (1.949) saria irabazi zituen.
- **Zinema:** 1964an Fernando Larruquetekin Frontera Films ekoiztetxea sortu zuen. “Pelotari” izan zen hauen lehen dokumentala eta honekin Bilboko Nazioarteko Zinema Dokumentalen Festibala irabazi zuen. Geroago “Alquezar” dokumentala egin zuten eta baita “Ama Lur” film luzea ere. Azken honek Donostiako Zinemaldiko Gipuzkoako Ateneo saria jaso zuen.
- **Taldeak:** Equipo 57 taldearen sortzaileetako bat izan zen eta geroago Gaur taldeko kide.
- **Lan garrantzitsuenak:** “Serie Cosmogónica Vasca”, Arriarango presan egindako “Urbidea”, Arantzazuko basilikako kriptan margotu zuen, Donostiako “Bakearen Usoa”, Eusko Legebiltzarraren irudia, Renon dagoen “Euskal Artzainari” eskultura...
- **Eusko Jaurlaritzako arte aholkularia izan zen 1980-1983 urte artean.**
- **Sariak:** Donostiako bienaleko II. sariaketa irabazi zuen eta Sao Paoloko bienaleko VI. sarietarako ordezkari bakar hautatu zuten.

BIZITZAREN PASARTEA

Hegan egiteari panikoa nion. Piloto eskolara joan eta "Ikastaro bat egin nahi nuke" esaterako, hegazkin barruan nengoen irakaslearekin. Aireratu orduko lur hartu behar genuela esan zidan, ez genuela gasolinarik!. Nola bala lur hartu, eta korrika atera nintzen hegazkinetik. "Aizu, Basterretxea", esan zidan, "orain joaten bazara ez zara itzuliko".

Bakarrik hegan egitera iritsi nintzen. Hegan egiteko aeroportuko dorreari baimena eskatu behar zaio irratiz eta torreak eguraldi eta trafikoaren informazioa bidaltzen du. Ikastaroan bost aldiz lur hartu eta aireratu behar genuen begaldi bakoitzean, esperientzia hartzeko. Egun batean irratirik gabe atera nintzen. Lur hartzen hasi, eta irakaslea ikusi nuen keinuka. Berriro igo, eta bigarren aldiz lur hartzera nindoala, 15 tipo ikusi nituen eskuak astintzen Hirugarren aldiz jaistera nindoala, lineako hegazkin ikaragarri bat gurutzatu zitzaidan. Antza denez hegazkina lur hartu nabian zebilen eta ni bere azpitik pasatzen nintzen. Eta hirugarren saiakera hartan aurre hartu edo aurretik eraman nahi izan ninduen.

Arantzazuko liburutegian sartu eta pintatu beharreko gaiak irakurtzen genituen. Guztira 500 metro karratu pintatu behar nituen, eta lanaren erdia, 11 kuadro, margotuak nituela, hasi ziren salaketa zentzugabe horiek, ateo komunistak ginela ziotenak... Gu kondenatzeagatik, ordura arte existitzen ez zen epaitegi bat sortu zuten propio. Bertako kide denak euskaldunen aurkakoak ziren. Kasua Italiako goragoko komisio batera iritsi zen. Gure lana azaldu genuen eta Erromako erantzuna bitxia izan zen gero! Zoriondu egin gintuzten istorioen ulermen eta sintesi gaitasunagatik, baina ez zuten gure estetika onartzen. Eta guztiz pintura figuratiboa zen! Eliza beti ari da naturaz gaidiko gauzak, mirariak azaltzen, eta nola liteke berritasun plastikoen aurrean eskandalizatzea? Ostia puska txiki hori Kristoren gorputza dela, eta ardo hori odola dela sinisten duenak ez dut ulertzen arte modernoaren aurrean nola izan ditzakeen muga horiek.

Kondenatu egin gintuzten. Eta hori gutxi balitz, nire aurkako eraso basati bat egin zuten. Marraztutako guztia ezabatu zidaten, gau batean, fraile eta ume koristek. Kriptara

sartu, argia piztu eta hori ikusi nuenean, zur eta lur geratu nintzen. Zinemara joan eta itzultzean etxea erreta aurkitzea bezala izan zen.

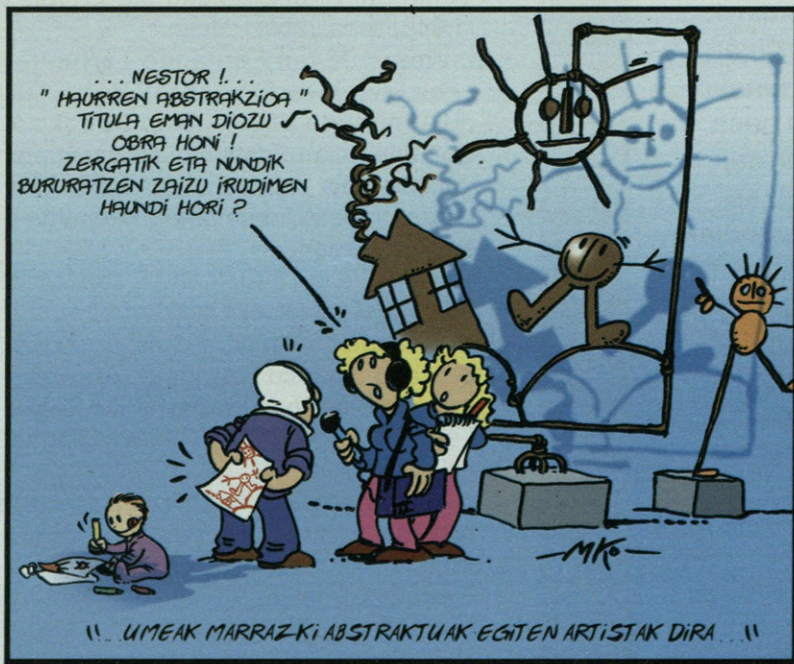
■ Ondoren pintatu zenituen...

Gipuzkoako Foru Aldundiko lehen-dakari zen Aizarnarengana jo nuen eta esan nion: "hizketan hasi aurretik badakit zer esango didazun: ez duzula dirurik. Nik behar ditudan bi languntzaileak eta materiala bakarrik ordaintzea eskatzen dizut". Irunen garaje bat alokairuan hartu eta han margotu nuen. Fraileak zer marrazten nuen ikustera etortzen ziren. "Zer, lehengoa marraztuko diguzu, ezta?", esan zidaten, baina ez. Batetik,

ezabatu egin zenizkidatelako. Eta bestetik, 27 urtetan zuek ez zaretelako batere aldatu, baina ni gizaki bezala aldatu egin naizelako. Beraz, une horretan marraztu behar nuena marraztu nuen. Gurutzean, pertsonai bizkar ematen zien Kristo bai, hain zuzen. Fraileak Setieni nire lanaren berri eman zion. Setien etxera etorri zitzaidan bere kotxe ofizialean eta esan zidan: "baina Basterretxea! Jarridazu Kristo bizkarrez kriptako edozein tokitan, baina ez iezadazu aldarean jarri! Mezari uko egiten ari zaio eta!" Eta bai horixe, arrazoi zuela esan nuen. Orduan buelta eman nion. Eta Arantzazuko Kristo gorria da, indar izugarrikoa, atetik sartzen denari "kabroi alena! Hator hona!" esaten diona.

■ Nola pasa zinen pinturatik eskulturara?

Sutsuki gustatzen zitzaidan marraztea. Ideien zehaztasuna, formen zehaztasunarekin lotuta. Planoan marrazten nuenean, konturatzen nintzen marrei ematen nien kurba eta formaren arabera, planoaren ideia hausten zitzaidala. Kurbaren arabera, planoan aurrera edo atzera joaten zitzaidala. Ideja mailan gertatzen zena fisikoki egin nuen: burdinezko plantxa bat hartu, moztu, eta beste batekin konbi-

“Eliza beti ari da naturaz gaindiko gauzak azaltzen, eta nola liteke berritasun plastikoen aurrean eskandalizatzea?”

natzean hor agertu zen hirugarren dimentsioa. Ikertu egin nuen marra eta espazioaren, planoaren edo euskarriaren arteko harremana. Beraz, ez zen berehalako aldaketa izan, bideak eraman ninduen.

■ Oteizak zer eragin izan du zugan?

Ez du hainbeste eragin izan aholkutan, jarrera moralean baizik. Berak beti izan du zuzentasun hori, sekula ez da saldu, beti izan da esanekoa bere ideiekin. Hori da irakatsi didana eta behin egin zidan gogoeta ere beti barruan daromat: "Begira, Nestor. Espazioa da lehen-gaia. Zuk espazio hori diagramatu egin behar duzu, tentsioak bilatu, bete edo hustu... Baina ez zaitez geometria hutsean geratu. Gehitu zerbait gehiago". Oraindik orain collageak egiten ditudanean, zorroztasun geometriko handia dago, eta gero paper berezi batzuk sartzen ditut, hemen bizi diren mexikar batzuk egiten dituztenak, tomate saltsekin tintatuak... Horrek kalitate organiko bat du, sekretua, latinista... Estruktura geometriko eta magiaren arteko batasun horrek balio dit niri.

■ Zer bilakaera izan du zure estiloak?

Nire kasuan olatualdi antzerako bat ematen da. Olatuak etorri eta joan egiten dira. Eta mareak daude tartean. Marea horrek batzuetan sintesi gogoia ekartzen dit, soildu eta sinplifikatzekoa. Eta bestetan olatu barrokoak harrapatzen nau. Orduan konplikatzeko gustatzen zait, tramak, kolore leherketak... Sintesi eta barrokismoaren arteko muga horietan ibiltzen naiz joan etorrian. Orain purutasunaren gailurrean nago.

“Euskal eskultoreek bolumetria ulertzeko gure modua dugu. Hieratikotasuna gustatzen zaigu, ez gestuala, koloretsua”

BERE HITZETAN

▼
"Remigio Mendiburu hil zenean politikoak akusatu nituen ez dagoelako eskubiderik artista bat noiz hilko den itxoitea bere obrak erosteko."

Argia, 1.990-06-17

▼
"Ama Lur garai hartako pelikularik zentsuratuena izan zen. Guretzat logiko eta egiazkoak ziren esaldiek erregimen frankistarentzat biraoak baiziruditen..."

Euskaldunon Egunkaria, 1.999-09-16

▼
"Artearen profesionalizazioa beste lanbideena baino arriskutsuagoa da. Profesionalizazioak ez dakar derrigorrez kalitatea. Talentua interes ekonomikoetatik at mugitzen da. Hori da artistak artearekin duen konpromisoa."

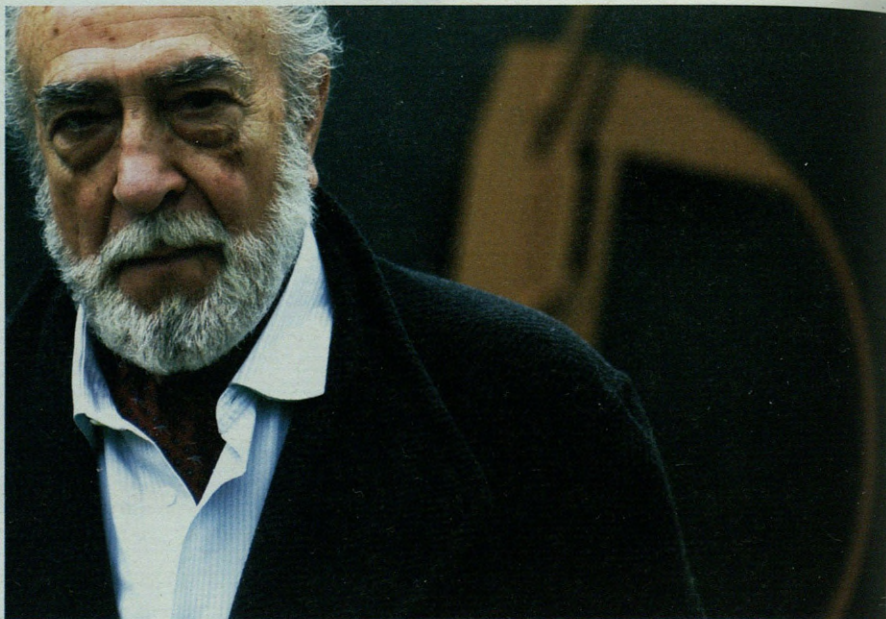
Euskaldunon Egunkaria, 1.999-11-13

▼
"Eskultura bikain bat testigantza kultural garrantzitsua da, eta bere ingurua eta ingurukoak aberasten ditu, gainera. Dena den, toki publikoetan gutxieneko sormen maila duten lanak erakutsi behar dira; izan ere, apaindura gisa jartzen dituzte hainbatek. Eskulturaren moda indartuari jarraituz, gehiegikeria jasanezinak ikusten dira."

Euskaldunon Egunkaria, 1.999-11-14

▼
"Artea nolabait merkatuaren sareetan erori da. Asaldatuta nago prezioekin. Ez da posible artista baten eta besteren arteko diferentzia hori, ez da posible batzuk hain gainetik egotea."

Argia, 1.990-06-17

■ "Zeruek ezin dute beti urdinak edo grisak izan. Nire zerua beste bat dira. Artea modu pertsonalean errealitatea diseinatzeko era da."

Figuratiboa ere oso erakargarri zait. Bidaiatzean, argazkiak egin beharrean marrazkiak egiten ditut, eta gero oparitu.

■ **Artea bizitzarekiko jarrera bat da?**

Artistaren arazoa bizitzarekiko bere errealitatea sortzea da. Bizitza bere era partikularrean kontatzea. Horregatik, artean garrantzitsuagoa da "nola" egiten den eta ez "zer". Zer marrazten duzu, zer kontatzen duzu? Hori denok ezagutzen dugu. Baina nola kontatzen duzu? Margolari figuratiboak, normalean, "zer" horretan geratzen dira. Gorbeako iluna-barrak, itsas ertza objektiboki marrazten dute. Baina originala dena ez da "zer" horretan geratzen. Eta pintatuko dut zerua bioleta, nire koadroari hobe

doakiolako kolore hori errealitateko urdina baino. Zuk ikusten duzuna beste era batera sentitzeko gai bazara, logikoa da hori artean aplikatzea. Artista gai da errealitatearen gainean zerbait asmatzeko, errealitatean ez dagoen zerbait, zugar baizik. Zuretzat zeruek ezin dute beti urdinak edo grisak izan, edo zelaiek berdeak. Hor daude zeruak eta mendiak, baina nire zerua eta nire mendiak beste batzuk dira. Artea modu pertsonalean errealitatea diseinatzeko era da. Errealitateki abiatuta, baina inoiz imitatu eta

ilustratu gabe. Zure sentimentuetatik kontatuz.

■ **Non dago artearen eta zirriborroaren arteko muga?**

Ezagutu egiten da, noiz modeloak (margotzen duzun andre edo kaleak...) artista gainditu egin duen. Kasu horretan artistak gutxiagotasun sentimentua du, eta imitatu egiten du. Artistak jakin behar du modeloa bera osatzen, bersortzen.

■ **Zuk diozu herri honek hizkuntza jaso duela baina ez zaigula irudirik iritsi. Ikonografia hori heredatu ez izana**

nak zer ondorio izan ditu?

Batetik, jainko kontuak ahozko kultura bidez azaldu izanak eragiten du gure izateko era. Gu ideia horien

"Zaila da, baina behin artea ulertuta, denbora eta leku mugak gainditzeko dituzu"

seme-alaba gara. Mitologia herrian oso errotuta dagoen dimentsio espirituala da, eta horrek iraun egiten du, oso moderno sentitu arren. Eta irudirik ereduatu ez dugunez, asmakuntza erabatekoa izan da. Horregatik esaten dut euskal artea eskultore garaikideekin sortu zela. Ordura arte ez baitzegoen eskulturarik.

■ **Zuek izan zarete lehen eskulturgileak, baina beti egon izan dira pintore onak. Zergatik diozu, orduan, euskal artea eskultoreek sortu zutela?**

Oso pintore onak baziren, baina kaze-

tari antzerakoak. Alegia, azken uneko berrikuntzak eta gertakari puntualak deskribatzen zituzten pintura bidez. Hori kazetari lana da, aldiz, literaturgilea da galderak egiten dituen, intimitatean sakontzen duena. Gu literaturgileak gara. Eskultura mugimendu bat sortu zen, baina ez propio eta kontzienteki antolatua genuelako. Halaber, ez izan zen. Eta uste dut bizirauteko zentzutik asko zuela fenomeno horrek. Frogatuta dago erregimen totalitarioetan, estatuak autoritate gehiegi duenean, artistek erreakzionatu egiten dutela. Estutu, jipoitu, iraindu, mesprezatu egiten zaituztenean balio duena hazi egiten da. Eta artea da zure arma. Azkenean bizitza osoa erantzun bat da. Horregatik oso erne nago komunikabideek igortzen diguten gehiegizko informazioarekin. Nik nire espazioa, denbora eta isiltasuna behar dut gertakizun bakoitzaren hausnartu eta erreakzionatzeko. Bestela, beti besteen iritziekin bizi gara.

■ Pintoreek ez al dute erreakzionatzen?

Hemen unibertsaltasunerako erreakzionatzen ari dira, New Yorken gertatzen denerantz, aldizkarietan ateratzen denerantz, elektronikarantz... Erreakzionatu baino gehiago obeditu egiten dute. Sortzaile ere izan liteke, baina azkarregi entregatu direla uste dut. Gerra etorri zenean, orduko euskal artista onenen pintura ikusi (Arteta, Urzelai...) eta inork ez zuen gerra islatu. Zer gertatu zen? Errealitatea ikusi nahi ez eta ukatu egin zutela, agian. Bizitza den elektrokardiograman emaztea edo seme bat hiltzen bazaizu nabaritu egiten da. Ez da gauza bera bakea eta gerra. Bada euren pinturan ez da ezer antzematen. Gurea jarrera naturala izan zen.

BERTSOA

Doinua: aita izena

**Abenturazko nobeletatik
irten den Don Quijotea
bizitzarako arma baititu
zintzel ta kaballetea
kristo bizkarrez jartzea edo
hitza irudi egitea
bereizteko ez dira errezak
gezurra eta artea:
barne mundutik realitatea
sortzera dagon tartea**

Jexux Mari Irazu

■ Oteiza eta Txillidaren haserreak zer eragin izan du eskulturgileen mugimenduan?

"Orain, "Hemen", "Gaur"... taldeak Oteizak asmatu zituen. Oso ahalegin

**"Hezi gabeko ume
batek gaizki hezitako
heldu batek baino
gaitasun gehiago
duen? Noski!"**

baliogarria izan zen. Baina Oteiza Sao Pauloko bienaleko lehiaketan zegoela (irabazi egin zuen), zurrumurru bat zabaldu zen, Txillidak lan horiek berari kopiatu zizkiola esan baitzuen. Oteizak deitu zidan horri buruz galdetzeko, eta Txillidari eskatu zion gutun bat idatz

ziezaion dena azalduz. Txillidak maiuskulaz idatzi zion erantzuna, nire ustez nagusitasun-komplexuagatik, lasai egoteko esanez, zerbait esan zuela baina bientzat lekua bazela Euskal Herriko artisten munduan (besteontzat ez, baina bi horientzat bai). Enfrentamendu hori handitzen joan zen, eta trintxera bihurturik, batzuek Oteizaren alde egin genuen eta besteek Txillidaren alde. Horrek hondatu zituen talde denak. Gure errua izan zen, euren arazoa euren artean konpondu behar baitzuten, gu tartean sartu gabe. Gainera lanaz kanpo ere, harremanak hondatu egin ziren. Ez genion elkarri hitzik egiten... Artistok ez dugu kolektiboak sortzeko batere gaitasunik. Gizaki erabat independenteak gara. Normalean nahiago izaten dugu artista ez den jendearekin ibili.

■ Zein dira euskal eskulturgileen ezaugarriak?

Bolumentria ulertzeko gure modua dugu. Guri hieratikotasuna gehiago gustatzen zaigu, eternitate gehiago ematen duelako, ez gestuala, koloretsua, mediterranea. Kantabrikoa estruktura hertsia, maklatua da (makla askokoa). Uste dut elkarren antza handia dugula. Tokion Txillida, Oteiza, Mendiburu eta lauron artelanak jarriko balituzte, denak eskulturgile batenak direla usteko lukete. Kontzeptuan, estiloan, keinuan antzerakoak gara.

■ Zuk egin zenuen Eusko Legebiltzarreko irudia. Hor azpian Mayor Oreja exertzen bada, zer sentituko duzu?

Gainera erortzerik ere ez diot desio. Baina benetan uste dut oso dramatikoak izango litzatekeela. Orain baino pake gutxiago eta hare askatasun gutxiago

BASAURI

Maiatzaren 3tik 6ra

- Euskal eta erdal nobedadeak
- Euskal musika
- %10eko beherapena

EUSKADIKO LIBURU GANBARA

Bizi irakurriz!

egongo da. Alde guztietatik estutuko gaituzte, dagoe-neko ahal dutenetik estutzen hasi baitira.

■ **Jendeak ulertzen zaituzte?**

Hain pertsonala izaki, artea ulertzeko zaila da. Baina behin ulertuta, denboraren muga gainditzen duzu. Ezagutzak aspaldiko garaietara eta beste herrietako artera asko gerturatzen zaitu. Ameriketara nintzela maia eta inken pinturak ulertzen nituen.

Gogoan dut Jose Antonio Altunarekin Ekaineko kobetara joan nintzenekoa. Zaldia margotuta dauden frisoa erakutsi zidan. "Zaldi horiek nik marraztu ditut" esan nion. Harrituta begiratu zidan, eta "juxtu hauek ez, noski, baina

horren berdin berdinak bai" esanez lasaitu nuen. Ezagutzak obra aztertzeke egilearen larruan jartzen zaitu, eta hor ez dago denborarik.

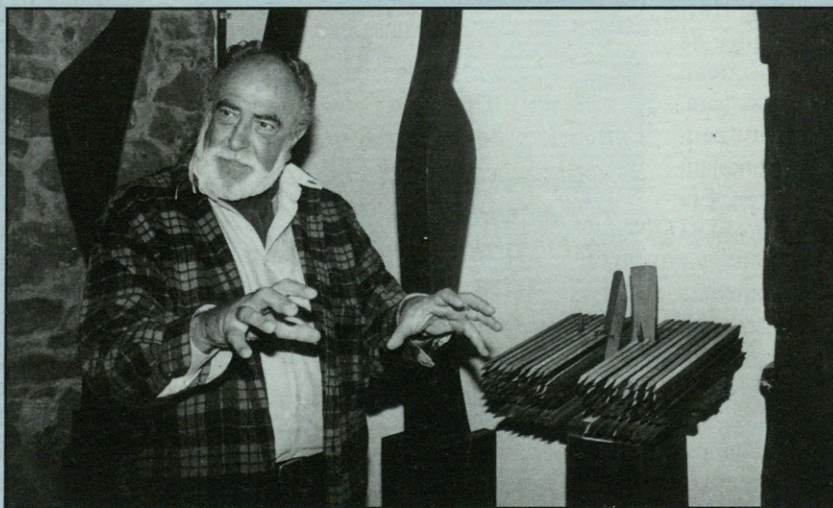
Hona ikastolak etortzen dira eta umek galdera jenialak egiten dituzte.

hezi gabe daude.

■ **Ume batek orduan arte modernoan ulertzeko gaitasun gehiago du?**

Hezi gabeko ume batek gaizki hezita-ko heldu batek baino gaitasun gehiago duen? Noski! ●

ARGAZKI ZAHARRA

Azalpenetan eskulturei bizia emanez.

Irakasle gajoak, berriz, hor ibiltzen dira zutabe artean galduta. Horregatik esaten du Oteizak irakasleei irakatsi behar zaiela aurrena. Ilobak bere arreba marrazten duenean, esaterako, ez du batere antzik, baina marrazki hori beretzat Idoia da. Transformatzeko gaitasun hori edukita, arte lan moderno bat ulertzeko oso moldakorak dira. Ez baitaude ez gaizki eta ez ondo hezita:

HARTU ARGIA ASTERO

■ Urtebetean 46 ale

■ Euskal Kulturaren Urtekaria doan

■ Orain harpidetuz gero, gure azokako opari bat zuretzat

■ Zure helbidean jasoko duzu merkeago

■ Gure azokako produktuetan deskontu bereziak

■ Zozketa eta eskaintza berezietan parte hartzeko aukera

IKASLEENTZAT!

% 25eko BEHERAPENA
(ikasle txartelaren kopia bidaliz)

URTEKO HARPIDETZA (BEZa barne)

- Hego Euskal Herria: 16.400 pzta / 98,57 euro
- Ipar Euskal Herria: 780 libera / 118,92 euro
- Espainia: 16.400 pzta / 98,57 euro
- Beste Atzerriak: 21.100 pzta / 126,81 euro
- Airez: 33.000 pzta / 198,33 euro

Izena:1. deitura2. deitura:.....

N.A.F./N.I.F.:Jaioteguna:.....Helbidea:

Posta kodea:.....Herria:.....Herrialdea:.....Tel./Faxa:.....

Ordainketa mota (markatu x batez):

Bankuz ☐

Transferentziaz ARGIAren kontura ☐

(Bankuz ordaintzekoak betetzeko soilik)

Banku edo aurrezki kutxa:.....Titularra:

Titularraren telefonoaTitularraren helbidea:

Entitatea ☐☐☐☐

Sukurtsala ☐☐☐☐

K.D. ☐☐.

Kontu zenbakia ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

DATA:

SINADURA:

Udal kultura politikaren erronkak

Sekulako aurrerapenak izan ditu azken urte hauetan udalaren kultura politikak. Baina egite izugarriekin batera gabezia nabarmenak daude. Eskasia hauek zulo beltzak bailiran hartu gabe gaintitu beharreko erronka bezala hartuta, hauek azpimarratuko genituzke:

HASTEN ARI DEN INDUSTRIA. Euskal Herriko kultura kontsumoa Estatu mailan dagoen batez bestekoaren gainetik dabil. Hala ere, Euskal Herriko kultura industria burutzeke dago. Ondorioz, kanpoan egindako kulturarekiko menpekotasuna sortzen da.

GAINDITU ARTE-KORTSE ESTUAK. Udalek landu ohi dituzten kultura eremuak, alde batetik ohikoak deritzogunak dira (arte plastikoak, antzerkigintza, liburutegiak) eta bestetik gizarte-kultura zerbitzuak dira (gizarte etxeak, kultura etxeak). Hauxe da udalak duen jarduera naturala eta ezin da alde batera utzi. Baina horrekin batera bide berriak urratu behar dira kultura arloan garrantzitsuak diren sektoreetan eragina izateko (kultura industriak eta komunikabideak) eta gero eta nabariagoa den aisialdia eta kultura arteko harremanari erantzuna emateko.

GUGGENHEIMETIK HARATAGO. Ez dago esan beharrik Guggenheimek funtzionatzen duela. Erakuntza horrekin kritikoak izan ginenok onartu beharra daukagu arrakasta izan duela. Ukaezina da izan duen irudi-eragina. Baina ilunen dagoena, izan duen kultura oihartzuna da, bai onerako baita txarrerako ere: ez gara denok "Macdonald's kultura" arlokoak, zorionez, baina, zoritxarrez, ez ditu gure kultura kontsumo parametroak handitu. Edonola ere, hiru urteko epea ez da nahikoa proiektua bere osotasunean aztertu ahal izateko.

Ikusteko dago bisitari kopuruaren egonkortasuna, zelan jarraitzen duen komunikabideen tentsioak, eta batez ere, zein izango den euskaldungoaren inplikazio maila hasiera honetatik aurrera.

Proiektuak dituen alde positiboekin batera azalduko ditugu ilunenak. Akatsik nabarmenena kultura jarduera osoa Guggenheimen oinarritzea da. Paregabeko "kultura erakusleihoa" daukagu, baina bestelako produktuak ere behar ditugu dendan saldu ahal izateko eta estrategia berriak erosle kopurua handitu nahi izanez gero. Turismoan bakarrik oinarritutako biziberritze planak arrisku handikoak izateaz gain, lanpostu kualifikatu gutxi sorrarazten dituzte, eta talentu berriak bultzatzeko eta kultura ekoizpena laguntzeko

neurriekin osatu behar dira. Kultura garaikidean duten garrantziagatik lehentasuna hartzen dute ikus-entzunezkoek eta musikak.

Bestalde, Guggenheimek izandako eraginaren ondoren udal kultura kudeatzaile asko sukarrak jota dabil, hau da, epe motzerako errentagarritasunarekiko itsututa, edo ekonomikoki eraginik eduki ez duenarekiko edo komunikabideetan agertzen ez denarekiko mesprezuak jota. Ildo honetatik agertzen den pentsamenduak doako kultura edo oso errentagarria ez dena kostutzat hartzen du eta ez inbertsionatzen. Eta honek arrisku handia dakar udal mailan, ezinezkoa delako udalerrri bakoitzean Guggenheim bat izatea, eta ezin direlako baztertuta laga "hurbiltasunezko" kultura eskaerak. Azkenean, Guggenheimek zerikusi handiagoa du ekonomia politikarekin kultura politikarekin baino. Konparazio bat eginez gero Labe Garaien ordezkotzat har dezakegu. Hauxe da pinakotekak

duen funtzioa (eta era berean hauek dira dituen mugak) eta udal kultura politikek beraien eginkizuna aurkitu behar dute: sormena eta kultura kontsumoa euskal populazioan sustatzea.

EUSKARAREN OZTOPOAK.

EAEn aurrerapauso adierazgarria izan du euskarak, batez ere, hezkuntza sistemak izan duen eraginagatik. Hala ere, gizarte erabilpenaren arloan aurrerapena ez da hain nabarmena izan. Eta egoera honetan, kultura eta aisialdi politikak garrantzi handia daukanez, diskriminazio positiboa egin beharko litzateke hizkuntzarekiko. Honek euskaraz egiten den kultura ekoizpena nahikoa eta lehiakorra izatea eskatzen du.

ADMINISTRAZIOA PROTAGONISTA. Administrazioak bi hamarkada daramatza kultura arloan parte zuzena izaten, eta ondorioz sortutako kontrako jarrera gizarte zibila eta ekimen pribatua baztertzea izan da, hauek bigarren mailakoak izanik,

kultura enpresari bihurturiko administrazioaren aurrean. Eta kultura politika ezin da administrazioaren monopolio izan.

KULTURA PLAN ESTRATEGIKOAK. Udalek duten erronka nagusia Kultura Plan Estrategikoak egitea da. Plan horietan bateratu behar direlarik kulturak duen izaera ekonomikoa eta bizitza kalitateari egiten dion ekarpena, ikuskizuna eta oinarritzeko lana, irudi sormena eta sortzaileekiko adeitasuna, industria eta herria bere osotasunean hartuta. Legealdi planak behar dira, talde politiko guztien artean onartutakoak, eta horrela kultura politikak merezi duen lehentasuna izango du ●

MONIKA DEL VALLE

Iñaki Lopez de Aguieta
Kultur teknikaria

"Guggenheimek izandako eraginaren ondoren udal kultura kudeatzaile asko sukar horrek jota dabil, hau da, epe motzertuko errentagarritasunarekiko itsututa"

PRINTZA

BIGARREN
MAILAN

Seve Calleja idazle eta irakaslea haur literaturaren inguruan mintzo zen "Zabalik" en eginiko elkarrizketan: "Ikastetxeetan gazteen irakurzaletasuna bultzatzeko lan handia egiten da, horretarako girorik aproposena delako. Horrez gain, hein handi batean, haurrentzako liburuak idazten dituzten egile asko irakasleak dira. Eta ez direnek, berriz, hitzaldiak ematen dituzte eskoletan, haurrak ezagutzeko. Gurasoek erabat galduta ikusten dute euren burua, eta ikasleek zer irakurri behar duten jakiteko aholkuak behar izaten dituzte. Menpekotasun horrek bere arriskua ere badu, zeren eskolatik irten eta gero akuilu hori ez dutenean irakurtzen jarraituko ote dute? (...) Haurren literatura bigarren mailakoa dela, hori aurreiritzi oso zabaldua dela esango nuke, eta idazle askok ere hala uste du. Askok diote haurrentzat idazten duenak helduentzat egin ezin duelako dela, eta edozer kaleratzen dela. Haurrentzat testu asko idazten da eta denetarik egongo da. Baina, orokorrean, helduentzako literaturan sarriago aurkitzen dira idazle ez diren baina liburuak kaleratzen dituztenak. (...) Haurrentzako literatura egoitua dela esango nuke, dozein gai ezin duzulako jorratu. Askotan helduentzako liburuak baino korapilatsuagoak izaten dira, haien unibertsoa eta erreferentziak menperatu egin behar direlako".

HERRITARREN HISTORIA

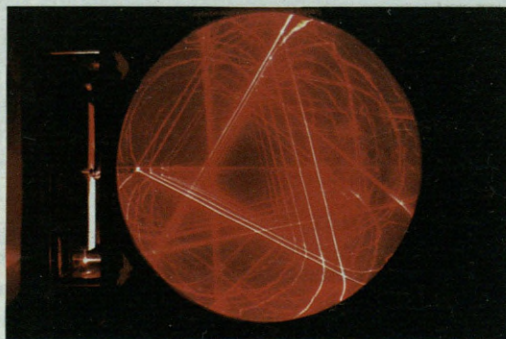
ARGITARATU berri duen zortzigarren alearekin amaitu du Juan Garmendia Larrañagak "Euskal Herria. Etnografia, Historia" bilduma. "Obra osoa" izenburupean aurrekoetan landutako edukia laburbiltzen du. 1997an hasita, lau urtetan plazaratu ditu Garmendia Larrañagak ale guztiak. "Artisautza", "Artisautza II", "Jaiak. Inauteriak", "Jaiak eta jokoak", "Mitoak. Etnografia", "Herri medikuntza. Euskal etnografia lexikoa" eta "Historia" dira hain zuzen bildumaren edukiak. Hauen bitartez, XX. mendeko historia landu du egileak, horretarako herriarren usadioei erreparatuz.

KULTURA GARAIKIDEA DONOSTIAN

KULTURA Garaiakidearen Nazioarteko Zentroa eraikiko da Donostian lau edo bost urteren buruan. Zentro hori Tabacalera zegoen lekuan ezarriko da seguruaski. Honen ondorioz San Telmo museoko proiektua berrikusi egingo dute. Bertan Euskal Kulturaren Zentroa sortzeko asmoa bazuten ere, seguruenik proiektu hori zentro berrian egingo da.

PAIK-EN MUNDUA

MAIATZAREN 2an irekiko ditu bere ateak "Nam June Paik-en munduak" izeneko erakusketak Guggenheim Bilbao Museoa. Nam June

■ Paik-en lanak iraila arte izango dira ikusgai.

Paik 1982tik Europan eskaintzen zaion lehen atzera begirako erakusketa da hau. Artista korearrak telebista, bideo, instalazio eta abarren bidez ikus-entzunezko baliabideen kultura sortzen lagundu du. Gainera, erakusketan Paik laser-teknologia bidez sortutako hainbat obra berri izango da ikusgai. Erakusketa irekita izango da irailaren 23a arte.

ZINEAREN KIMUAK

"KIMUAK 2000" egitasmoa jarri du martxan Eusko Jaurlaritzak. Honen bitartez EAEn iaz ekoizitako film laburren hedapenean ahalegin berezia egingo da. "Kimuak 2000" k hiru atal ditu: "Kimuak katalogoa" da lehena. Honen barruan 16 film labur biltzen dira, euren datuekin. "Kimuak zirkuitua" da bestea. Honen bidez katalogoa osatzen duten 16 filmak EAeko hiri nagusienetan eskainiko dira. Azkenik, "Kimuak sorta" ren bidez, katalogoko filmetatik sei hautatu dituzte eta hauei buruzko materiala sortu dute nazioarteko lehiaketetan horien berri izan dezaten. Hauek izan dira hautatuak: "Hyde & Jekyll", "Torre", "Hauspo soinu", "Hilarri", "Inventario" eta "Jardines deshabitados".

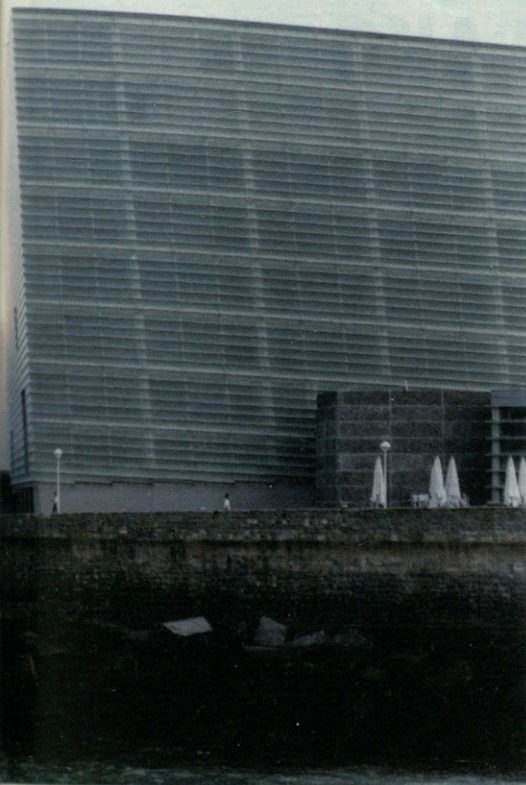
ARTISTA GAZTEEN JAIALDIA

GETXOKO Udalaren ekimenez eta Bizkaiko Diputazioaren laguntzaz maiatzaren 24tik 27ra "Getxoarte 2001" izeneko jaialdia egingo da Areetako Geltoki plazan. Ekitaldi honen helburua artista gazteen garapen profesionala bultzatzea da. Horretarako plaza honetan 2.500 metro koadroko karpa erraldoi bat jarriko da. Modu honetan eskakizuna aurkeztzen duten artisten artean berrogeita hamar izango dira aukeratuak. Artistak 35 urtetik beherakoak izango dira eta bakoitzak stand bana izango du dohainik bere lana aurkeztu ahal izateko. Horrez gain, Getxoko Udalak artisten curriculum eta lana bilduko duen katalogoa argitaratuko du.

H I T Z B I T A N

- Arantxa Urretabizkaiak honela zioen "Andra" aldizkarian: "Gaztelaniaz idazten duten lan-kideak harritu egiten dira gure liburuek hainbesteko tirada izateaz. Hau ez da hainbeste gertatzen irakurtzen duten pertsonengatik, gutxi direla hizkuntza guztietan bezala, baizik eta literaturaz akademia, euskalgegi eta abarretan egiten den erabilpenarengatik".
- Laxaro Azkunek "Uztarrria" n adierazitakoaren arabera, "Bertsolariak trebatu arren entzuleak behar ditu ordea, kantatzen duenari arreta jarri eta bere lanaz gozatuko duen jendea".

L A K

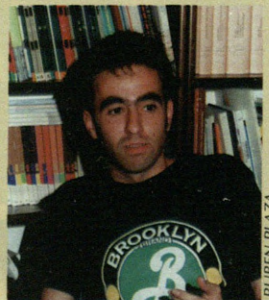
ALBERTO ELOSEGI

ELIZETAKO AGIRIAK INTERNETEN

EUSKO Jaurlaritzak 255 milioi pezeta (10 milioi libera inguru) emango ditu eliz-parrokietako artxiboetan dauden agiriak klasifikatzeko, digitalizatzeko eta Interneten jartzeko. Kultura Sailak eta EAEko hiru elizbarrutiek sinatutako akordioaren bidez, www.irargi.org webgunean izango dira eskuragai. 2003. urterako amaituko dira agiri horiek babesteko lanak. Bertan izango dira kontsultagai 1870etik eliz-parrokietan dauden agiriak, besteak beste, jaiotza edo heriotza agiriak eta historia eta ekonomiari dagozkionak.

POLEMIKA SARIDUN

Euskal Herriko arkitekturaren bi eraikuntza izan dira berriki sarituak Espainiako IV. Arkitektura biurtzekoan. Biak ere sortzeko planak egin eta bukatu bitartean hainbat eztabaidaren sorburu izan ziren. Rafael Moneo izan da Espainiako Arkitektura biurtekoaren sariduna, Donostiako Kursaleko kuboengatik. XX. mendeko arkitekturaren paradigma irudikatzen duela dio epaimahaiak. Eta gainera, hiriarren alde zaharraren eta itsasoaren arteko muga nola egiten duen eta honen materialak eta zehaztasuna azpimarratu dute. Bilboko Euskaldunaren sortzaile diren Federico Soriano eta Dolores Palaciosek 40 urtez azpikoen saria eskuratu dute gainera. Naturaltasuna, gaitasuna eta eraikuntza egiterakoan hartutako arriskua izan dira honen arrazoiak.

RUBEN PLAZA

■ Harkaitz Cano.

IZENAK

Harkaitz Cano "Nor bait dabil sute-eskaileran" bere bigarren poema liburua argitaratu berri du Susa argitaletxearen eskutik.

Dora Salazar artista altzairaren azken eskulturak daude ikusgai Bilboko Windsor Kulturgintza galerian maiatzaren 19a arte.

Elias Kerejeta zine-ekoizle hernaniarrak Salvador Puig Antich anarkistaren bizitza pantailara eramango du. Horretarako, Francesc Escribano kataluniar idazlearen "Cuenta atrás" liburuan oinarrituko da.

Petxo Idoyagak batetik eta **Joxerra Garziak** eta **Nagore Izagirrek** bestetik liburu bana plazaratu dute Alberdaniako "Zerberri" sailan. "Euskal gatazkaren begiak" du izena lehenak, eta "Jose Elorrieta. Sindikalismoaren berri onak" bigarrenak.

Espido Freire "La última batalla de Vincave el Bandido" gazteei zuzenduriko bere lehen eleberria aurkeztu du.

■ Espido Freire.

■ www.irargi.org helbidean bilduko dira.

- Mikel Laskurainen aburuz, "Euskal zinema hemengo jendeak hemengo dirulaguntzekin egindako zinema da, euskaraz edo gaztelaniaz izan". "Goienkaria" k jaso zuen iritzi hau.
- Andolin Eguzkitzak "Gara"n zera zioen: "(...) Jendea lotsa da agertzeko eta ez du uste izaten idazlea denik kazetaria bada edo filosofiaz idazten badu. Sorkuntzazko literatura egiten ez badu, jendeak joera dauka pentsatzeko ez dela idazlea eta hori ez da egia".
- Iñaki Martiarena "Mattin"ek "Lau Haizetara" aldizkarian dioenez, "helduentzako ilustrazioa botatzen dut faltan gehien".

"Bancarrota" antzezlanaren estreinatu berri du Legaleón-Tk. Heriotzaren gaia ardatz hartuta ideia eta irudi zorrotzak jaurtiz aurkezten digu ikuskizuna talde irundarrak, beti ere ikuslearengan sentsazio berriak sortu nahian.

EGUNERO PITTIN BAT HILTZEN GARELAKO

■ "Bancarrota" antzezlaneko pertsonaiek euren aktoreen izena dute: Javi (Huete), Espe (Lopez) eta Ana (Perez).

Bizitzako zirrikituetatik maiz sumatu daitekeen heriotzaz mintzo da "Bancarrota" ikuskizunean Legaleón-T, ohi bezala antzerkia ulertzeko modu pertsonal bat lanabes hartuta. Konpainiak bere hastapenetatik egin duen moduan antzerkia, mugimendua, keinua eta hitzak harremanetan jarriz sortua da azken lan hau. Emozioaren eremuak aztertuz keinuen, soinuen eta zentzuen poesia bilatuz. Proposamen berrien aurrean zabalik dagoen ikuslearentzat sortutakoa da, beraz, "Bancarrota". Gazteleraz lan egiten duen Legaleón-Tek hamabost urteko ibilbide luzea eginga du antzerkiari buruzko este-reotipoak apurtzen. Azken lan honetan

taldeari aspalditik bueltaka zebilkion gai bat jorratu nahi izan dute: heriotza. Bizitzaren akaberaz, ordea, modu bitxi batez mintzatzea hautatu dute. Bihotzaren taupaden eteteaz baino heriotza poetikoago batez, hain zuzen ere. "Bancarrota"ren

□ Bizitzaren akaberaz modu bitxi batez mintzatzen dira. Bihotzaren taupaden eteteaz baino, heriotza poetikoago batez ari dira

zuzendari Oskar Gomezek azaltzen duen moduan Anton Reixa galiziarraren "El silencio de las Xigulas" ("Xigulen isiltasuna") muntatu ostean heriotzaren gaia pil-pilean zegoen taldean. Testu birketa lanetan hasita uste baino material gehiago

topatu zuten: Espe Lopezek eta Oskar Gomez berak idatzitako ugari eta baita bizi izan zen bitartean heriotzari buruz asko hausnartu zuen Robert Filliurenak ere. Gomezek dioenez autore frantsesaren obra "Bancarrota"ren inspirazio izan da:

"Artista plastiko gisa nabarmendu bazen ere niretzat poeta bat izan zen. Asko idatzi zuen poesia, artea eta antzerkiari buruz. Haren testuek harreman estua

dute heriotzarekin, egunero denok pairatzen dugun horrekin. Filliuk 'gehiegi hiltzen nahiz' esaten zion egunerokotasun-ean galtzen goazen horri".

"Bancarrotak" ez du ez istoriorik ez eta pertsonaiarik ere (ez behintzat modu

ALBERTO ELOSEGI

ALBERTO ELOSEGI

konbentzionalean ulertzen ditugun horiek). Guztira hemezortzi koadroz osatutako ikuskizuna da, entsegu gisa uler daitezkeenak. Guztiak proposamen irekiak dira, egunerokotasunean bizi ditugun gai horiei buruzko gogoetak. Zera da azken finean "Bancarrotak" azaleratzen duen kezka: Ez al gara egunero pittin bat hiltzen dutxatzen garenean, bazkaltzen dugunean, telefonoz hitz egitean edo larrutan egiten dugunean?

Javi Huete, Espe Lopez eta Ana Perez dira ideia, irudi eta proposamen horiek guztiak taula gainean gorpuzteaz ardurtzen direnak. Eskenatokian noizbehinka irudiak erakusten dituen pantaila erraldoi bat eta musika aparailu bat besterik ez dutela espazioa bete egiten dute hiru aktoreek. Oharkabea haserretik algara, isiltasunetik garrasira eta lotsatik exhibizionismora igarotzen dira aktoreak. Zentzuz beteriko kaos horretan aretoa gogoeta isiletik algara lotsagabera igarotzen da segundo batean.

IKUSLEAREN BEGIRADA

JOMUGA. "Antzerki zuzena, sinplea itxuraz, istoriorik gabekoa. Batez ere aktoreen lanetan oinarritutakoa eta eszenografia erraz batekin publikoarekin harreman zuzena bilatzen duena", hala xe definitzen du Oskar Gomezek Legaleón-Tren antzerkia egiteko modua. "Bancarrota"ren kasuan ere ildo horretatik jarraitu nahi izan du taldeak. Hemen ez dago aurkezpen, korapilo eta amaierarik. Sentsazio eta erreakzioak bilatzea dute xede nagusi Legaleón-Tkoek. Arrazoi horrexegatik aktoreek maiz zuzentzen dituzte euren hitzak eszenaurrera, baita taula gainetik jaitsi eta ikusleen artean nahasi ere. Antzezlanaren prestaketan talde guztiak bere errealitatetik zati handi bat ikuskizunerako eskaintzen du. Inpro-

bisazio bidez eta proba ugari eginda lortzen dute azken emaitza xahututa iriste.

"Bancarrota"ko pertsonaiek euren aktoreen izena dute: Javi, Espe eta Ana. Aktore bezala oholtza gainean bakoi-tzak bere benetako izena erabiltzeak abantailak dituela iritzi diote taldekideek, Espe Lopezen aburuz, gainera, "tradizioko gauza da. Guk ez ditugu gure lanetan zentzu klasikoan ulertzen diren pertsonaiek erabiltzen, guk pertsona-

ALBERTO ELOSEGI

funtzioak erabiltzen ditugu. Hauei gure izena jartzen diegu hein batean gure 'alter egoa' rekin lan egiten dugulako batzutan". Honek guztiak Legaleón-T taldearentzat ezinbestekoa den xede bat lortzen laguntzen du: hau da, ikuskizuna orain eta hemen gertatzen ari denaren ideia indartzen. "Bancarrota"n aktoreek ezezik publikoak ere berebiziko garrantzia du emanaldia gauzatzen ari den guncarekin batera. Emanaldi bakoi-

tza elementu horien guztien irabiatsu bat da.

BIZITZEAREN FESTA. Antzezlanaren gaiak bere horretan ilun samarra eman badezake ere "Bancarrota" festa dibertigarri bat da, heriotzaz hitz egiten den arren bizitzeko hamaika motibo iradokitzen dituen lana. Hasieratik bukarara berotasun handia zabaltzen du. Helburu nagusia hori izanik "Bancarrota"n aktoreak fokuen azpian biluztu egiten dira (psikikoki nahiz fisikoki). Ikuskizunean zehar tentsio nahiz dibertsio uneak tartekatuz doazen heinean etenik gabeko energia uholde bat nabaritzen da aretoan emanaldiak irauten duen ordu eta erdian.

"Bancarrota"k errealitate bat edo ugari islatzen dituen neurrian gaur egungo gizarte errealitateari buruzko printzak ere eskaintzen ditu. Hori dela eta, ez dio politika gaiei muzin egiten (Arnaldo Otegi eta Jose Maria Aznar hizpide dira, esaterako). Oskar Gomez zuzendariak ezinbestekotzat jotzen du egunerokotasunarekin lotutako lan batean errealitatea islatzea: "Bizitza eta heriotzaz hitz egin nahi baduzu ezinbestekoa da politikaz jardutea". Dena den, "Bancarrota" ez da inolaz ere lan ideologiko bat.

Euskal Herrian hainbat emanaldi eskaini ondoren, hilaren 29an Espainia aldera joko du Legaleón-Tk. Cuencako Arte Ederretako fakultateak antolatutako "Situaciones" jaialdian parte hartuko baitu. Taldekideek "Bancarrota"ren bertsio murriztu bat prestatzeko asmoa dutela agertu dute, batez ere lana areto txikiagoetara eraman ahal izateko. Hori dela-eta, ziur aski, Euskal Herrian ikusteko aukera zabalagoa izango dugu.

◆ AINARA GURRUTXAGA

Superstiziotik, literaturatik edo zinematik iritsi dira Gasteizko Montehermoso kulturunera. Otso-gizona, Freddy Krügger, Alien, Frankenstein... Guztien irudia, izaera eta historia aztertzen ditu "Munstroak eta izaki mitologikoak" erakusketak maiatzaren hamahirua arte.

IRUDIMENAREN MUNSTROAK

JOSEBA OLALDE

■ Izaki mitologikoez gain, XX. mendeak sortutako beldurgarrienak ikus daitezke.

Bat: Naturaren legeez at eraturiko biziduna. Bi: Bereziki handia edo ohikoa ez bezalakoa den gauza. Hiru: Pertsona edo gauza izugarri itsusia. Lau: Oso pertsona ankerra. Bost: Ezohiko ezaugarriak dituen pertsona.

Bereizgarri hauek guztiak dituzten

munstroak dira hasieran izadiaren superstizioak eta geroago irudimenak sortu dituen mamuak. Izan ere, kondairek sortutako ikara uxatu zenean, literaturak hartu zuen izuaren lekukoa. Loa galarazten diguten munstro horiek zein beste hainbat izaki mitologiko ikusgai izango da maiatzaren hamahirura arte Gasteizko

Montehermoso kulturunean. Cupido eta Psike bikotearen amodio istorioarekin edota Rea eta Kronos bezalako mitoen erliebeekin hasten da sinismen eta ipuinen mundurako bidaia. Bidean aurrera egin ahala baloreek talka egiten dute Greziako pertsonaia klasikoekin. Zaldunaren iruditik eratorria den zentauroa eta zezen buruko minotauroa dira lehen irudi basatienak. Bestalde, otso-gizona da likantropoen izaera bitarikoaren eredu garbiena. Aurpegi iletsuak azalera daitekeen alderdi ilunari diogun ikara erakusten du.

Izuaren eta mitoen paradisu honetan ez dira falta XX. mendeko literaturak eta zientzi-fikzioko zineak sortu berri dituen izakiak. Mary Shelley-k asmatutako Frankenstein famatua, odolaz elikatzen den Drakula banpiroa, gure amesgaiztorik txarrenak errealitate bihurtzen dituen Freddy Krügger handia... eta nola ez, Sigourney Weaver aktorea bakean uzten ez duen eta guztiak kikiltzen gaituen Alien suntsiezina. Hala eta guztiz ere, guztiek ez dute izaera gaiztoa. Pan jainko greziarra, esaterako, izadiaren sinboloa da eta bizitzarekin lotzen da. Ahuntzaren adar eta zangoak zituen pertsonaia hau zelaietan ibiltzen zen xirula jotzen eta jendearen beldur instintiboa eragiten zuen. Mito honetatik sortu dira gaur egungo gaztelerazko "pánico" edo ingelesezko "panic" hitzak. Pegaso ezaguna da ikus daitekeen beste izaki positibo bat. Hegodun zaldia Gorgonaren odoletik sortzen da Perseok burua moztzen dionean. Gaizkia ona bihurtzea eta naturaren indarra errepresentatzen ditu beti ere konnotazio indartsu eta fantasiosoa izan duen zaldiak.

IZAKI DIDAKTIKOAK. Era guztietako jendea erakartzen duen erakusketa didaktikoa da oso. Izan ere, antzinako erlijio, filosofia eta zibilizazioen mitoak

berreskuratzen baititu. Gainera, adierazgarriak diren irudi eta marrazkiez gain, munstro eta izaki mitologiko guztien historia azaltzen da panel argitzailen bidez. Gizakiaren formak eraldatu-

JOSEBA OLAIDE

JOSEBA OLAIDE

rik dituzten edota animaliekin nahastuta dauden antropomorfoak, animalien irudiak konbinatu eta erreala eta irudimena uztartzen dituzten zoomorfoak... Kimerada, ezbaierik gabe, azken genero honetan itsusi eta beldurgarriena: lehoiaren burua, ahuntzaren gorputza eta sugearen isatsa duen izakiak ahotik sua jaurtitzeko ahalmena zuen. Herensugea da, ordea, erakusketako munstrorik garrantzitsuenetako bat. Tamainaz handiena da eta kultura gehienetan agertzen da, bakoitzean bere istorio, kondaira eta ahalmen ezberdinekin. Batzuetan uretako da, besteetan kobazulo barnealdean ezkutatzen den horietakoa, zazpi, hiru edo buru bakarrekoa, baina ia beti maltzurra eta zitala.

Grazia eta Erroma zaharreko munstro eta izaki mitologikoak gailentzen

badira ere, hor dugu bikingoen zibilizazioa Ragnarok eguna (mundua amaituko den eguna) errepresentatzen duen Edda prosaiko edota hinduismo Garuda, mila koloreko txori zerutiarraren ilustrazioa.

Hasiera batean sortzen ziren munstroak animaliekin nahastuak eta oso deformatuak agertzen baziren ere, denborak aurrera egin ahala gero eta gizaki ezaugarri gehiago hartu

zituzten. Erakusketan esaten den bezala, gizakia nahikoa baita gizakia izutzeko ●

♦ JON GURRUTXAGA

EGONALDIAK FAMILIA EUSKALDUNETAN 2001

Joan nahi al duzu udan familia euskaldun baten etxean euskara praktikatzera?

— Tel.: 943 02 26 21 / E-posta: info@habe.org —

HABE

Erakunde Autonomiaduna
Organismo Autónomo del

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

Kasik hamabost urtetik gorako ibilbidearen buruan, Su ta Gar taldeak tenore egokia ikusi du lehen zuzeneko lana, "Jo ta Ke", argitaratzeko; 23 kantuz osatutako CD bikoitza, heavy euskaldunaren aitzindari izan den taldearen bilduma indartsua, Gor etxearen eskutik.

"BERDINAK IZATEN JARRAITZEN DUGU"

bere horretan jarraitzen dute, "Jo ta ke" zazpigarren diskoa besapean dakartela, negu aldean Amurrión, Berriozarren eta euren jaioterrian zuzenean grabaturikoa. Taldearen betiko kantak entzungo ditugu bertan eta sorpresa pareka. Soinu trinkoa eta gogorra, heavyan ardaizten dena, baina zenbaitean punka ere baskatu dezakeena. Xabi Bastida gitarrajolea gurekin mintzatu zen Su ta Garrek estudiotik at grabatutako lehen diskoaz.

■ Zer dela eta argitaratu duzue orain zuzeneko diskoa, hamar urtetik gorako ibilbidearen ondoren?

Galderari buelta eman daiteke: "Zer gatik ez orain?" ere izan liteke. Normalean zuzeneko disko bat argitaratzeko,

lehenengo estudioko batzuk ateratzen dira. Guk jada hiru genituenean, printzipioz buruan genuen estudioko laugarrena ateratzea eta gero zuzeneko grabatzea. Baina Borxaren istripua gertatu zen eta orduan zuzeneko planteamendua alde batera utzi eta gure ibilbidea hartzen saiatu ginen bateria berriarekin. Horrela ibili ginen eta azkenean atera genituen

□ **"Lana, entseatzearena, abesti berriak prestatzearena (...) antzekoa da. Gertatzen dena da orain ez dela zure lehenengo aldia. Gauza batzuk aldeztu aurretik badakizkizu"**

laugarrena -Borxak istripua izan zuen laugarrena atera aurretik-, bosgarrena eta seigarrena ere. Epe nahiko luze bat beteta

Euskal "metalgintzan" aitzindari, Eibarren oso bestelako armak egin zitezkeela esatera etorri zitzaizkigun 1987an Su ta Gar izenaren atzean gordetzen ziren lau gazteak, tresneri anplifikatuen bidez doinu eta nota gogorak jaurtikitzen zituzten armak. Ordutik, euri, horma eta elurra dezente bota du, baina eibartarrek

-ez ziren bakarrik hiruzpalau disko, sei ziren kalean, abesti sorta luzeegia agian, aukeratzeko gero eta zailagoa baita ere-eta ikusiz taldeak zuzenean izan duen indarra, jendearen erantzuna aprobetxatzeko aukera eta mementoa ikusi genuen.

■ Nola egin duzue abestien hautaketa? Zein irizpide erabili duzue?

Oso zaila izan da. Iaz hasi ginen pentsatzen, uda aurretik. Sailkapen antzeko bat egitea nahi genuen. Alde batetik, Interneteko gure web orrian zabaldu genuen horrelako bozketa antzeko bat eta orrian sartzen zen jendeak aukera zuen

tik maila guztietan. Pozik gelditu gara abestiak zelan gelditu diren. Zuzeneko bat da eta beti daukazu zera hori: "*Hobe-to jo izan banu...*". Baina orokorrean soinu-a, kontzertu ezberdinak izanda, uste dut nahiko dezente gelditu dela. Publikoaren erantzuna ere nahiko ondo dago. Gainera, uste dut bi diskoen ordena kurioso dagoela, polita dela. Maketazioa-ekin ere oso gustura gelditu gara.

■ Nonbait presionatuta sentitu zineten kontzertuok zuzenean grabatzen ari zinetelako? Horrek aldatzen du kontzertu bat emateko modua, edo beti

bezala aritu zineten?

Beti berdin ez dago ezer. Zu saiatzen zara gauzak ondo egiten, baina beti berdin ez duzu inoiz egiten. Guk pentsatuta genuen hasiera batean hiru emanaldi grabatzea, baina azkenengo orduan laugarren bat sartu genuen. Lehenengo bietara nahiko lasai joan ginen, pentsatzen beste pare bat genituela eta oso inportantea zela publikoarekin kontaktua, hau da, ez joatea bakarrik ondo jotzera eta puntu, publikoa ahaztuz. Konexio hori lortu nahi genuen eta nahiko gustura egin genituen kontzertuak. Baina gero, segituan,

bere hiru, lau edo bost kanta gustoko-enak han jartzeko. Baina, azken finean, jendearen iritzia eta gurea nahiko antzekoa izan da eta gehienbat urte hauetan zehar erantzun ona izan duten abestiak, guri asko gustatzen zaizkigunak, hautatu genituen. Gero, diskoak kolorea har dezan, euren artean desberdinak diren kanta hartu behar dira kontuan. Disko guztietatik apur bat agertzea nahi genuen baita ere. Gauza horiek guztiak kontuan izanda, lehenengo aukeraketa bat egin genuen: 45 abesti atera ziren. Konturatu ginen gehiegizkoa zela eta hortik 23ra heltzea asko kostatu zitzaigun. Estudiora 25 edo 26 abesti grabatuta heldu ginen nahita, jakinda larri ibiliko ginela. Segituan hasi ginen ikusten bakoitzaren denbora eta baita zenbat sartuko ziren ere, eta bakarrik 23 horiek landu genituen.

■ Zeuen berezko potentzia eta zuzeneko soinu-a islatu duzuela uste duzue?

Gu oso gustura irten gara estudio-

■ Ibilbide basatia

1987an hasi zen Su ta Garren ibilbidea. Heavy musika izan zuten oinarri eta hala izan da egundaino, ibilbide luze eta arrakastatsuan eboluziorik ezagutu badute ere. Taldeko bilakaera disko-zuzeneko hezur-mamitu-zuzeneko joan da: 1991n "*Jaiotze Basatia*" lanarekin estreinatu ziren IZ zigilupean. Handik urte batera "*Hortzak estuturik*" bigarren diskoa kaleratu zuten Esan Ozenki sortu berriarekin. 1993a "*Munstro hilak*" en urtea izan zen eta 1995a "*Sentimenak jarraituz*" lanarena, biak Irungo etxearen eskutik argitaratutakoak, "*Agur jauna gizon txuriari*" (1997) bezalaxe. 1999an, zigilu aldaketarekin batera (Gor), disko berria ekarri ziguten eibartarrek, "*Homo sapiens?*". Guztira sei lan luzez osatutako ibilbide oparoa, zeina "*Jo ta Ke*" zuzeneko CD bikoitza osatzera etorri dena, besteak beste, "*Rotaflexa garraxika*", "*Arbasoen mendekua*", "*Itxaropena*", "*Agur jauna*", "*Jo ta ke*" eta "*Jaiotze Basatia*" kantuak bilduta ●

entzutean beldurtzen hasi ginen, zeren, esaterako, diskoan joan behar zuen abesti bat ez zegoen ondo. Orduan azkenengo bi kontzertuak egin genituen apur bat ikusiz zein abesti jo behar ziren berriz... Azkenengo kontzertura apur bat presionatuta heldu ginen. Bagenekien Eibar-koak izan beharko zirela sei-zazpi abestiren bertsio onak, ez zeudelako bertsio onak eginda. Azkenean Eibarraren salbatu ziren eta gainera Eibarko kontzertua kristorena izan zen. Apur bat presionatuta sentitzen ginen, baina hasieratik publikoa oso ondo egon zen, harrera oso ona izan genuen.

■ "No somos nada", La Pollaren bertsioa sartu duzue, bertsiozaleak ez zaretela aitortuta ere.

"No somos nada" Eibarko kontzertura arte ez genuen jo. Azkenengo kontzertua zenez, zerbait kuriozoso sartzeaz -bertsioren bat edo- hitz egin genuen gure artean. Ez gara bertsio asko jo dugun taldea. Orain dela pare

■ Xabi Bastida, gitarra.

bat urte, Jarraik 20. urtemuga betetzen zuen egunean bertsio batzuk egin genituen talde originalen abeslariekin batera, Deliriumena bat, Eskixurena beste bat, Kortaturena, Barricadaren pare bat, La Pollarena hau... eta horrela. Guri beti gustatu zaigu La Polla eta eurei baimena eskatu, eurak ere gustura, eta aurrera.

■ **Zuen lan luzeetan agertzen ez den "Eromena" izenburuko kantua ere jaso duzue. Hitz egin iezaguzu kantu hau sartzeko arrazoiaz.**

"Eromena" Iparraldeko jende batek atera zuen bilduma baterako grabatu genuen. Talde bakoitzak abesti berri bat egin behar zuen eta hitzak euskal presoek idatzitakoak ziren. Guk noizean behin zuzenean jotzen genuen, guretzat oso abesti indartsua da, "Suta total", eta letra nahiko kuriozua dauka. Bitxikeri bat zen apur batean. Abesti hori ezagutu ez eta agian gure disko guztiak dituen jende askori zuzenekoaren bitartez ezagutzera emateko aukera bat zen.

■ **Jabetzen al zarete euskal musikan izan duzuen pisuaz, eraginaz? Gogoeta egiten duzue horren inguruan, kontziente zarete zuen ekarpenaz?**

Ez dakit zein punturaino gauzak horrela planteatzen dituzun. Nik gauzak sumatzen ditut, konturatzen naiz urte asko daramatzagula hemen, urteak pasatu direla eta diskoak egiten jarraitzen

dugula eta zaleek hor jarraitzen dutela. Azken finean, nahi barik gustura egiten duzun eguneroko lan bat da, egunero lanean gabiltza eta gero urteak pasatzen diren moduan konturatzen zara gauza ugari egin dugula, dezente, nahiz eta dena perfektua egin ez. Azkenean, nahi barik, hori planteatu baino gehiago, zu gustura zaude eta pentsatzen duzu: Zer egin behar dut orain?

■ **Hasi zinetenetik ia 15 urte pasa dira. Nola aldatzen da musika ikusteko modua, lan egiteko modua, merkatuan mugitzekoa?**

Eboluzioa badago. Maila guztietan. Nire ustez, guk berdinak izaten jarraitzen dugu. Gehienetan orain kontzienteago egiten duzu egiten duzuna, baina azken finean, lana, entseatzearena, abesti

■ Aitor Gorosabel Garai.

joan behar duzu.

■ **Zein izan da zuen ibilbide osoan gogoratzen duzun kontzerturik gogoangarriena?**

Larregi pentsatu gabe, Bilboko festa batzuetan egin genuen bat, sines-tezina izan zen. Jendearen erantzuna... Ni oso gustura egon nintzen jotzeko orduan, denbora guztian zirra bat barruan neukala. Eibarko azken azkenengoaz ere oso oroitzapen ona dut. Askok daude. Ez daude bi kontzertu berdin.

■ **Nola aurkezten da zuzeneko disko bat?**

Prentsaurrekoak egiten, uste dut. Horrek ez du esan nahi jotzeari utzi behar diogunik ere. Gero zer gertatzen da? Bada, beti bezala, diskoa atera eta hurbilen dauden kontzertuek beste roilotox bat daukatela, baina azken finean gu ez gatoz abesti berriekin.

■ **Kanta berririk prestatzen ari zarete?**

Lokalean ez. Ez dakit Aitorrek bere kabuz zer edo zer duen ala ez. Ez gara hasi. Azkenengo kontzertua jo genuenetik estudioan ibili gara gehiago, azala dela eta ez dela... Gero oporraldi txiki bat hartu dugu eta orain berriz sartu gara entseatzera. Hemendik hilabete batzuetara ziur hasiko garela gauza berriak lantzen

■ Asier Osoro eta Iban Zugarramurdi.

berriak prestatzearena, estudioa joatearena, diskoa kaleratu arte hor ibiltzea, hori guztia antzekoa da. Gertatzen dena da orain ez dela zure lehenengo aldia. Gauza batzuk aldeztu aurretik badakizkizu. Dena den, musikan inork ez ditu oso urrutira gauzak garbi. Ikusten duzu etorkizuna, baina etorkizun hori zer izaten da? Hiru hilabete, sei hilabete, zortzi hilabete, hamabi hilabete asko jota? Zuk ez duzu planteatzen hiru urteko etorkizun bat, horretarako beste talde maila batera

♦ XABIER SAGARDIA

Lan munduaz eta emakumeen eginbehar eta eskubideez ziharduen apirileko ale hark. Gizartean eman ziren aldaketen artean eztabaida ugari sortu zuen honek.

Sexu emeko pertsona horiek

■ Etxetik at ez ei zen andre emakumea.

zio maila haren azalpenik ez zuen eskaintzen, halere. Martxoaren 8a ere aspalditxo pasata zegoen, bestalde. Auskalo, bada, zergatik egin zuten, derrepentean, erakuste hura guztia. Beharbada, S. Larreak, "Sartaldeko

emakumeen baldintzak" artikuluan jasotzen zuen arrazoiarengatik. "Nazio batzuetan, emakumeen irudipena gizonaren bestekoa da eskubidearen arloan, teoriarik zioen hark. "Oinarri bezala artzen da, emakumearen baldintzak lantokietan eta sail horretan, oinarri hori haxe da: 'lan bardi-nari, sari bardina dagokio'. Inoizkorik egikera andienak ikusten dira gaurko egunean nazio askotan. Esate baterako, oraintsu, Londresen 4.000 emakume kalera irten ziran eta dehadarka, eskubide denak eskatzen zituzten". Izugarriak ikusteko jaioak gara gero!

Baina, zer gertatzen ote zen Euskal Herrian? Hain zuzen hortaz ziharduen Gurutz Ansolak lehen orrialdean argitara ematen zuen idazlanak. Eta "Euskal emakumea, lankide" nahi arren, horregatik ez zen baikorregi agertzen egilea. "Herri-ekintzaren alde" izenburua jar-teza errazago da, noski, praktikaren bideak irekitzen baiño. Hori, egia are handiagoa dateke 'emakumeak lankide' gai honetaz" zioen. Zergatik? Beheraxe-go azaltzen zuen: "Zertan datza, bada, aipatu Kontrazioa. Euskal Herria gizarte aurreratua dela, iñork askok ez genduke bat batean ukatuko. Imagiña

ZERUKO ARGIAren editorialak "Erriak gizonak egiten ditu eta gizonek erria egiten dute" jarraitzen zuen aldarrikatzen. Haatik, halako hartan, hasiera batean ezagutua zuen herri hori "zuk eta nik, arek eta onek, aiek eta guk osatzen dugu"la. Are gehiago, editorialek zioenez, herria osatzen zuten artean zeuden "umeak eta zaharrak, gazteak eta sasoikoak, gizonezkoak eta" ba ote besterik? Bai, antza: "emakumezkoak, iritzi batekoak eta besteak, alegia". Behin-goan oroitu zen aldizkaria, beraz, ilargia-ren beste aurpegiaz, hau da, sexu emeko pertsonaz. Ez nolanahi, behin hasita, lehenengo orrialdea eta gutxienez beste hiru artikulua eskaintzen baizizkien andrazkoei!

ANDRAZKOAK PROTAGONISTA
Bat-batean agertzen zuen kontzientzia-

Zure albiste-lerroak badute askotan gatz eta piper, eta, egia esan, atsegin aundiz irakurri oi ditut. Bakoitzari berea. (...) Baiña, gauzak horrela, min eman dit, Zeruko ARGIAren azkenengo zenbakian (...) jaurti dezun eztenkada batek. "Diario Vasco" delako izparringian, asi berri dan Euskal Atalian, klerikalismo kutsua omen dago alegia. Bapo! Nun egon zerate ba ainbat eta ainbat idazle ezklerikal zeuron kutsua edo "ismoa" ezartzera agertu barik? Aundia da apaizon patua beti horrela izan bearra: egiten danielan egiten dalako eta ez danielan ez dalako...

Ez al zera oraindik jabetu, euskal alorrean, klerikalen plazan izan ezik, Diogenesen farola -ziri gabe, zeu be eibartarra naiz da- biar izan dala iñor langillerik arkitzeko? Oraindik ere Detxepare batzuen bearra izango du euskerak, burua jasoko badu. Eibarren bertan, aldi bateko erririk euskaldunen ontan, zenbat "bestela.kutsu-emalle" izan dira, Mogel Apaizak, berea utzi ta joan zanetik onera? Aren mallakorik iñor ez, eta urrematen saiatsu diranak zenbatzen lan andirik ez. Eta ordutik onera, egin du euri pixka bat. Nik uste! (...)

■ Eibarko Amatiñori

Bergaretxetar J. Jose, 1971-IV-11

hori hain itsatsirik daukagularik, besterik gabe aier gera doairik onenak gure herriari eratzekitzera. Emakumeak lankide izate aldetik, ez dugu, haatik, aurreragoaren seiñalerik gure gizartean". Eta datuak eskaintzen saiatzen zen gizona, nahiz alde z aurretik ezagutu: "Emakumezko zenbat lankide diren jakiteko, ez dugu Euskal Herriaren estadistikarik. Gipuzkoako zenbait eskualdez, ordea, ba ditugu jakite zehatzak". Hemengo eta besteko datuak eskaini eta gero, Gurutz Ansola honako ondoriora iristen zen: "Gipuzkoan, lan-adiñeko emakumeetatik, zazpi-ezpa-zortzitatik emakume bi, soillik, daudela produzio-gintzan enplegatutik".

Salaketa itxura zuen hark, baina datuak mahaigaineratzea besterik ez izaki. "Zertarako, ordea, lanera?" galdetzen zuen gero. Zergatik, alegia, "emakumea, neska gaztea, ama gaztea, andra, lantegira? Lana ez da libertadea, baiña gaur egun euskaldun emakumea ez dago delibratzerik, lanaren bidez ezik. Lana uka ahal izateko, ez du lana hartzea beste biderik, gaur, hemen. Hortan datza, bada, Kontradizioaren muiña, alegia, lana hartu egin behar duela emakumeak, berak lana uka ahal izateko; eta lana uka egiten dioela gizarteak (nahi ba duzu gizartearen indar nagusiak)".

Arrazonamendu bitxi samarra irudituko zaio, agian, bati baino gehiagori, baina orduko pentsamolde zabalduenaren isla baino ez da. Eta, dena den, Gurutz Ansola-arentzat "emakumeak, gaiñera, ez du behar lana, gaur, hemen, bera, bere izatea, delibratzeko, baizik emakumeak gizarte-herriari eman nahi dioen emankortsuna

errealizatzeko. Emakume-lankidearen ugaltzeak lekarkean emankortsuna oparoa litzateke".

ETXEKOANDREA EDO MIRABEA

Azter dezagun, baina, hirugarren lantxo bat, "euskal mitologia" zeritzan

izenburuaren azpian Luis Haranburu-Altunak argitaratutako "Etxekoandrea edo mirabea". Hauxe zen idazleak azpimarratu nahi zuena: "'Etxekoandre' kontzeptuan emakumea (andrea) etxean finkatuta arkitzen da. 'Etxeko' honen-ko atzizkiak, emakumea etxeari erabat lotuta arkitzen dela adierazten digu (-ko atzizki) honek, lekuzko genetibo baten aurrean gerala erakusten digu, eta genetiboak (lekuzkoak ala izenezkoak) jabetasun era bat adierazten dute. Etxetikan at, emakumea ez da andrea izanen, izanen da eskolumea edo eme galdu bat. Ene ustean garrantzi handiko ondorioa dugu hau, alegia, emakumearentzat

Donostiako telefonoa

Astez aste, 1971-IV-11

1 923-gn urriaren 27-an, gaur artan Espainiako errege za Alfonso XII-garrenak Donostiako erriak berak egin eta tajutu zuen telefono munizipala, betirako donostiarrek berek eratu eta erabiltzeak, eskubide berezi bat eman zion Donostiako Udaletxeari. 1971-gn, martxoak 31, Donostiako alkateak izenpetu du telefono munizipal ori "Compañía Telefónica Nacional de España" delakoari gure telefonoa saldu dion tratua. Telefonoa gaurkotasun osoan ibilli dedin, era bakarra balitz bezala. Jendeari ori sinestarazi nahi diote ●

etxea kartzela bat dela. Kartzela urteko batzutan (bere frigoa, labadora e. izanen ditu), baina kartzela beti espertze". Eta honako hauxe zen bere iritzia: "Gaurregun emakumeak hean hiraultza osatu behar dute eta hain zuzen er mundu guztiko gizonen aurka. Bain hiraultzarik zailena beroiek beragat osatu behar dutena, dute. Zeren bere aurka osatu dan mitoarekin, edo lasaitasunez edo alferkeriz, akor datozte. Eta hori dute alienaziorik sakonena. G gizonok, gu geurori uko eginaz, Euskal Herriko emakumeei hean hiraultza osatzen lagundu beharrean arkitzen gara" ●

◆ PILAR IPARRAGIRRI

Iturriotz-ko oihartzuna (Lekuona Jaunari... besteak beste)

J. M. Satrustegi, 1971-IV-11

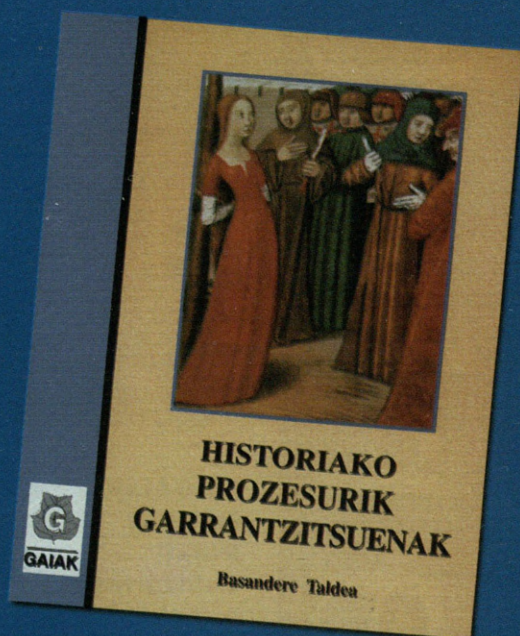
Latzaren latzez agotz-lastorik jan nahi ez zuen astoari betaurreko (antioju) berdeak ezarri zizkiola nagusiak, entzun izan dut txiki-txikitik etxean; belarra zelakoan ederki jaten omen zuen handik aurrera. Ikasgaia: betaurrekoen koloreak irentsi-arazten zizkion gal-izpi luzeak. Geroztik gorroto haundia diet betaurreko margotuei; ez ditut behin ere ezarri nahi izan. Egia da, etnologi aldetik begiratu ditudala Iturriotz-ko harri marra jakingarriak

(ZA 416). Baina, bildur nintzan astoarenari, eta horrengatik nion, "ni ez nintzela nor azken erabakia emateko. Jakintsu eta, gauza hoietan gai diren gizonak zutela azken hitza". Ez; ez nintzan maisu bezala mintzo; astakeri haundia izango zen nerea. Leiho berri bat ireki nahi nuen bakarrik, argi izpiren bat eman lezaiguken ikusteko. Eskubide du bakoitzak, nere ustez, bere iritzia agertzeko. (...) Ez, D. Manuel: ez dut haurtzai beharrik. Lehenbiziko

haurtzaroa aspaldi atzean utzia dut; eta bigarrena ikusiko dutan ez dakit. Ez dut, gainera, besterenaz jabetu nahi; lapurreta da. (...) Nik egindakorik ez da, azpikeriz, izen-gabe azaldu. Harria bota eta eskua estaltzea ez da nere jokua. Merkeegia iduritzen zait. Ongi dakizu, gutxi bezala, aurpegira esan ohi ditudala nere gauzak. Hau da batzuk barkatzen ez didatena. Aitor-gaitzak, berriz, eta gogorregiak neronek irensten ba dakit. Zuk ikusi. (...) ●

HISTORIAKO PROZESURIK GARRANTZITSUENAK

Atenas Sokratesen kontra, Joana Ark-eko auzia, Enrike VIII.a Tomas Mororen aurka, Pierre Lancre Lapurdiko sorginen aurka, ofizio Santuak Galileori egindako epaiketa, ... Eta horiekin batera askoz hurbilago ditugun Oscar Wilderen homosexualitatearen kontrakoa, Sacco eta Vanzetti anarkisten epaiketa eta heriotza, Fidel Castoren defentsa Batistak egindako epaiketan, Nelson Mandelarena, ETaren kontra Francok burututakoa, Angela Davis eta pantera beltzena, ... Hogei prozesu erreferentzialak liburu ezin erakargarriagoan.

EKOLOGIA ETA INGURUGIROAREN GIDA

Gaur egun hain garrantzitsu bihurtu zaigun Ekologia disziplina garatzen da liburu honen orrialdeetan, baina hiztegi tematiko moduan, hogeita hamalau oinarritzko kontzeptuen bidez. Ekologia zientzia gisa, biosfera, naturako energien ikerketa, karbonoaren zikloa, berotegi-efektua, oxigeno eta uraren zikloak, euri azidoa, biodibertsitatea, klima-aldaketa, atmosferaren funtzionamendua, txoko ekologikoak, populazioen dinamika, ekosistemak, itsasoaren baliabideak, paisaiaren ekologia, gainpopulazioa, kultur biodibertsitatea, ... XXI. mendeko ezinbesteko gida, beraz.

Astia Hartuta

ASTEKO LIBURUA

MAITATUA SENTITZEA OROREN EUSKARRI

**MAGALIK
BADAKI**
**Patxi
Zubizarreta**
ANAYA HARITZA
80 orrialde
875 pzt. / 35 lib.

Patxi Zubizarretak idatzi eta Elena Odriozolak marraztutako ipuina dugu "Magalik badaki". Iparraldeko herri hotz batean kokatzen da, ez dakigu non, Norvegiar izan daiteke, Danimarkan beharbada... Halere, Magali neskatoaren galdera uni-bertsala da. "Zer izan izan nahi dut handitzen naizenean?", galdetzen dio bere buruari. Eta berak ez daki. Zalantza asko dituen neska da, agian gurasoak beti kanpoan daudelako, lan eta lan, edo bere ahizpa kuttuna, Karlota, New York-en bizi delako. Baina Karlota itzuli egingo da, eta itzulipurdikatu egingo du Magaliren galdera hori eta bere bizi-tza.

Errealitatean fantasia eta magia sartuko ditu, eta segurtasun izpia emango dio ahizpa txikiari, beharbada txiekiek ere badutelako ereduen beharra, handiek bezala. Errealitatean fantasia sartuko du, eta Magalik ez zekiena jakiten lagunduko dio. Haur literatura, haurrek ere irakur dezaketen literatura dela esan omen zuen horretaz jakitun zen norbaitek, eta "Magalik badaki" sei urtetik aurrerako haur zein helduentzat egindako ipuina da. Gainera, euskaraz ez ezik, gaztelaraz, katalanez eta gailegoz plazaratu du Anaya Haritza argitaletxeak, herrialde horietako guztietako irakurleen gozagarri izan dadin.

▼ Egileari Galdezka

"Irakurleari txikitatik plazerra eskaini behar diogu"

Patxi Zubizarreta

■ Nola deskribatuko zenuke "Magalik badaki"?

Oso elementu gutxirekin egindako ipuina da. Mihia jaten duen katua, itsasoa, Karlota-ren kapelua... Horiekin saiatu naiz erritmoa eta errepikapenen bidez istorio erakargarri bat egiten. Eta istorio hori oso itxura ederrean agertu da, nire ustez. Izan ere, Antonio Ventura editoreari gustatu zitzaion, eta berak, Elenak eta hirurok bilera bat egin genuen Gasteizen, protagonisten ezaugarriak fin-katzeko. Oso gauza bitxia da hori, nik ordura arte ez nuen horrela-ko esperientziarik bizi izan. Eramaten duzu liburua argitaletxera eta gustatzen bazaie, aukeratzen da ilustratzaile bat eta, dihoala! Kasu honetan ez zen horrela izan, eta benetan, ni izugarri poztu naiz Elenak marraztutako ezaugarri eta xehetasunekin, finezia handiz eginak direlako eta testuarekin oso bat datozelako. Uste dut denon artean opari ederra lortu dugula.

■ Oso pozik zaude, beraz...

Hala da, bai. Dena den, oparien kontu horrekin ere adi ibili beharra dago. Badut nik lagun bat, liburuak kaleratu eta oparitzen dizkiodanean, esan ohi didana: "Mesedez, ez oparitu libururik, ze gurasoek irakurrarazi egingo didate".

■ Konpon al daiteke arazo hori?

Hori da hain zuzen gure eginkizuna, haur literatura ere lantzen dugunon eginkizuna: irakurleari txiki-txikitatik plazerra eskaini behar diogu. Eta ez idazleek bakarrik, baita ilustratzaileek eta editoreek ere. Haur literatura, haurrek ere irakur dezaketen literatura dela dio idazle batek. Beraz, "Magalik badaki"ren gonbidapena ez da haurrei eginkoa bakarrik, helduentzat eta denentzat baizik.

L I B U R U A K

BIDEGILEAK:

ALTUBE,

ZAITEGI,

MIRANDE,

VILLASANTE

Batzuen artean

EUSKO

JAURLARITZA

16, 24, 28, 20 or.

1.000 pzta./ 40 lib.

EUSKARAREN MAITALE SUTSUAK

Sebero Altube (1879-1963), Jokin Zaitegi (1906-1979), Jon Mirande (1925-1972) eta Luis Villasante Kortabitarte (1920-2000) oroituak ditugu, zehazki, "Bidegileak" bildumaren karpeta honetan. Josemari Velez de Mendizabalek ematen digu Sebero Altube linguista, filosofo eta literaturgilearen bizitzaren berri. Pako Sodupe Jokin Zaitegi aztertzen du, bere hitzetan, euskal idazlea, irakaslea eta apaiza izateaz gainera, euskararekin maiteminduriko kixote idealista, mezenasa, argitaldaria eta euskal kulturaren aldeko indiano guatemaltarra izan zena. Jon Mirande idazle, poeta eta itzultzaile handi bezain heterodoxoak bizitzan izandako gorabehera gaitzaz, berri, Lurdes Otaegik idazten du. Eta Elixabete Perez Gazteluk, besteak beste, Euskaltzaindia eraberritzen lemazain izan genuen Aita Villasantez.

UTZI DROGA HORI, KOPON!

Dagmar Kekulé

EREIN

206 orrialde

1.850 pezeta

74 libera

GAZTETASUNA ETA DROGEN MUNDUA

Pello Zabaletak euskaratu du "Utzi droga hori, kopon! Paulinaren ametsak eta atsekabeak" izenburua duen idazlan hau. 14 urtetik aurrerako pertsona guztiei zuzendua dagoen arren, ezin esan eredugarritzat jo daitekeen liburu horietakoa denik, alegia irakasle arrunt batek bere ikasleei bereziki gomendatuko lieken horietakoa, gordin islatzen baitu egungo gazteek aurre egin behar izan ohi dioten arazo larri bat: drogek sortutakoa. Paulina, protagonista nagusia, hamazazpi urteko neska adoretzu bat da. Baita behar ere, zeren, guraso bananduen alaba izateaz gain, bere amak edateari eman dio, eta kartzelatik irten berria duen mutil laguna gizatar batzuekin elkartu zaio, eta haien amarrukeria dela bide, droga saltzaile bilakatu beharrean da. Hala ere, Paulinak ez du etsiko eta atsedetik hartu gabe lagunduko die, bai amari, bai mutilari.

ESCRITORES CARLISTAS EN LA CULTURA VASCA

José Javier

López Anton

PAMIELA

398 orrialde

3.000 pezeta

120 libera

EUSKAL KULTURAK IZAN DITUEN IDAZLE KARLISTAK

Hauxe da José Javier López Antonek Pamiela argitaletxean plazaratu duen hazterketa honen izenburu zehatza: "Escriitores carlistas en la cultura vasca. Sustrato lingüístico y etnográfico en la vasculogía carlista". Eta bertan, historiografia tradizionalak bazterrera utzi izan duen gaiari heltzen dio López Antonek, Arturo Campionen inguruko tesiaren bidez Historia doktoretza lortu zuen gizonak. Oraingo lan honetan, fedearen eta kulturaren arteko harremanak euskal literatur mugimenduetan dauzka batik bat ikergai. Oro har, 1939. urtea arteko idazle karlisten kultura alderdiak aztertzen ditu, begien bistan utziz berebiziko garrantzia dutela Euskal Herriaren historia ezagutzeko garaian, karlismoa ere ez delako izan bat eta bakarra, eta hura osatzen dutenak aztertuz euskal kulturaren berpizkundea modu berri batean ikus daitekeelako.

K A L I T A T E A

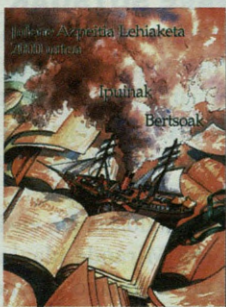
Produkturik
onenak,
MultiOpticasen

Aukerarik
zabalena
bettaurreko graduatu,
ukipen lente,
audiofono eta
eguzkitako
bettaurrekoetan

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

LIBURUAK

**JULENE
AZPEITIA
LEHIAKETA. 2000
URTEA**
Batzuen artean
DURANGOKO
UDALA
123 orrialde

JULENE AZPEITIA LEHIAKETAN SARITUTAKO LANAK

Hirurehun lan aurkeztu ziren 2000. urteko Julene Azpeitia Ipuin eta Bertso-paper Lehiaketara. Eta hain zuzen ere, horiexen artean saridun gertatu zirenen ipuin eta bertsoak ematen ditu argitara liburu honetan lehiaketa horren antolatzailea den Durangoko Udalak. Umeak omen zituen Julene Azpeitiak etorkizunerako ardatz eta itxaropen, eta gehienbat gazteak; oso gazteak dira haren izena daraman lehiaketan parte hartu zutenak ere. Bederatzi ipuin eta bi bertso-paper suertatu ziren saridun. Hona hemen beraien egileen izenak: Saioa Gorroño Belar, Janire Arrillaga, Iraia Gallastegi eta Irantzu Lauzurika 11-12 urte sailean. Libe Atxotegi eta Gontzal Alkorta Garai 13-14 urte sailean. Ainara Monasterio Marcos, Jasmina Gorroño Elorriaga eta Peru Magdalena Arriaga 15-16 urte sailean. Nagusienean, berriz, Vicente Gil de Paules.

**UROLA GARAIA:
MENDE BAT
IRUDITAN**
Batzuen artean
ZUM EDIZIOAK
223 orrialde

UROLA GARAIA: EHUN URTE ETA HAMAIIKA GERTAERA

Argazki zoragarriak horniturik dator Salva Navarro, Gorka Salmeron, Josema Azpeitia, Ritxard Tolosa eta Joxe Manuel Bereziartuaren artean egin dako liburu hau, "Urola Garaia, mende bat iruditzen" izenburua daramana. Ezkioko agerpenak, Errepublikara garaia, Urolako trena eta beste hamaika gauza jasotzen ditu, nahiz Zum Edizioak osatzen duen talde honek argi eta garbi utzi nahi izan duen "Urola Garaia, mende bat iruditzen" ez dela eskualde horrek XX. mendean bizi izandako historia zehatz eta erabatekoa, azken ehun urte hauetan suertaturiko hainbat gertaeraren bilduma baizik, eta etxean gordeta dugun "argazki album" batekin gertatzen denaren antzera gerta daitekeela honekin ere, hau da zenbait ospakizun falta izatea, hain garrantzitsua izan zen pertsona horren argazkia ez azaltzea... hutsuneren bat egotea, azken bate-

**CUENTOS POPU-
LARES RUSOS**
A. Nikoláievich Afanásiev
SENDOA
202 orrialde
1.800 pezeta
72 libera

AFANÁSIEV IDAZLEAREN IPUIN HERRIKOI ERRUSIARRAK

Eugenia Boulatova, Elisa de Beaumont Alcalde eta José Manuel Pedrosa-eren artean egin dute Alexandr Nikoláievich Afanásiev-ek (1826-1871) bere garaian idatzi zituen "El pájaro de fuego y otros cuentos populares rusos" izenburua daraman liburu honen atariko azterketa, gaztelerazko itzulpena eta edizioa. Ipuin herrikoien askoren egilea dugu Afanásiev, eta guztiak gazteleratu eta plazaratzeko asmoa du Sendoa argitaletxeak, bere "Biblioteca Mítica" sailean. Oso pertsona aurrerakoa genuen Afanásiev, eta agintean zeudenen zigorra ere ezagutu beharrean izan zen. Errusiar herriaren artean zabaldu-rik zeuden ele zahar eta ipuinetan oinarriturik dauden kontakizun hauetan ere igartzen da aurrerakotasun hori, nahiz heroez, printzesez, maitagarriez, sorgi- nez, belagilez, otso grisez eta beste hainbat pertsonaia mitologikoz beteta egon.

DISKOA

PARASMA
Parasma
OIHUKA
12 kanta
2.195 pezeta
87 libera

TRASH-METAL, DEATH ETA CORE SOINUEN INDARRA

Parasma taldearen estraineko disko-koa dugu orain dela ez asko Oihuka diskoetxeak plazaratu duena. Halere, 1998an maketa bat "Bizitzera beharturik" izenburu zuen- grabatua zuen jada Parasmak, Etsaiak taldearen altzoan jaiotako musika talde honek. Parasma hitzak armiarma esan nahi omen du Lekei- tioko hizkeran, eta armiarma pozoit- su baten sarearen antzekoa da

beraiek eskaintzen dutena: soinu eta hitz bortitzak, trash-metal, death eta corea. Hamabi kanta, denera, beraie- tako bat instrumentala. Hona hemen haien izenburuak: "Askatasun eza", "Ez ditut gustuko", "Herri zaharren mendekua", "200000", "Kaosmenta- la", "Irabaziko dugu", "Ez dakit", "Malkoen jabe", "Kontuz", "Zerga- tik?", "Agian berandu da" eta "Bel- dur naiz".

Udaberria ongi bustita heldu zaigu iragan negu eskasaren ondoren, eta zuhaitzak inoiz baino lehenago hasi dira loratzen. Udazkenak itzuli beharko du dena bere onera?

ONENA DATOR

Negua ren ahultasunaz hitz egin ten eman dugu negua eta pen tsa zitekeen eran aurtengo urte osoko hizketagaia izango da. "Negu exkax hura" leloa makina bat aldiz entzutekoa naizela iruditzen zait, dagoeneko hasia bainaiz.

Tamainako euriteekin etorri zaigu udaberria eta loreen eta berdeen enbata polikromatu txoragarria bizitzen ari gara. Aurtengo izerdialdiaren sasoia izugarria da. Mina emateko dauden lagun-min gutxi horietako batek frutarboladi berria landatu berri du amonaren sailean eta ez naiz han izan zaharra. Landatutako bi eta hiru urtetako aranondo, gerezi ondo, muxikondo, brinoi ondo, hurritz eta sagarrondo en pujak ikusteko modukoak

dira; tartean nabarmen errezil-sagarrondo enak.

Haritzek ere olatuaren bitsa ezin alferrik galtzen utzi. Gure aitona dio aspaldiko urteetan ez, baizik eta ia inoiz ez duela haritzen honelako hosto-ratze goiztiar, bapateko eta oparorik ezagutu. Xaguen herriko elezaharrak hala dio: "haritza lizarra baino lehenago hostotzen bada, erdipurdiko urtea". Udazkenean hartuko diogu urte guztiko batz bestekoaren ipurdiari neurria, baina egunero ikusten ditudan haritz harrotxo horietako batzuk dagoenerako ederki jipoitu ditu zuriña edo oidioak. Onena etortzeko dago, hona dema: urik bada aurt en ere onttotxoak nagusi baietz ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@zerain.com

O S A S U N A

Une jakinetan erantzun egokia emateko modua eskaintzen duen erreakzio fisiologikoa da estresa, gizakia ohituta dago erreakzio horietara eta ez da batere kezkatzen.

ESTRESA BEHARREZKOA DA

Estresa da mende honetako gaitza, gai honen inguruan idatzitako artikulu eta liburuen kopurua ikusita, eta Internet-en arazo honi eskainitako web guneen kantitatea ikusita.

Zer da estresa? Bilera garrantzitsu baten edo azterketa baten aurretik bihotzeko erritmoa bizkortu egiten da, eta esfortzu bat egin beharra daukagu arnasketa lasaitzeko. Urdaila "itxi" egiten da, eta apetitua erabat galtzen. Bilera edo azterketak irauten duen bitartean, erabat kontzentratuta egoten garenez, normalean baino azkarrago pentsatzen dugu.

Ongi prestatuta baldin badago,

pertsonak bere ideiak zuzen koordinatzea lortu ohi du, bere solaskidea konbentzitzeko edo azterketa ahalik eta hobekien egiteko.

Behin "trago txarra" pasatu ondoren, berriro arnasa lasai hartu eta gorputza bere egoera normalera itzuliko da.

Gizakia erreakzio horietara ohituta dago, eta ez du horietaz gogoetarik txikiena ere egiten.

Baina horixe da, hain zuzen ere, estresa, behar den momentuan gizakiari bere erantzunik onena emateko modua eskaintzen dion erreakzio fisiologikoa, milioika urtetako eboluzioren ondotik perfekzio-maila horretara iritsi dena ●

◆ JABIER AGIRRE

BILBO, apirilak 27

Kontzertua

Kubatar jaia antolatu dute Kafe Antzokian eta Karibeko musikaz gozatu ahal izango da Los Fakires taldearekin. Son, bolero eta afro musika nahastuko dira boskote honen eskutik. Kafe Antzokia 22:00

URRETXU, apirilak 26

Hitzaldia

Saharar herriaren aldeko kultur ekimenen barruan, hitzaldia eskainiko dute Saharar Herriarekiko Elkartasuna taldeko kideek. Aldiri kultur elkarteak eta Gipuzkoako Saharar Herriarekiko Elkartasuna taldeak antolatu dituzte ekimenok. Kultur etxea 19:00

DONOSTIA, apirilak 27 eta 28

Ikuskizuna

A.L.T.O. Teatroren eskutik "Silencio" izeneko helduentzako txotxongilo ikuskizuna izango da ostiralean eta larunbatean. Zazpi istorio bidez gizakiaren barruko kezak arakutzen dituen ibaldia izango da. Lugaritz kultur etxea 20:30

MIARRITZE, apirilak 26

Kontzertua

Budapesteko Orkestra Filarmonikoak emanaldia eskainiko du. Zuohuang Chen-ek zuzendutako orkestrak Verdi musikari handia omenduko du kontzertu honekin. Gare du Midi aretoa 21:00

BERTIZ, maiatzaren 4a arte

Lehiaketa

Bertizko Jaurerriko parke naturala gai hartuta, argazki lehiaketa antolatu da. Lan bakarra aurkez daiteke, titulua eta egilearen datuekin eta horrekin batera kurrikuluma eta sinopsia. Bertizko Jaurerriko P.N. Jauregia (Oieregi)

DURANGO, apirilak 26

Antzerkia

Ander Lipusen "Minutu bakarra" izeneko antzezlanak izango da ikusgai ostegunean. "Underground" trilogiaren bigarren zatia da antzerki monologo hau. Berbaro taberna 21:00

GASTEIZ, maiatzaren 15a arte

Lehiaketa

Gasteizko Txosnen Batzordeak jaiak iragartzeko kartel lehiaketa antolatu du. Kartelean agertu behar duen testuak honakoa izan behar du: Gasteizko Txosnak 2001. Hala Bedi tabernan aurkeztu edo bertara bidali izenpetu gabe eta euskarri gogor batean. Aiztogileen kalea 100, 01001 Gasteiz

LAZKAO, apirilaren 26a arte

Lehiaketa

X. Gerriko Ikerlan Bekan edonork har dezake parte, bakarka nahiz taldeka. Ikerlanaren gaia Goierri dagokion edozein zientzi alorretakoa izan daiteke: antropologia, filologia, toponimia, literatura. Argibide gehiagorako deitu 943 16 02 82 telefonora.

LAKUNTZA, apirilak 28

Kontzertua

Triki Traké taldeak bere lehen diskoaren aurkezpen kontzertua eskainiko du larunbatean. Triki eta rock doinurik bizi eta berrienak Lakuntzan entzungo dira, beraz. Lagun Arteak taberna

IRUÑEA, apirilaren 29a arte

Erakusketa

Naturaren edertasuna islatzen duen erakusketa paratu dute Iruñean "Fotografias de la naturaleza" izenburupean. Argazki bilduma bizi-bizia ikusteko aukera izango da hilaen amaiera arte. Planetarioa

Agendarako deialdiak hogeiei egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

 kutxa

*gizarte-ekintza
obra social*

Donostialdea.

Pasaiatik dator notizia

Pasaia itsasoari begira bizi izan den herria da. Herri polita; batez ere bi alde historikoetan, Donibane eta San Pedron, arrantzale etxe zuriek badiaren gain-gainean kokatuta daudela diruditelako eta txalupa koloretsuak itsasontzi handiei ongi etorria egiten ari direla diruditelako. Herri bitxia; batetik bestera dauden ehunka metroak errepidez hainbat kilometro bihurtzen direlako, ferrytxoa hartu nahi ez badugu behintzat. Estropadak ez dira ahuntzaren gauerdiko eztula Pasaian, galdetu bestela bertakoei. Kirol lehiarako ez diren txalupatxoak eta sekulako itsasontzien arteko kontrastea ere ez da makala.

■ Pasaia badiaren itxia txalupa txiki zein itsasontzi handien babesleku da.

■ Pasai Donibaneko gertuko ikuspegia.

■ Pasai Donibaneren ikuspegi koloretsua San Pedrotik begiratuta.

Pasaia badiako historikoki San Pedro eta Donibane guneek bete izan dute, badiaren sarreran hainbeste urtetan elkarri begira izan diren auzo arrantzale tipikoek. Itsasotik hain hurbil, baina lurretik hain urrun egoteak bi etxe multzo hauen arteko harreman-lehia nahikoa berezia sortu du, beste inon baino hobeto estropada garaian islatzen dena.

Horrelakoak alde batera utzita, bi auzo hauek bisitatzean (batez ere Pasai Donibane) oso gomendagarria deritzogu, itsas-kutsu nabarmeneko gune politak direlako. Beste bi auzoak, Pasai Antxo badiaren erdian, eta Trintxerpe San Pedroren ondoran, beranduago eratu dira, badi honetan kokatzen den portuak gero eta garrantzi handiagoa hartu ahala. Gaur egun Euskal Herriko porturik garrantzitsuenetakoa da Pasaiakoa.

LABURPEN HISTORIKOA

Udalerrri bateratu gisa berriagoa bada ere, bi gune historikoen jatorria Donostia eta Hondarribiko fundazioekin lotzen da. Izan ere, Pasai San Pedro hainbat mendetan zehar Donostiako auzune bat izan zen, eta Pasai Donibane Hondarribikoa. 1765ean dagoeneko, bertako agintariek banaketa honek era guztietako kalteak ekartzen zizkietela zioen idatzia bidali zuten Madrilera, Koroari, hain zuzen.

 DEMAGUN DONOSTIAKO ZENTRUTIK PASAIA-RANTZ ABIATU garela. Ezkerrerantz joko dugu, Donostia-Bilbo autopistaren norabidean, Pasaia ipintzen ez badu ere. Hala, portuko instalazioak eskuinaldean utziz, Pasai San Pedroko arrantzale kutsuko alde zaharrera ailegatuko gara, badiaren bestaldean Donibane dugula.

Irunerako errepidera itzuliz, 2 kilometrotara portu ondoko Pasai Antxo industrialetik pasako gara, eta handik 1,5 kilometrotara Errenterian sartu. Toponimiarekin gorabehera handiak dituen herri industrializatu honetan alde zahar interesgarria dago, armairidun Udaletxe, Jasokundeko eliza (XVI. mendea), Torrekua eta Morrontxo dorretxea eta Ituriza, Uraz eta Zubiaurre jauretxeek osatua, besteak beste.

Azken herri honetan ezkerrera, Lezorako bidea hartuko dugu, segituan, berriz ezkerrera eginda aurkituko dugun arrantzale kutsuko herri industrialera. Bisitatu beharrekoen artean Santo Kristo basilika dago, X. mendeko (beste batzuentzat XIII. edo XIV.ekoa) bizarrik gabeko Kristo gurutziltzatu bizantiar bat gordetzen duena, tradizioaren arabera itsasoan agertua. Zenbait jauretxe ere ikus daiteke.

Hurrengo herriak, Pasai Donibane, alde zahar estuan kale bakar, baina ederra erakusten digu. Itsasoaren eta mendiaren artean doi-doi sartzen da herria... horrelakoa da kalea ere.

PASAIA

Herrialdea: Gipuzkoa
Donostiara: 6 km.
Altitudea: 4 m.
Biztanleak: 17.209
Euskaldunak: %32
Azalera: 11 km²

Dentsitatea: 1.564 bizt./km²
Jaiak:
San Joan (ekainak 24)
San Pedro (ekainak 29)
San Fermin (uztailak 7)
Karmenak (uztailak 16)

■ Txalupak etxe ondoan "aparkatuta".

1770ean Pasai Donibanek Hondarribitik desanexionatu eta bere udalerria sortu ahal izan zuen. Pasai San Pedrok 1805a arte itxoin behar izan zuen dekretu hori lortu arte, nahiz eta Independentsi Guda amaitu arte dekretua ezin bete egon bazen ere. Dezente geroago, XIX. mendearen amaiera aldera Pasai Antxo sortu zen, trenbideak eta N-1 errepideak bertatik pasatzen zirela lagundurik. Trintxerpe, berriz, joan den mendearen bigarren erdialdean sortu zen, kaiaren arrantza jardueraren eraginez.

PASAI DONIBANE

Errenteria-Lezotik etorritik, Pasai Donibaneko gune historiko-artistikoa osatzen duen kale bakar eta ederrean sartu aurreko aparkalekuan kotxea uztea gomendatzen dizuegu. Bestela, hamar bat minutuero aldatzen den semaforoa berde jarri arte itxoin beharko duzue, eta horren aurreko kale estuan arazoren bat izan dezakezue kotxez ibiltzeko.

Osorik monumentutzat jo dezakegun kale estu, bihurgunetsu eta batik bat eder honek etxepeko hainbat pasabide ere badu, erakarriko zaituzten ikuspegia sortuz. Sartu eta berehala alde batean eliza eta bestean jauregi bat aurkituko dugu. Jauregi ederra Arizabalotarrena da, herriko sendi garrantzitsua.

Bere lau aldeko teilatuak hegala landua erakusten du, eta

baita aurrealdean armari ederra ere. Eraikina XVIII. mendekoa da, barroko estiloan egina. Etxeondotik kaira gertura zaitezke. Esan dugun moduan, bere aurrean San Joan Bataiatzailearen eliza dago. 1643an fundatua, aurrealde neoklasiko-barroko laua erakusten du, sailduaren estatuarekin (1731). Barrualdean erretaulak azpimarra genitzake.

Kalea segituz, kale honetako lau arku edo pasabideetako lehenetik igaroko gara. Bigarrena pasatu eta gure aurrean Miranda etxea agertuko da. Oso aurrealde ederra du, XVI. mendeko Berpizkundekoa, eta beheko solairuan (jubilatuen egoitza) bi armari.

Etxe honen eskuinaldeko atetik Victor Hugo etxea izenarekin ezagutzen den etxebizitzara sar gaitezke. Izan ere, frantziar Erromantizismoaren ordezkari nabarmenenak bertan egun batzuk pasa zituen, lekuaz maiteminduta. Hirugarren arkuak Kristo gurutziltzatuen irudi bat

aurkituko dugu, eta pasatu ostean XVI. mendeko Guruztokia. Estilo herritarra eta manieristikoa, barruan Pietatearen Ama Birjina ikusi eta 1778ko Orreagako batailan parte hartu zuten pasaitarren inskripzio bat irakur daiteke.

Guruztokiaren alboan Villaviciosa sarren jauregia altxatzen da, XVI. mendean harlanduz eginikoa, Berpizkundeko estiloan. Jauregia dagoen plaza honetatik bi Pasaiak lotzen dituzten gaba-

Udalerri bateratu gisa
berriagoa bada ere, bi gune
historikoen jatorria
Donostia eta Hondarribiko
fundazioekin lotzen da.
Izan ere, Pasai San Pedro
hainbat mendetan zehar
Donostiako auzune bat
izan zen, eta Pasai
Donibane Hondarribikoa

PASAIA
Aisialdirako aukera paregabea!
Itsasoa - Kultura - Gastronomia

PASAI AKO UDALA

rrak ateratzen dira; zer-bitzu honek antzinatek funtzionatu izan du eta erosoena denez, oso erabilia da. Plazatxo honek ere badia osoa dominatzen duen eta ikustaldi oso ederra eskaintzen duen Santa Ana basilizara igotzen diren eskailerak irteten dira. Barruan XVI. mendeko Ama Birjinaren holandar irudia dugu.

Pixka bat aurrerago Pasai Donibaneko zabalgunen nagusira (edo bakarrera) iritsiko gara, eta bertan tarte luzea egitea aholkatzen dizuegu, bere edertasunak merezi du-eta. Zabalgunen hori arrantzale kutsu nabarmena duen Santiago plaza da. Alde batean itsasoa duela, bestean arrantzale-etxe estu, garai, koloretsu eta politak, erdian Udaletxea... enparantza hau patxadaz jarrita egoteko leku ezin atseginagoa da.

Itsaso zabalerantz jarraituz, tartean Bonantzako Kristoren elizarekin topo egingo dugu (XVIII. mendea). Bere barrenean, sarrera osteko burdinazko langa landua eta aldare nagusiko erre-
taula eta Kristoren irudi barrokoak azpimarratuko ditugu. Azkenik, badia itsaso bihurtzen den lekutik hurbil, Santa Isabel gazteluaren hondakinak ikusiko dituzue. Carlos I.aren aginduz eraikia, badia balizko erasoan aurrean defenditu asmoz, 1876an desagertu zen.

Itsaso zabalerantz jarraituz, tartean Bonantzako Kristoren elizarekin topo egingo dugu (XVIII. mendea). Bere barrenean, sarrera osteko burdinazko langa landua eta aldare nagusiko erre-
taula eta Kristoren irudi barrokoak azpimarratuko ditugu. Azkenik, badia itsaso bihurtzen den lekutik hurbil, Santa Isabel gazteluaren hondakinak ikusiko dituzue. Carlos I.aren aginduz eraikia, badia balizko erasoan aurrean defenditu asmoz, 1876an desagertu zen.

PASAI SAN PEDRO

Badiaren beste aldean kokatua, portuaren instalazioak eta Trintxerpe auzoa pasatu ondoren, bigarren auzune honek ez dauka bere anaia-lehiakidearen aberastasun artistikoa, baina berarekiko antza handia eta erakusteko moduko monumentu bat baino gehiago ditu.

■ Pasai Donibanera heldutakoan ez ahaztu burua etxe eta balkoiatarantz altxatzea.

Horrela, honen gune historikoa ere ilara bakarrean antolatutako etxe-multzoak osatzen du, badia ondoko Arraunlarien kalearen eta atzeko Kepa Deunaren kalearen artekoa. Antolaketa urbanistiko hau itsasoan amaitzen diren bi mendien pean bizitzeak dakar.

Hasieran San Pedro parrokia ikusiko dugu, XVIII. mendekoa, eta hortik aurrera, Donibanekoaren moduan, kaleak pasabide bat baino gehiago erakutsiko digu. Monumentuen artean hainbat armarridun etxe aipa dezakegu, Aizpuruatarrena, Blas de Lezo itsasgizon ospetsuaren (1689-1741) jaiotetxea, Sebastian Etxebarriarena...

Pasai San Pedrotik ere Donibaneren ikuspegi oso politaz goza dezakegu, bien artean ikusiko ditugun txalupa ugari koloretsuen atzean. Trintxerpe eta San Pedroren arteko Seoane Markesa plazatik La Plata itsasargiraino igo gaitzeko edo badiaren ahorraino paseatu dezakegu. Bata zein bestea ibilbide ederrak dira.

Informazio Praktikoa

PASAI

Udaletxea: ☎ 943- 34 40 34.

Turismo bulegoa: ☎ 943-49 45 21. Victor Hugo etxea, San Juan 61.

Sendagilea (P. Donibane): Juan XXIII z/g. ☎ 943- 51 51 88.

Osasun-zentrua (P. San Pedro): Marine-len Igoera 1. ☎ 943- 39 86 40.

Botikak

Martinez-Lagos- Donibane 22. ☎ 943- 51 46 45.

Egurrola- Kepa Deuna 2. ☎ 943- 39 91 21.

Bankuak

Kutxa- Lezo-bidea (P. Donibane sarrera).

BBVA, Kutxa, Euskadiko Kutxa- Euskadi Etorbidea - Trintxerpe auzoa (P. San Pedror a bidean)

Kotxe-tailerrak

Talleres Juan Ibañez (garabia)- San Markos errepidea z/g (P. Antxo). ☎ 943- 52 41 52.

Talleres Arla- Lezo-bidea 19 (P. Donibane). ☎ 943- 52 87 77.

Talleres Torrea- Euskadi Etorbidea 53- Trintxerpe (P. San Pedror a bidean). ☎ 943- 39 13 90.

Jatorduan:

Ziaboga Jatetxea- Donibane 91.

Nicolasa Jatetxea- Donibane 59.

Casa Camara Jatetxea- Donibane 79.

Txulotxo Jatetxea- Donibane 71.

Casa Mirones Jatetxea- Donibane 80.

Izkiña Jatetxea- Euskadi Etorbidea 19 (Trintxerpe- San Pedror a bidean).

Maritxu Jatetxea- Euskadi Etorb. 13.

Puerto Jatetxea- Kepa Deuna 38

Jan eta lo egiteko:

*Hostal Bahía- Eskalantegi 21 (P. Antxo). ☎ 943- 51 44 50. Logela bikoitza 6.400 pza.

HAUTAGAIAK

Gertatu bat jarriko dut egiaren alde.

Euskal Herriko herri ezagun bateko udaletxean gaude.

Alkatearen idazkariari erretiroa hartzeko garaia heldu zaio eta idazkari berria hartzeko deialdia zabaldu du udalak.

Hamaika dira aurkeztutakoak baina lehiakide guztien artean hiru dira aurrera samar geratu direnak. Alkateak, azterketa pertsonalki zuzentzea erabaki du eta hautagaiak galdera bera egitea erabaki du. Lehenengoa alkatetzara sartu eta jaun merak:

- Zenbat da bat gehi bat?
- Bi! -erantzun dio hautagaiak-.
- Oso ongi! -esan dio alkateak-.

Eta bere artean: "Hauxe bai hautagai egokia: azkar, zuzen, labur eta zehatz eman du erantzuna. Horrelakoak behar ditut nik inguruan".

Hurrena sartu eta galdera bera egin dio:

- Bat! -erantzun du agudo bigarren hautagaiak-.

MANIXU?

22PIAK
BATMAN

LURRAREN LAU KORNERRETARA BOTA

Zerbait mundu guztiak jakiteko moduan esan, bota, salatu =

Nire egia lurraren lau kornnerretara bota behar diat: kalimotxo hau nazkagarri zegok!

PROCLAMAR A LOS CUATRO VIENTOS /
CLAIRONNER A TOUS VENT / SHOUT TO THE FOUR WINDS

Eta alkateak bere artean: "Originala! Krisi garaietarako aholkulari egokia izan daiteke hau".

Hirugarrena sartu da azkenik eta galdera entzun orduko, "brast" askatu du erantzuna:

- Hiru!

Eta alkateak bere golkorako: "Hau ere ez dabil horren oker eta gainera

inflazio garaietarako aproposa izan daiteke..."

Eta orain, lan pixka bat egin dezazun eskatuko dizut irakurle fin hori. Hauek guztiak irakurri ondoren, asmatuko al zenuke zein hautagai aukeratu zuen alkateak?

Erantzuna: Bere alaba!

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN

- GOITIK BEHERA

Hitz Gezidunak

	Kafea eda- teko lekua	▼		Gaude	▼		Alaitasun- ez beterik	▼		Gizen, potolo	▼		Pl., arteria nagusia
	Arrain mota			Gizon izena			Asiako estatua			Non atzikia			
		►			▼			▼			▼		
	Izena	►											
	Hitz balio- anitzia												
Aurpegi atala	▼		Zepa-leku	►	▼					Iridioa	►		
Bidaizorro			Handia							Basapizti mota			
►			▼				Arnas ezak hil	►		▼		Tona	►
							Irudi geometriko					Oxigenoa	
Arrantza tresna	►					Belar idorra	►	▼				▼	
Okela						Islandia							
►					▼				United States	►		Potasioa	►
									Zein			Juntagailua	
Iridioa	►		Diruzko zigor	►				▼		Interjek- zioa	►	▼	Oinarrizko edari
Koipea			Txakur							Suari dario			
►			▼			Jarri	►		▼				▼
						Bokala							
Suitzako ibaia	►					Deitura	►	▼				Ez eme	►

Pertsonaia: Bertsolari behenafarra (1920 - 1976)

Denborapasak: LUMA • Umorea: Kike Amonarriz

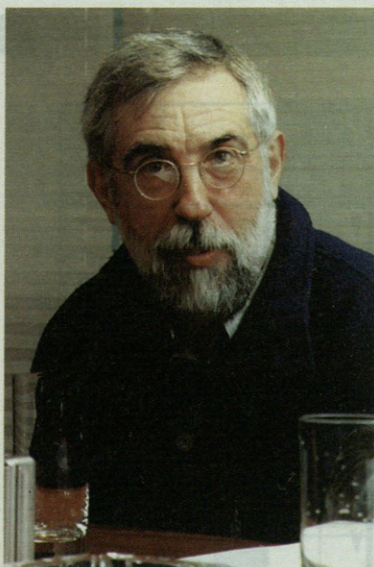

BILINTX

MEGADENDA

IGANDE ETA JAIEGUNETAN ZABALIK

Fermin kalbeton, 21 • Tel.: 42 00 80 / 42 02 24 • Faxe: 42 23 63 • 20003 DONOSTIA
 Fermin kalbeton, 30 • Tel.: 42 26 96 • 20003 DONOSTIA
 Republica Argentina, 4 • Tel.: 62 68 17 • Faxe: 62 68 17 • 20300 IRUN
 Arostegeta, z/g. • Tel.: 67 35 33 • Faxe: 67 35 00 • 20400 TOLOSA
 Ibargarai, 12 • Tel.: 76 40 50 • Faxe: 76 40 50 • 20570 BERGARA

EMILIO LOPEZ ADAN

BADATOK HAUTESKUNDEAK

Abstentionistek ongi dakitenez, hauteskundeek ez dute deus balio sozietatea aldatzeko baina, zirkunstantzia historiko batzuetan, non gauden jakiteko parada onak dira. Horrela izanen dira datorren hilabetekoak, bi arazo nagusien argitzeko: bakearen nahia, eta Hego Euskal Herriko populazioa espainolen eta abertzaleen artean zatitzeko arriskua.

Bakeari buruz, badirudi argiak direla parametroak. Oraingo European, estatuak ez du "Iparraldeko arazoa" negoziaketarik gabe bukatuko, eta ETaren aktibismoak ez du gobernua makurrarazteko gaitasunik. Gehiengo soziala akitua dabil, amaiera zuhur eta paktatuaren alde: izatekotan, irtenbidea ez da inoren garaipena izango, ez eta etsaia menderatuz lortzen den "egiazko bakea". Gure garaietako negoziaketen helburua ez da arazoen bukaera, baizik eta gatazken kudeaketa demokratikoa. Palestinan gaizki egin dena hobe atera da Irlandan eta, ezberdinak ezberdin, ikasbideak hor dira: parteek onartu behar dute irtenbide negoziatuaren beharra; elkarrizketa eta distentsio keinu garbiak, bi aldetatik; eta, finean, gehiengoaren borondateari lehentasuna ematea minorien interesen errespetatuz. Modeloa zer den badakigu, baina gure arazoa konplikatzeko da protagonista nagusien borondate bereziengatik: ez gobernuak, ez eta ETak ere, ez dute hortik ibili nahi.

"Gehiengo soziala akitua dabil, amaiera zuhur eta paktatuaren alde: izatekotan, irtenbidea ez da inoren garaipena izango, ez eta etsaia menderatuz lortzen den egiazko bakea. Gure garaietako negoziaketen helburua ez da arazoen bukaera, baizik eta gatazken kudeaketa demokratikoa"

GOBERNUAK azkartu du ofentsiba espainolista, eta haren totalitarismoari gero eta gogorraro erantzuten dio euskal nazionalismo gordin batek. Errepresioaren eta atentatuaren artean, egoera gaiztotu da eta komunitateen arteko gatazkaren mehatxua ageri. Abertzaleok herriaren osakin eragilea gara, joan den mendetik hona historiaren protagonistak: gu gabe ez litzateke Euskal Herririk. Berriz, Euskal Herriko espainolak hemengo herritarrak dira eta, denbora berean, espainolista politikan eta kulturen. Etsaituak izan gara? Bai eta ez (...).

(...) Frankismoaren ostean bazirudien euskal nazionalismoa izango zela denen etorkizuna. Ezker edo eskuinetik, euskal nazionalismoak ateak zabaltu zizkion populazio osoari

eta, garai batez, hausturarako edo probetxurako, entusiasmo iraultzaileaz edo konformismo zuhurraz, nahikoa jende hartu zuen euskal kontzientzia nazionala. Gauzak aldatu dira gero. Proiektu iraultzaileak ez du erakarpen handirik; nazionalismo moderatuak gal dezake gobernua eta, harekin, klientelismoaren pagotxa. Nazionalismo espainola, berriz, berpiztu da, eta suari olio botatzeko heldu da ETA, azken ofentsiba Hego Euskal Herriko espainolista ginean zentratu baitu (...).

HOLAKO konflikto baten aterabidea ez da batere argia. Abertzaleek, abertzale jarraituko dugun bitartean, ez dugu borondate hegemonikoa galduko, baina aldeko zirkunstantzia egoki berriak beharko ditugu populazio osoa gure proiektuan integratzeko. Oraingoan, irtenbidea kontzientzia nazional desberdinen elkarbizitza egokiro kudeatzean datza, eta hemen dugu bakeaz kausitu taula bera: konbidentzia demokratikoaren araudiak errespetatu, elkarrizketa, distentsioa, gehiengoaren borondateari eutsi eta minorien eskubideei errespetu eta begirantza osoa. Sistema politikoak bermatu beharko litzuke aukera desberdinen askatasuna eta mugimendu sozial autogestionatuaren autonomiaren errespetua (...).

Bitartean, Madrilgo gobernuan ainguratu dira inmobilitista gogorrenak, Francoren bilobak, eta Mayor Oreja heldu zaigu konkistatzaile. Jende horien garaitzeko, fronte azkar bat behar genuke Hego Euskal Herrian, ezker abertzalea, nazionalismo moderatua, ezkerreko alderdi estatualista eta demokrata anitz bilduko dituen; bagenuke orduan PP eta PSOE makurrarazteko indarra. Dударik gabe, gobernuaren ofentsibari aurre egiteko ETaren ekin-tza armatuaren bukaera arazo zentrala da, eta ETak berak igorri behar dio seinalea Herri Batasunari.

Egingo du? Ausardia behar da hogeita hamar urteko bizimoduaren amaiera onartzeko, are gehiago azken gertakariak ikusita. Ez dakit gero zer konfiantza egin dakiokkeen ETari, hain sartuta ikusten baitugu bere baitan, baina, otoi, kontuz ibil dadila: gerla zibila oso arazo larria da, eta bide horretan lerratuz gero zaila da gelditzea. Agian, hauteskundeek mezu argiak emanen dituzte, eta behar dutenek entzungo ●

ARGIAren Eskaintzak

Kultura merkeago erosiz, Euskal Herriko Astekaria sendotu

Aukera Berezia Zuretzat

Bidalketa gasturik gabe
(Euskal Herrian)

~~Kalean~~
~~2.500 pta.~~

Gure Azokan
2.000 pta.

TALDEA: ZURT
TITULUA: *Itxaropena*
ARGITALETXEA: IZ-ROCK
GAIA Iñaki Susunaga, Emi Cidoncha, Juani Montañes, J.A. Liebana, JabiArruabarrena, Iker "Anarko" eta Rikardo Canterak osatzen dute Zurt taldea. Hamaika kantuz osatutako diskoa da eskaintzen diguten hau.

ZURT "Itxaropena"

ETA EZ AHAZTU

~~2.500 pta.~~

1.800 pta.

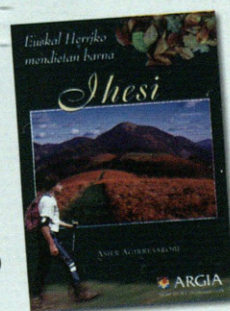

ATXIA MOTXIA
"Euskal Kanta Herrikoia"

~~3.500 pta.~~

3.000 pta.

GURE MENDIETAN
BARNA IHES EGITEKO
LIBURUA

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15, 20160 LASARTE-ORIA Tel.: 943 37 15 45 • FAXA: 943 36 10 48 / 37 34 03
e-posta: denda@argia.com • www.argia.com

ESKAERA: IZEN-DEITURAK _____

KALEA _____ ZBKIA _____ SOLAIRUA _____

HERRIA _____ TFNOA _____ POSTA KODEA _____

HERRIALDEA _____ HARPIDETZA ZENBAKIA _____

IZENBURUA _____ PREZIOA _____ ALEAK _____ GUZTIRA _____

☐ VISA: Epea:

☐ TRANSFERENTZIA: Euskadiko Kutxa 3035 - 0036 - 14 - 0360048647 Ondorengo datuekin batera ingresoaren agiriaren kopia bidali behar da

☐ KONTUA: TITULARRAREN IZEN ABIZENAK _____ N.A.F. / N.I.F. _____

KONTU KORRONTEA/LIBRETA Entitatea Sukurtsala K.D. Kontu zenbakia

TXITXARDIN BELTXA

Oria Etorbidea,
☎ 37 03 04
20160 Lasarte-O